

Region warszawski stołeczny w 2021 r.

Warszawski stołeczny region in 2021

Urząd Statystyczny w Warszawie Statistical Office in Warszawa

Warszawa Warsaw 2022

Opracowanie merytoryczne:

Content-related works

Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Warsaw, Mazovian Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Tomasz Zegar, Anna Cacko

Zespół autorski

Editorial team

Małgorzata Bieńkowska, Edyta Błaszczak, Anna Cacko, Aneta Czyżkowska, Edyta Kaźmierczak, Teresa Kwiecień,
Justyna Kotowoda, Anna Pasterkowska, Joanna Podolska

Prace redakcyjne

Editorial work

Małgorzata Bieńkowska, Edyta Błaszczak, Anna Cacko, Aneta Czyżkowska, Edyta Kaźmierczak, Teresa Kwiecień,
Justyna Kotowoda, Anna Pasterkowska, Joanna Podolska

Tłumaczenie:

Translation:

Agnieszka Gromek-Żukowska

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Anna Cacko

e-ISSN 2720-2925

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

<http://warszawa.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/>

Przy publikowaniu danych US prosimy o podanie źródła.

When publishing Statistical Office in Warsaw data – please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (22) 608 32 10, 608 38 10
Zam. XXX/201X/nakł. XXX

Przedmowa

Obszar Metropolitalny Warszawy ze względu na funkcjonalne powiązania występujące pomiędzy wchodzącymi w jego skład jednostkami terytorialnymi, jest traktowany jak zintegrowany organizm zachodzących w nim zmian społecznych i gospodarczych.

Strategia rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030 określa obszar jako „inspirujące, wibrujące energią europejskie centrum rozwoju, gdzie harmonijnie łączą się wysoka jakość życia i doskonałe warunki biznesowe, tworzone w oparciu o kreatywność mieszkańców, potencjał współpracy i nowe technologie”.

Jednocześnie, w związku z dużym znaczeniem integracji funkcjonalnej obszarów oraz z działaniami podejmowanymi na rzecz ich rozwoju, w niniejszej publikacji zaprezentowano również wskaźniki dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego, do którego należą gminy, w których realizowany jest instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Oddając w Państwa ręce kolejne wydanie publikacji mamy nadzieję, że nadal będzie ona źródłem interesujących i przydatnych informacji dla wszystkich osób realizujących zadania długookresowych strategii rozwoju.

Przy opracowywaniu poszczególnych działów korzystano z wyników badań statystyki publicznej oraz danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie w zakresie powierzchni geodezyjnej i kierunków wykorzystania.

p.o. Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Warszawie

Agnieszka Ajdyn

Warszawa, grudzień 2022 r.

Preface

The Metropolitan Area of Warsaw, due to the functional connections between the territorial units that are part of it, is treated as an integrated organism of social and economic changes taking place in it.

The Development Strategy of the Warsaw Metropolitan Area until 2030 defines the area as “an inspiring, energetic European development centre, where high quality of life and excellent business conditions are harmoniously combined, based on the creativity of residents, potential for cooperation and new technologies”.

At the same time, due to the high importance of functional integration of areas and activities undertaken for their development, this publication also presents indicators for the Warsaw Functional Area, which includes gminas in which the Integrated Territorial Investments instrument is implemented.

By presenting you the next edition of the publication, we hope that it will continue to be a source of interesting and useful information for all those who carry out the tasks of long-term development strategies

During the development of individual chapters, the results of official statistics and data of the Marshal's Office of Mazowieckie Voivodship in Warsaw in the field of geodesic area and directions of use were used.

Acting director
of the Statistical Office
in Warszawa

Agnieszka Ajdyn

Warszawa, December 2022

Spis treści

Contents

	str. page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych	14
Symbols	
Skróty	14
Abbreviations	
Wstęp	16
Introduction	
Synteza	22
Executive summary	
Rozdział 1. Podział terytorialny. Powierzchnia. Użytkowanie gruntów	24
Chapter 1. Territorial division. Area. Land use	
Rozdział 2. Planowanie przestrzenne	29
Chapter 2. Spatial planning	
Rozdział 3. Ludność. Ruch naturalny	33
Chapter 3. Population. Vital statistics	
Rozdział 4. Edukacja i wychowanie	42
Chapter 4. Education	
Rozdział 5. Transport. Mieszkania. Infrastruktura komunalna	51
Chapter 5. Transport. Dwellings. Municipal infrastructure	
5.1. Transport	51
5.1. Transport	
5.2. Mieszkania	57
5.2. Dwellings	
5.3. Infrastruktura komunalna	62
5.3. Municipal infrastructure	
Rozdział 6. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	67
Chapter 6. Health care and social welfare	
6.1. Ochrona zdrowia	67
6.1. Health care	
6.2. Pomoc społeczna	72
6.2. Social welfare	

	str.
	page
Rozdział 7. Kultura	76
Chapter 7. Culture	
Rozdział 8. Rynek pracy. Podmioty gospodarki narodowej	84
Chapter 8. Labour market. Entities of the national economy	
8.1. Rynek pracy.....	84
8.1. Labour market	
8.2. Podmioty gospodarki narodowej.....	87
8.2. Entities of the national economy	
Rozdział 9. Finanse publiczne	97
Chapter 9. Public finance	
Uwagi metodologiczne.....	106
Methodological notes	

Spis tablic

List of tables

	str. page
Tablica 1. Powierzchnia	25
Table 1. Area	
Tablica 2. Powierzchnia objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	29
Table 2. Area included in local spatial development plans	
Tablica 3. Ludność	33
Table 3. Population	
Tablica 4. Ruch naturalny ludności	33
Table 4. Vital statistics	
Tablica 5. Ludność według ekonomicznych grup wieku	39
Table 5. Population by economic age groups	
Tablica 6. Szkoły	43
Table 6. Schools	
Tablica 7. Wydatki budżetów gmin na oświatę	48
Table 7. Expenditure of gminas budget on education	
Tablica 8. Mieszkania oddane do użytkowania	58
Table 8. Dwellings completed	
Tablica 9. Średnia cena 1m ² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych ..	60
Table 9. The average price of 1 m ² of residential premises	
Tablica 10. Wodociągi i kanalizacja	62
Table 10. Water supply and sewage systems	
Tablica 11. Zużycie wody i gazu w gospodarstwach domowych	65
Table 11. Consumption of water and gas in households	
Tablica 12. Ochrona zdrowia	67
Table 12. Health care	
Tablica 13. Wydatki budżetów gmin na ochronę zdrowia	71
Table 13. Expenditure of gminas budgets on health care	
Tablica 14. Pomoc społeczna.....	73
Table 14. Social welfare	
Tablica 15. Wydatki budżetów gmin na pomoc społeczną	74
Table 15. Expenditure of gminas budgets on social welfare	
Tablica 16. Wydatki budżetów gmin w dziale „Rodzina” według wybranych rozdziałów budżetowych.....	75
Table 16. Expenditure of gminas budgets in the “Family” division by selected budget chapters	

	str. page
Tablica 17. Biblioteki publiczne (z filiami)	76
Table 17. Public libraries (with branches)	
Tablica 18. Wydatki budżetów gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego	83
Table 18. Expenditure of gminas budgets on culture and national heritage protection	
Tablica 19. Bezrobotni zarejestrowani oraz stopa bezrobocia rejestrowanego	84
Table 19. Registered unemployed persons and registered unemployment rate	
Tablica 20. Pracujący.....	86
Table 20. Employed persons	
Tablica 21. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	87
Table 21. Entities of the national economy in REGON register	
Tablica 22. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów przetwórstwa przemysłowego i usług.....	93
Table 22. Entities of the national economy by sectors of manufacturing and services	
Tablica 23. Podmioty z kapitałem zagranicznym	95
Table 23. Entities with foreign capital	
Tablica 24. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto	96
Table 24. Average monthly gross wages and salaries	
Tablica 25. Dochody i wydatki budżetów gmin	97
Table 25. Revenue and expenditure of gminas budget	
Tablica 26. Dochody na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych.....	104
Table 26. Revenue for financing and co-financing of EU programmes and projects	

Spis tablic (tablice dostępne jako pliki do pobrania w formacie XLSX) na stronie internetowej:
<https://warszawa.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/>

Table appendix available in the electronic version in XLS format:
<https://warszawa.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/>

Spis map i wykresów

List of maps and charts

	str. page
Mapa 1. Gminy wchodzące w skład regionu warszawskiego stołecznego oraz Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego	19
Map 1. Gminas included in the warszawski stołeczny region and Warsaw Functional Area	
Mapa 2. Województwo mazowieckie według podziału NUTS2.....	20
Map 2. Mazowieckie Voivodship according to the division NUTS2	
Mapy 3. Powiaty wchodzące w skład regionu warszawskiego stołecznego.....	21
Maps 3. Powiats included in the warszawski stołeczny region	
Mapa 4. Udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w 2022 r.	25
Map 4. Share of built-up and urbanized areas in 2022	
Mapa 5. Udział powierzchni dróg w 2022 r.	26
Map 5. Share of the area of roads in 2022	
Mapa 6. Udział użytków rolnych w 2022 r.	27
Map 6. Share of agricultural land in 2022	
Mapa 7. Udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych w 2022 r.	27
Map 7. Share of forest land as well as woody and bushy land in 2022	
Wykres 1. Udział powierzchni gmin objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (w %)	30
Chart 1. Share of the area of gminas covered by local spatial development plans (in %)	
Mapa 8. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem w 2021 r.....	31
Map 8. Share of the area covered by spatial development plans in the total area in 2021	
Wykres 2. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu	31
Chart 2. Number of issued decisions on land development conditions	
Mapa 9. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu na 1000 ludności w 2021 r.	32
Map 9. Share of the area covered by spatial development plans in the total area per 1000 population in 2021	
Mapa 10. Zmiana liczby ludności w latach 2015–2021.....	34
Map 10. Population change in 2015–2021	
Mapa 11. Przyrost naturalny w 2021 r.....	36
Map 11. Natural increase in 2021	
Mapa 12. Saldo migracji stałej w 2021 r.	36
Map 12. Net permanent migration in 2021	
Mapa 13. Typy rozwoju ludnościowego według metody Webba w 2021 r.....	37
Map 13. Demographic types by the Webb's method in 2021	

	str. page
Mapa 14. Ludność na 1 km ² w 2021 r.	37
Map 14. Population per 1 km ² in 2021	
Wykres 3. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku	40
Chart 3. Structure of population by economic age groups	
Mapa 15. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem w 2021 r.	40
Map 15. Share of working age population in the total population in 2021	
Mapa 16. Relacja osób starszych do dzieci w 2021 r.	41
Map 16. Ratio of elderly persons to children in 2021	
Mapa 17. Współczynnik obciążenia demograficznego w 2021 r.	41
Map 17. Age dependency ratio in 2021	
Mapa 18. Dzieci w przedszkolach w roku szkolnym 2021/2022.....	43
Map 18. Children in pre-primary education in the 2020/2021 school year	
Mapa 19. Uczniowie przypadający na 1 oddział w roku szkolnym 2021/2022.....	44
Map 19. Pupils per section in the 2020/2021 school year	
Mapa 20. Współczynnik skolaryzacji brutto w 2021 r. (szkoły podstawowe).....	45
Map 20. Gross enrolment rate in 2021 (primary schools)	
Mapa 21. Średnie wyniki egzaminu (w %) uczniów kończących szkołę podstawową w 2021 r....	46
Map 21. Average results of the exam (in %) of pupils leaving primary schools in 2021	
Mapa 22. Zdawalność oraz średnie wyniki pisemnego egzaminu maturalnego z przedmiotów obowiązkowych w powiatach regionu warszawskiego stołecznego w 2021 r.....	47
Map 22. Pass rate and average results of the written matriculation exam in compulsory subjects in powiats of warszawski stołeczny region in 2021	
Mapa 23. Wydatki budżetów gmin na oświatę w 2021 r.....	48
Map 23. Expenditure of gminas budget on education in 2021	
Mapa 24. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach na oświatę i wychowanie w 2021 r.	50
Map 24. Share of investment expenditure in expenditure on education in 2021	
Wykres 4. Długość ścieżek rowerowych w 2021 r.	52
Chart 4. Length of cycle paths in 2021	
Wykres 5. Roczny przyrost ścieżek rowerowych (w km)	52
Chart 5. Annual growth of cycle paths (in km)	
Mapa 25. Ścieżki rowerowe na 100 km ² w 2021 r.	53
Map 25. Cycle paths per 100 km ² in 2021	
Wykres 6. Pojazdy samochodowe na 1000 ludności	55
Chart 6. Road motor vehicles per 1000 population	
Mapa 26. Wypadki drogowe na 10 tys. ludności w 2021 r.....	55
Map 26. Road accidents per 10 thousand population in 2021	

	str. page
Mapa 27. Transport ekologiczny	56
Map 27. Ecological transport	
Mapa 28. Pozwolenia na budowę i zgłoszenia z projektem budowlanym na budowę nowych budynków mieszkalnych w 2021 r.	58
Map 28. Building permits and registrations with a construction project for the construction of new residential buildings in 2021	
Wykres 9. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	59
Chart 9. Dwellings completed per 1000 population	
Mapa 29. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2021 r.....	59
Map 29. Dwellings completed per 1000 population in 2021	
Wykres 10. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw	61
Chart 10. Dwellings completed per 1000 concluded marriages	
Mapa 30. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw w 2021 r.	61
Map 30. Dwellings completed per 1000 concluded marriages in 2021	
Wykres 11. Odsetek mieszkańców korzystających z wodociągów i kanalizacji w 2021 r.	62
Chart 11. Percentage of inhabitants connected to water supply systems and sewage systems in 2021	
Mapa 31. Ludność korzystająca z sieci w % ogółu ludności w 2021 r.	63
Map 31. Population connected to sewage and gas supply systems in % of the total population in 2021	
Mapa 32. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w 2021 r.	65
Map 32. Water consumption from water supply systems in households per capita in 2021	
Mapa 33. Zużycie gazu w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w 2021 r.....	66
Map 33. Gas consumption in households per capita in 2021	
Wykres 12. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	66
Chart 12. Electricity consumption in households per capita	
Wykres 13. Ludność na 1 obiekt infrastruktury zdrowotnej	68
Chart 13. Population per 1 establishment of health infrastructure	
Mapa 34. Porady lekarskie ambulatoryjne na 1 mieszkańca w 2021 r.	68
Map 34. Doctors consultations per capita in out-patient health care in 2021	
Mapa 35. Dzieci w wieku do lat 3 w żłobkach i klubach dziecięcych w 2021 r.	69
Map 35. Children up to the age of 3 in nurseries and children's clubs in 2021	
Wykres 14. Dzieci w wieku do lat 3 w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	70
Chart 14. Children up to the age of 3 in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3	
Wykres 15. Miejsca w placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3	70
Chart 15. Places in establishments providing care for children up to the age of 3	

	str. page
Mapa 36. Udział wydatków budżetów gmin na ochronę zdrowia w 2021 r.	71
Map 36. Share of gminas budgets expenditure on health care in 2021	
Wykres 16. Korzystający ze świadczeń rodzinnych	72
Chart 16. Persons receiving family benefits	
Mapa 37. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2021 r.	73
Map 37. Beneficiaries of social assistance at domicile per 10 thousand population in 2021	
Mapa 38. Udział wydatków budżetów gmin na pomoc społeczną w 2021 r.	74
Map 38. Share of gminas budgets expenditure on social welfare in 2021	
Wykres 17. Wydatki budżetów gmin w dziale „Rodzina”	75
Chart 17. Expenditure of gminas budgets in the “Family” division	
Wykres 18. Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną	76
Chart 18. Number of population per 1 library facility	
Mapa 40. Czytelnicy bibliotek (łącznie z punktami bibliotecznymi) na 1000 ludności w 2021 r....	77
Map 40. Library borrowers (including library service points) per 1000 population in 2021	
Mapa 41. Biblioteki z Internetem bezprzewodowym w % ogółu bibliotek w 2021 r.	77
Map 41. Libraries with wireless Internet in % of the total number of libraries in 2021	
Wykres 19. Imprezy zorganizowane przez instytucje kultury	80
Chart 19. Events organized by cultural institutions	
Wykres 20. Muzea	82
Chart 20. Museums	
Wykres 21. Kina	82
Chart 21. Cinemas	
Mapa 39. Udział wydatków budżetów gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2021 r.	83
Map 39. Share of gminas budgets expenditure on culture and national heritage protection in 2021	
Mapa 42. Bezrobotni zarejestrowani na 1000 ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r.	85
Map 42. Registered unemployed persons per 1000 working age population in 2021	
Wykres 22. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	85
Chart 22. Share of unemployed persons in the working age population	
Mapa 43. Pracujący na 1000 ludności w 2021 r.	86
Map 43. Employed persons per 1000 population in 2021	
Mapa 44. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2021 r.	88
Map 44. Entities of the national economy in REGON register in 2021	
Mapa 45. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według klas wielkości w 2021 r.	90
Map 45. Entities of the national economy in REGON register by size class in 2021	
Wykres 23. Struktura osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą według sekcji w 2021 r.	92
Chart 23. Structure of persons conducting economic activity by sections in 2021	

	str. page
Mapa 46. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w 2021 r.	92
Map 46. Natural persons conducting economic activity in 2021	
Mapa 47. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w 2021 r.	93
Map 47. Newly registered entities of the national economy in 2021	
Mapa 48. Udział wybranych sektorów przetwórstwa przemysłowego i usług w ogólnej liczbie podmiotów w 2021 r.	94
Map 48. Share of selected sectors of manufacturing and services in the total number of entities in 2021	
Wykres 24. Podmioty z kapitałem zagranicznym na 10 tys. ludności	95
Chart 24. Entities with foreign capital per 10 thousand population	
Mapa 49. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ^a w relacji do średniej krajowej według powiatów w 2021 r.	96
Map 49. Average monthly gross wages and salaries ^a in relation to the national average by powiats in 2021	
Mapa 50. Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2021 r.	100
Map 50. Revenue of gminas budgets per capita in 2021	
Mapa 51. Wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2021 r.	100
Map 51. Expenditure of gminas budgets per capita in 2021	
Mapa 52. Udział dochodów własnych budżetów gmin w dochodach ogółem w 2021 r. ..	101
Map 52. Share of own revenue of gminas budgets in total revenue in 2021	
Mapa 53. Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2021 r.	101
Map 53. Own revenue of gminas budgets per capita in 2021	
Mapa 54. Udział dochodów z podatku PIT w dochodach własnych gmin w 2021 r.	102
Map 54. Share of revenue from Personal Income Tax in gminas own revenue in 2021	
Mapa 55. Udział podatku od nieruchomości w dochodach własnych gmin w 2021 r.	102
Map 55. Share of tax on real estate in own revenues of gminas in 2021	
Mapa 56. Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca w latach 2015–2021	104
Map 56. Investment spendings per capita in 2015–2021	
Wykres 25. Dochody na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych na 1 mieszkańca	105
Chart 25. Revenue for financing and co-financing of UE programmes and projects per capita	
Mapa 57. Dochody na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych na 1 mieszkańca w latach 2015–2021	105
Map 57. Revenue for financing and co-financing of UE programmes and projects per capita in 2015–2021	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero (0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit
Znak .	brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposrless
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Znak *	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych revised data

Uwaga. Dane o ludności oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności) opracowano przyjmując jako bazę wyjściową wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, w związku z tym wartości dla roku 2020 zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych.

Skróty

Abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
Dz. U.	Dziennik Ustaw Journal of Laws
m	metr metre
m ³	metr sześcienny cubic metre
dm ³	decymetr sześcienny cubic decametre
ha	hektar hectare
km	kilometr kilometre
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
tys.	tysiąc thousand

Skrót (dok.) Abbreviation (cont.)	Znaczenie (dok.) Meaning (cont.)
mIn	milion million
zł PLN	złoty Polish zloty
cd. cont.	ciąg dalszy continued
dok. cont.	dokończenie continued
poz.	pozycja item
Nr No.	numer number
późn. zm.	późniejsze zmiany later amendments
tj. i.e.	to jest that is
tzw.	tak zwany co called
np. eg.	na przykład for example
ww.	wyżej wymieniony above mentioned
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności Polish Classification of Activity
r.	rok year
p. proc. pp	punkt procentowy percentage point
wol. vol.	wolumin volume
UE EU	Unia Europejska European Union
m.st.	miasto stołeczne The Capital City
NUTS	Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych Classification of Territorial Units for Statistics
mpzp	miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego local spatial development plans
RWS	Region warszawski stołeczny warszawski stołeczny region
WOF	Warszawski Obszar Funkcjonalny Warsaw Functional Area
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Integrated Territorial Investments

Wstęp

Introduction

Delimitacja regionu warszawskiego stołecznego

Region warszawski stołeczny, obejmujący centralną część województwa mazowieckiego został wyznaczony rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/2066 z dnia 21 listopada 2016 r. zmieniającym załączniki do rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustalenia wspólnej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS). Zgodnie z ww. aktem prawnym od 1 stycznia 2018 r. województwo mazowieckie zostało podzielone na 2 jednostki statystyczne poziomu NUTS2:

- region warszawski stołeczny, w którego skład wchodzi m.st. Warszawa wraz z powiatami: grodziskim, legionowskim, mińskim, nowodworskim, otwockim, piaseczyńskim, pruskowskim, warszawskim zachodnim i wołomińskim,
- region mazowiecki regionalny, który obejmuje pozostałą część województwa mazowieckiego.

W ramach pakietu zmian w podziale statystycznym, dokonanych ww. rozporządzeniem wydzielono na poziomie NUTS2 stołeczne regiony metropolitalne nie tylko w Polsce, ale także w Irlandii i na Litwie.

Prace nad wydzieleniem statystycznym były prowadzone od początku 2015 r., a sama jego koncepcja sięga jeszcze roku 2007. Instytucją odpowiedzialną za przygotowanie koncepcji delimitacji było Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (obecnie Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej), w prace były zaangażowane także takie instytucje jak:

- Główny Urząd Statystyczny,
- Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji,
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych,
- Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego,
- Urząd Miasta Stołecznego Warszawy.

Opracowano koncepcję podziału województwa mazowieckiego na dwie „nieadministracyjne” jednostki statystyczne poziomu NUTS2, zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 roku w sprawie ustalenia wspólnej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS). Zgodnie z wymogami ww. rozporządzenia jednostki „nieadministracyjne” tworzy się poprzez połączenie odpowiedniej liczby mniejszych i przylegających do siebie jednostek administracyjnych (w przypadku województwa mazowieckiego były to powiaty). Przy łączeniu uwzględnia się kryteria geograficzne, społeczno-ekonomiczne, historyczne, kulturowe lub uwarunkowania śro-

Delimitation of the warszawski stołeczny region

The warszawski stołeczny region, covering the central part of Mazowieckie Voivodship, was designated by the Commission Regulation (EU) 2016/2066 of 21 November 2016 amending the annexes to Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council on establishing a common Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS). In accordance with the above-mentioned legal act, from 1st January 2018, Mazowieckie Voivodship was divided into 2 statistical units of the NUTS2 level:

- warszawski stołeczny region, which includes m.st. Warszawa together with the following powiats: grodziski, legionowski, miński, nowodworski, otwocki, piaseczyński, pruskowski, warszawski zachodni and wołomiński,
- mazowiecki regionalny region, which covers the rest of Mazowieckie Voivodship.

As part of the package of changes in the statistical division, made by the above-mentioned regulation, statistical division was made at the NUTS2 level of the capital metropolitan regions, not only in Poland, but also in Ireland and Lithuania.

Work on the statistical separation was carried out from the beginning of 2015, and its concept dates back to 2007. The institution responsible for the preparation of the delimitation concept was the Ministry of Infrastructure and Development (currently the Ministry of Development Funds and Regional Policy, and institutions such as:

- Statistics Poland,
- Ministry of Administration and Digital Affairs,
- Ministry of International Affairs,
- Marshal's Office of Mazowieckie Voivodship
- Warsaw City Hall.

The concept of dividing Mazowieckie Voivodship into two „non-administrative” statistical units of the NUTS2 level was developed, in accordance with the principles set out in Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 on establishing a common Classification of Territorial Units for Statistical Purposes). In accordance with the requirements of the above-mentioned regulation, „non-administrative” units are created by combining an appropriate number of smaller and adjacent administrative units (in the case of Mazowieckie Voivodship these were powiats). The division takes into account geographic, socio-economic, historical, cultural or environmental criteria. NUTS “non-administrative” units must also be adequately sized in terms of population – for NUTS level 2, this is between 0.8 and 3 million inhabitants.

dowiska naturalnego. „Nieadministracyjne” jednostki NUTS muszą także mieć odpowiednią wielkość mierzoną liczbą mieszkańców – dla poziomu NUTS 2 jest to wielkość pomiędzy 0,8 a 3 mln mieszkańców.

Konsekwencją przyjętych zmian, a także zasady hierarchiczności podziału NUTS, były także zmiany w granicach jednostek NUTS1 i NUTS3.

Głównym argumentem przemawiającym za podziałem statystycznym województwa mazowieckiego była możliwość zakwalifikowania nowych jednostek NUTS2 do dwóch różnych kategorii zaможności – region warszawski stołeczny jako region lepiej rozwinięty, a mazowiecki regionalny jako słabiej rozwinięty. Utrzymanie województwa mazowieckiego w całości skutkowałoby zachowaniem jego pozycji jako regionu lepiej rozwiniętego (tak jest traktowany w perspektywie 2014–2020), co w połączeniu z zakończeniem możliwości korzystania z mechanizmów kompensacyjnych dla regionów wychodzących z kategorii regionów słabiej rozwiniętych, skutkowałoby znacznym zmniejszeniem puli funduszy europejskich dostępnych dla województwa, a także zmniejszyłoby możliwości dofinansowania projektów ze środków europejskich, m.in. poprzez obniżenie maksymalnego progu dofinansowania projektów oraz pogłębienie koncentracji tematycznej wydatków.

Województwo mazowieckie jest jednym z najbardziej zróżnicowanych regionów nie tylko w Polsce, ale także w Unii Europejskiej. Źródłem jego „statystycznego” bogactwa jest Warszawa i jej bezpośrednie otoczenie, w których wytwarzane jest ponad 77% PKB województwa. Dysproporcja w PKB per capita na poziomie NUTS3 pomiędzy miastem Warszawą a podregionami radomskim, ostrołęckim czy siedleckim wynosi ok. 4 do 1.

Podział województwa mazowieckiego na dynamicznie rozwijający się obszar metropolitalny Warszawy i pozostałą, słabiej rozwiniętą część regionu jest od lat wyzwaniem nie tylko dla samorządu województwa, ale także dla władz centralnych. Zgodnie z dokumentem Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju (obecnie Ministerstwo Rozwoju i Technologii) z 2015 r. podział województwa mazowieckiego na dwie jednostki statystyczne NUTS2 jest korzystny dla Polski, zarówno w aspekcie finansowym (możliwość otrzymania większej alokacji środków unijnych po 2020 r.), jak i potrzeb polityki rozwoju (bardziej jednorodny regiony NUTS2, które są właściwe dla programowania i wdrażania polityk publicznych)¹. Zgodnie z przedstawionym w dokumencie stanowiskiem proponowany podział powinien przynieść korzyści przede wszystkim dla słabiej rozwiniętej części województwa.

¹ Założenia propozycji modyfikacji podziału statystycznego woj. mazowieckiego na dwie jednostki statystyczne poziomu NUTS2 (w związku z przewidywaną nowelizacją Rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 PE i Rady z dnia 26 maja 2003 roku w sprawie ustalenia wspólnej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych) (2015), Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa.

A consequence of the adopted changes, as well as the principles of the hierarchy of NUTS division, were also changes within the NUTS1 and NUTS3 units.

The main argument in favour of the statistical division of Mazowieckie Voivodship was the possibility of qualifying the new NUTS2 units to two different wealth categories – the warszawski stołeczny region as a more developed region, and the mazowiecki regionalny one as less developed. Maintaining Mazowieckie Voivodship in its entirety would result in maintaining its position as a more developed region (this is how it is treated in the 2014-2020 perspective), which, combined with the termination of the possibility of using compensation mechanisms for regions from the category of less developed regions, would result in a significant reduction of the pool of European funds available for the voivodship, and would also reduce the possibilities of co-financing projects from European funds, e.g. by lowering the maximum project co-financing threshold and deepening the thematic concentration of expenditure.

Mazowieckie Voivodship is one of the most diverse regions not only in Poland but also in the European Union. The source of its „statistical” wealth is Warsaw and its immediate surroundings, where over 77% of the region’s GDP is generated. Disproportion in GDP per capita at the NUTS3 level between Warsaw capital city and radomski, ostrołęcki, ciechanowski and siedlecki subregions is approx. 4 to 1.

The division of Mazowieckie Voivodship into the dynamically developing metropolitan area of Warsaw and the remaining, less developed part of the region has for years been a challenge not only for the voivodship self-government, but also for the central authorities. According to the document of the Ministry of Infrastructure and Development (currently the Ministry of Development Funds and Regional Policy) of 2015, the division of Mazowieckie Voivodship into two NUTS2 statistical units is beneficial for Poland, both in financial terms (the possibility of receiving a greater allocation of EU funds after 2020) and the needs of the policy development (more homogeneous NUTS2 regions that are appropriate for programming and implementing public policies)¹. According to the position presented in the document, the proposed division should bring benefits mainly to the less developed part of the voivodship.

The consequences of dividing the voivodship into two units of the NUTS2 level can be divided into immediate and postponed. Along with the division of Mazowieckie Voivodship into two statistical units, a new delimitation of the „metropolitan area of Warsaw”. This means that another area is added to the areas functioning for different needs and des-

¹ Assumptions for the modification of the statistical division of Mazowieckie Voivodship into two statistical units of the NUTS2 level (in connection with the envisaged amendment to Regulation (EC) No. 1059/2003 of the EP and of the Council of 26 May 2003 on establishing a common Classification of Territorial Units for Statistical Purposes) (2015), Ministry of Infrastructure and Development, Warsaw.

Konsekwencje podziału województwa na dwie jednostki poziomu NUTS2 można podzielić na natychmiastowe i odłożone w czasie. Wraz z podziałem województwa mazowieckiego na dwie jednostki statystyczne powstaje nowa delimitacja „obszaru metropolitalnego Warszawy”. Oznacza to, że do funkcjonujących na różne potrzeby i wyznaczonych na podstawie różnych przesłanek obszarów dokładany jest kolejny, który to samo zjawisko osadza w innym kontekście przestrzennym.

W dłuższej perspektywie, przy założeniu trwałości wprowadzonej delimitacji i utrzymaniu mechanizmów kierujących funduszami europejskimi w podobnym do dzisiejszego stanie, można będzie dostrzec istotne pozytywy podziału województwa. Po pierwsze, delimitacja obszaru metropolitalnego, z uwagi na swoje osadzenie zarówno w podziale administracyjnym kraju (oparcie o granice powiatów), jak i w ramach systemu programowania i wdrażania środków unijnych, powinna wyprzeć dotychczasowe delimitacje obszaru metropolitalnego Warszawy/Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Bardzo istotną kwestią są konsekwencje związane z samym podziałem i wdrażaniem funduszy europejskich w perspektywie finansowej 2020+. Wydzielenie odrębnego regionu metropolitalnego dla Warszawy i okolic będzie mieć swoje konsekwencje w postaci odrębnej puli pieniędzy unijnych przeznaczonych dla tego regionu NUTS2. Jest to także szansa na poszerzenie obszaru współpracy zawiązanej w 2014 r. (z perspektywą na lata 2014–2020) na potrzeby programowania i wdrażania Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, którą dziś objętych jest 40 gmin tzw. Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (WOF)².

igned on the basis of various premises, which places the same phenomenon in a different spatial context.

In the longer term, assuming the permanence of the introduced delimitation and maintaining the mechanisms managing European funds in a state similar to the present one, it will be possible to see significant positives in the division of the voivodship. Firstly, the delimitation of the metropolitan area, due to its location both in the administrative division of the country (based on powiat borders) and within the programming and implementation system of EU funds, should replace the existing delimitation of the metropolitan area of Warsaw/Warsaw Functional Area. A very important issue is the consequences related to the distribution and implementation of European funds in the 2020+ financial perspective. The separation of a separate metropolitan region for Warsaw and the surrounding area will have its consequences in the form of a separate pool of EU funds allocated to this NUTS2 region. It is also an opportunity to expand the area of cooperation established in 2014 (with a perspective for 2014–2020) for the purposes of programming and implementing Integrated Territorial Investments, which today covers 40 gminas, the so-called Warsaw Functional Area (WOF)².

² Warszawski Obszar Funkcjonalny (WOF) został wyznaczony Uchwałą nr 1466/391/14 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego. Obejmuje 40 jednostek samorządu terytorialnego, które podpisały porozumienie o współpracy w zakresie realizacji ZIT. Należą do nich: miasto stołeczne Warszawa, a także gminy: Błonie, Brwinów, Czosnów, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Halinów, Izabelin, Jabłonna, Jaktorów, Józefów, Karczew, Kobylka, Konstancin-Jeziorna, Legionowo, Leszno, Lesznowola, Łomianki, Marki, Michałowice, Milanówek, Nadarzyn, Nieporęt, Nowy Dwór Mazowiecki, Ożarów Mazowiecki, Piaseczno, Piastów, Podkowa Leśna, Pruszków, Radzymin, Raszyn, Stare Babice, Sulejówek, Wiązowna, Wieliszew, Wołomin, Ząbki, Zielonka, Żyrardów.

² The Warsaw Functional Area (WOF) was designated by Resolution No. 1466/391/14 of the Management Board of Mazowieckie Voivodship of 28 October 2014 on the designation of the area of implementation of the Integrated Territorial Investments of the Warsaw Functional Area. It includes 40 local government units that have signed an agreement on cooperation in the implementation of ITI. These include: m.st. Warszawa, as well as the following gminas: Błonie, Brwinów, Czosnów, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Halinów, Izabelin, Jabłonna, Jaktorów, Józefów, Karczew, Kobylka, Konstancin-Jeziorna, Legionowo, Leszno, Lesznowola, Łomianki, Marki, Michałowice, Milanówek, Nadarzyn, Nieporęt, Nowy Dwór Mazowiecki, Ożarów Mazowiecki, Piaseczno, Piastów, Podkowa Leśna, Pruszków, Radzymin, Raszyn, Stare Babice, Sulejówek, Wiązowna, Wieliszew, Wołomin, Ząbki, Zielonka, Żyrardów.

Mapa 1. Gminy wchodzące w skład regionu warszawskiego stołecznego oraz Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego
Stan w dniu 1 stycznia 2021

Map 1. Gminas included in the warszawski stołeczny region and Warsaw Functional Area
 As of 1 January 2021

Warszawski Obszar Funkcjonalny

W związku ze wzrostem znaczenia miejskich obszarów funkcjonalnych w polityce krajowej i Unii Europejskiej oraz działań podejmowanych na rzecz zintegrowanego rozwoju obszaru metropolitalnego Warszawy opracowany został projekt Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014–2020+. Strategia zawiera działania stawiane przed jednostkami samorządu terytorialnego w ramach rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych. Ich realizacja oparta jest na środkach unijnych przeznaczonych bezpośrednio na instrument ZIT służący koncentracji polityki spójności UE na obszarach funkcjonalnych.

Warszawski Obszar Funkcjonalny (WOF) tworzą sygnatariusze Porozumienia gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego o współpracy w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014–2020.

Warsaw Functional Area

In connection with the growing importance of functional urban areas in the national and European Union policy and activities undertaken for the integrated development of the Warsaw metropolitan area, a project of Integrated Territorial Investments (ITI) Strategy for the Warsaw Functional Area 2014–2020 + was developed. The strategy includes measures for local government units as part of the development of functional urban areas. Their implementation is based on EU funds allocated directly to the ITI instrument aimed at concentrating the EU cohesion policy on functional areas.

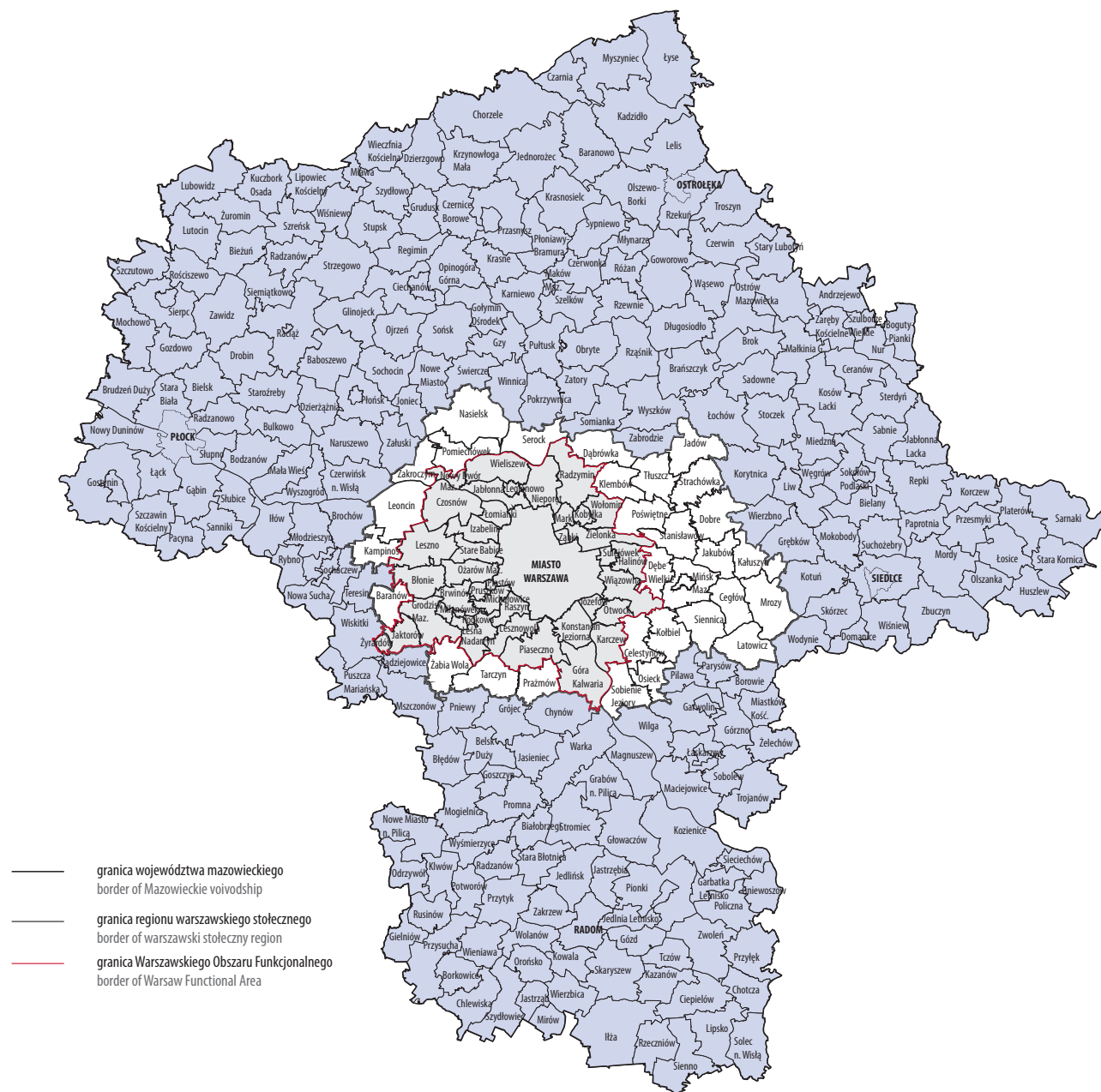
The Warsaw Functional Area (WOF) is made up of the signatories of the Agreement of the gminas of the Warsaw Functional Area on cooperation in the implementation of Integrated Territorial Investments in the EU 2014-2020 financial perspective.

The basic legal act regulating the implementation of ITI in Poland is the Act of 11 July 2014 on the principles of imple-

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestie wdrażania ZIT w Polsce jest ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie 2014–2020. Warunkiem formalnym uruchomienia instrumentu ZIT było podpisanie porozumienia przez gminy wchodzące w skład Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego w zakresie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej UE 2014–2020.

mentation of cohesion policy programmes financed in the 2014–2020 perspective. The formal condition for launching the ITI instrument was the signing of an agreement by the gminas belonging to the Warsaw Functional Area on the implementation of Integrated Territorial Investments in the 2014-2020 EU financial perspective.

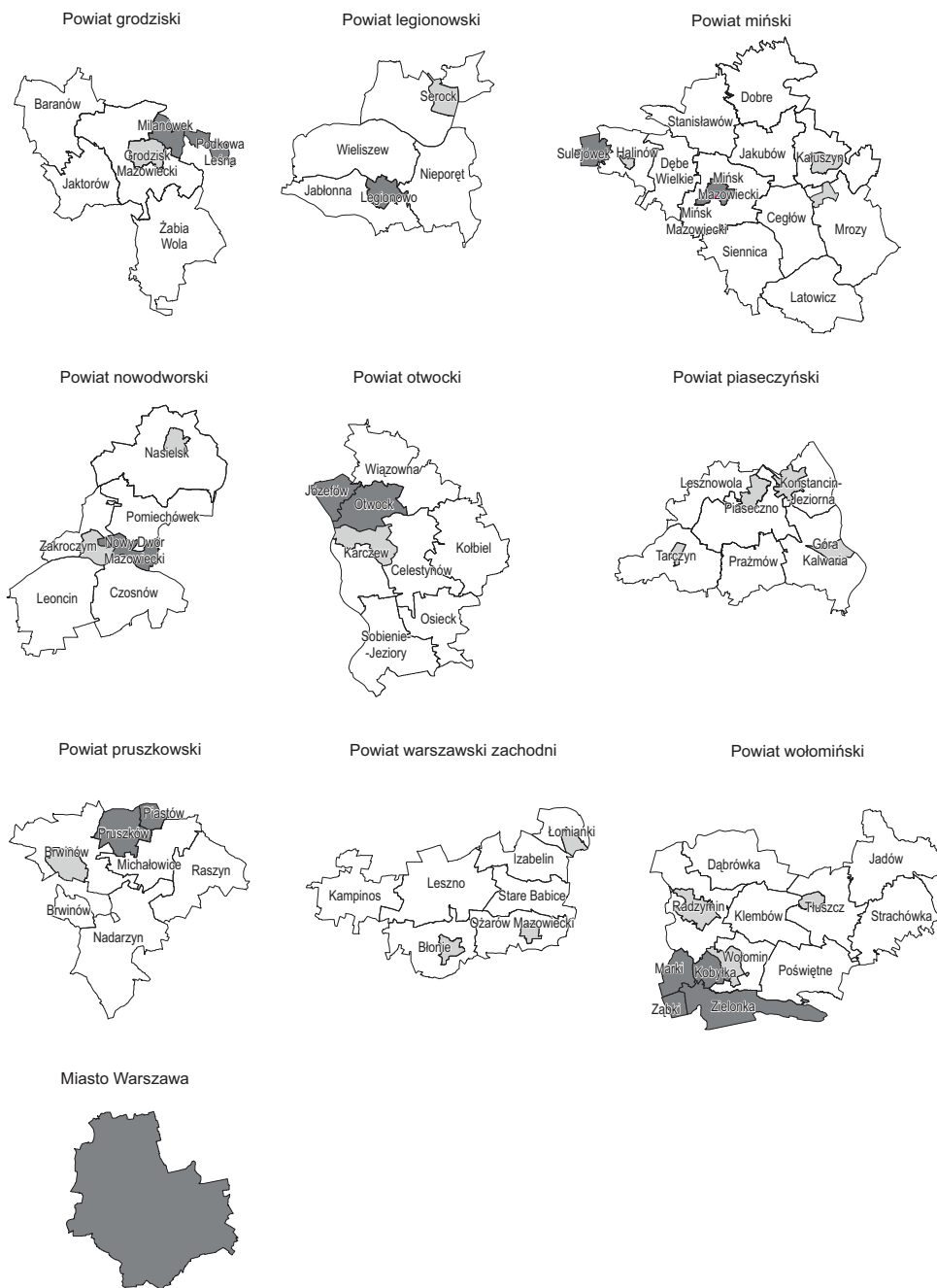
Mapa 2. Województwo mazowieckie według podziału NUTS2
Map 2. Mazowieckie Voivodship according to the division NUTS2

Mapy 3.
Maps 3.

Powiaty wchodzące w skład regionu warszawskiego stołecznego
Powiaty included in the warszawski stołeczny region

- Miasta
- Gminy miejskie
  - Obszary miejskie gmin miejsko-wiejskich
  - Gminy wiejskie i obszary wiejskie gmin miejsko-wiejskich

Synteza

Region warszawski stołeczny (RWS) położony w centralnej części województwa mazowieckiego zajmuje powierzchnię 6105 km² tj. 17,2% ogólnej powierzchni województwa. Ponad połowa (51,4%) gmin wchodzących w jego skład to gminy o charakterze wiejskim. Gminy miejskie stanowią 21,4% obszaru regionu skupiając na swoim terenie 71,2% ludności całego RWS.

Region warszawski stołeczny skupia prawie 59% ludności województwa mazowieckiego, z czego większość to populacja w wieku produkcyjnym.

Rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) wskazuje na systematyczne starzenie się społeczeństwa oraz może być przyczyną coraz większych trudności w zbilansowaniu finansów publicznych zwłaszcza w sferze świadczeń społecznych. Dla województwa mazowieckiego wskaźnik ten od lat ma tendencje wzrostowe, natomiast w RWS pozostał na poziomie z poprzedniego roku.

Z analizy rozwoju demograficznego ludności (metoda Webba) wynika, że 57% gmin wchodzących w skład RWS jest aktywnych demograficznie tzn. zaludniających się. W latach 2015–2021 odnotowano wzrost liczby ludności zarówno w regionie warszawskim stołecznym, jak i w województwie mazowieckim. Od 2015 do 2019 r. utrzymywał się dodatni przyrost naturalny dla obydwu jednostek terytorialnych. W roku 2021 zarówno dla województwa jak i RWS odnotowano ujemny przyrost naturalny, na co wpływ miała również trwająca w tym okresie pandemia COVID 19.

Dzięki dużemu potencjałowi stolicy, region warszawski stołeczny posiada duże zasoby gospodarcze i społeczne. W swoim zasięgu skupia ponad 76% podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie województwa mazowieckiego, w tym 81% sektora wysokiej i średnio-wysokiej techniki oraz 84% sektora usług opartego na wiedzy. Utrzymujący się od 2015 r. wzrost liczby podmiotów ogółem oraz jednostek małych i średnich świadczy o ożywieniu gospodarczym, jak również o aktywności gospodarczej społeczeństwa.

Rynek pracy to najistotniejszy element gospodarki, w którym zatrudnienie należy do podstawowych czynników wzrostu gospodarczego. Liczba pracujących w regionie warszawskim stołecznym stanowi 75% wszystkich pracujących w województwie. Systematyczny jej wzrost świadczy o rosnącej koniunkturze gospodarczej w regionie. Rok 2020 ze względu na trwającą pandemię COVID19 zaburza nieznacznie tę tendencję. W 2021 r. w RWS nastąpił wzrost pracujących o 3,7% (w woj. mazowieckim o 3,0%). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie kształtuje się na poziomie wyższym niż w województwie, przewyższając je o 4,5%.

Executive summary

Region warszawski stołeczny (RWS), located in the central part of Mazowieckie Voivodship, covers an area of 6,105 km², i.e. 17.2% of the total area of the Voivodship. More than half (51.4%) of the gminas included in it are rural gminas. Urban gminas account for 21.4% of the area of the region, concentrating 71.2% of the population of the entire RWS in their area.

Region warszawski stołeczny has almost 59% of the population of Mazowieckie Voivodship, most of whom is working age population.

The growing age dependency ratio (non-working age population per 100 persons of working age) indicates a systematic aging of the society and may cause increasing difficulties in balancing public finances, especially in the area of social benefits. For Mazowieckie Voivodship, this indicator has been on an upward trend for years, while in the RWS it remained at the previous year's level.

The analysis of the demographic development of the population (Webb's method) shows that 57% of the gminas included in the RWS are demographically active, i.e. populated. Between 2015 and 2021, an increase in the population was recorded in both region warszawski stołeczny and Mazowieckie Voivodship. From 2015 to 2019, a positive birth rate was maintained for both territorial units. In 2021, both the Voivodship and the RWS recorded a negative birth rate, which was also influenced by the COVID-19 pandemic that was ongoing in that period.

Thanks to the great potential of the capital, region warszawski stołeczny has large economic and social resources. Within its range, it gathers over 76% of economic entities registered in Mazowieckie Voivodship, including 81% of the high and medium-high technology sector and 84% of the knowledge-based services sector. The increase in the total number of entities and small and medium-sized entities, which has been maintained since 2015, proves economic recovery as well as economic activity of the society.

The labour market is the most important element of the economy, in which employment is one of the basic factors of economic growth. The number of persons working in region warszawski stołeczny constitutes 75% of all persons working in the Voivodship. Its systematic growth is a proof of the growing economic situation in the region. The year 2020, due to the ongoing COVID19 pandemic, slightly disturbs this trend. In 2021, the number of employed persons in RWS increased by 3.7% (in Mazowieckie by 3.0%). The average monthly wages and salaries is higher than in the Voivodship, exceeding it by 4.5%.

W 2021 r. zanotowano spadek udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do roku ubiegłego. Stopa bezrobocia (2,4%) należy do najniższej wśród regionów kraju i jest ponad dwukrotnie niższa niż dla województwa mazowieckiego (4,7%).

Kluczowe znaczenie dla szans rozwojowych człowieka ma jego edukacja. Jej jakość i dostępność w znacznym stopniu oddziałuje na przyszłość gospodarki regionu. Obszar metropolitalny skupia w swoim zasięgu 44% szkół podstawowych, 50% szkół ponadpodstawowych oraz większość szkół wyższych (73 z 89). Dostępność placówek opieki nad dziećmi najmłodszymi umożliwia rodzicom aktywny ich udział w rynku pracy. RWS skupia 59% placówek dla dzieci w wieku przedszkolnym z terenu województwa mazowieckiego.

Atrakcyjność RWS wynikająca z dużej liczby miejsc pracy wpływa na coraz większą koncentrację ludności, zabudowy oraz rozwój infrastruktury. Systematycznie wrażliwa liczba wybudowanych i oddanych do użytkowania mieszkań – ponad 74% zasobów budownictwa w województwie zlokalizowana jest w RWS. Zwiększyła się przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania, natomiast spadła liczba mieszkań oddanych do użytkowania przypadających na 1000 ludności.

Średnia cena 1 m² lokalu mieszkalnego w RWS kształtowała się na poziomie 9106 zł i była 2-krotnie wyższa niż w pozametropolitalnej części województwa. Najwięcej trzeba było zapłacić za mieszkanie o powierzchni do 40 m² – ponad 11000 zł za 1 m² na rynku wtórnym.

Wzrost liczby ludności w regionie, jak również przybywające miejsca pracy wymuszają na władzach poszukiwanie nowych rozwiązań komunikacyjnych oraz służących ochronie środowiska. Zauważalny jest znaczny wzrost długości ścieżek rowerowych, liczby wypożyczalni rowerów oraz powstawanie nowych parkingów P+R.

W 2021 r. podjęte działania przeciwepidemiczne i zapobiegawcze, których celem było ograniczenie skutków epidemii miały m.in. wpływ na sytuację finansową i funkcjonowanie gminnych samorządów. Dochody własne stanowiące główną pozycję w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w porównaniu z 2020 r. zwiększyły się o 15%. Wzrosły także wydatki bieżące, a wydatki majątkowe, które gminy prawie w całości przeznaczają na cele inwestycyjne były nieznacznie mniejsze.

In 2021, a decrease in the share of the unemployed in the working-age population was recorded compared to the previous year. The unemployment rate (2.4%) is among the lowest among the regions of the country and is more than twice lower than the rate for Mazowieckie Voivodship (4.7%).

Education is of key importance for human development opportunities. Its quality and availability have a significant impact on the future of the region's economy. The metropolitan area includes 44% of primary schools, 50% of upper primary schools and most of the higher education institutions (73 out of 89). The availability of childcare facilities for the youngest children enables parents to actively participate in the labour market. RWS brings together 59% of facilities for pre-primary children from Mazowieckie Voivodship.

The attractiveness of RWS resulting from the large number of job offers affects the increasing concentration of population, buildings and infrastructure development. The number of built and completed dwellings is systematically growing – over 74% of the building stock in the Voivodship is located in the RWS. The average useful floor area per dwelling increased, while the number of completed dwellings per 1,000 population decreased.

The average price of 1 m² of a dwelling in the RWS amounted to PLN 9,106 and was twice as high as in the non-metropolitan part of the Voivodship. The highest price was paid for a dwelling with an area of up to 40 m² - over PLN 11,000 per 1 m² on the secondary market.

The increase in the number of population in the region, as well as new work places, will force the authorities to search for new communication and environmental protection solutions. There is a noticeable increase in the length of bicycle paths, the number of bicycle rentals and the creation of new Park & Ride parking lots.

In 2021, the anti-epidemic and preventive measures taken, aimed at limiting the effects of the epidemic, had, among others, an impact on the financial situation and functioning of gmina self-governments. Own revenue, which is the main item in the total revenue of local government units, increased by 15% compared to 2020. Current expenditure also increased, and property expenditure, which gminas allocate almost entirely for investment purposes, was slightly lower.

Rozdział 1. Chapter 1.

Podział terytorialny. Powierzchnia. Użytkowanie gruntów Territorial division. Area. Land use

Region warszawski stołeczny (RWS), zamiennie określane w tej publikacji jako Obszar Metropolitalny Warszawy (OMW), znajduje się w centralnej części województwa mazowieckiego. W jego skład wchodzi 70 gmin (9 powiatów – grodziski, legionowski, miński, nowodworski, otwocki, piaseczyński, pruszkowski, warszawski zachodni, wołomiński oraz m.st. Warszawa mające status miasta na prawach powiatu). Powierzchnia RWS to 6,1 tys. km², co stanowi 17,2% powierzchni województwa mazowieckiego. W granicach województwa mazowieckiego wydzielono także Warszawski Obszar Funkcjonalny (WOF), który składa się z 40 gmin, będących fragmentami 10 powiatów, o najsilniejszych związkach funkcjonalnych z Warszawą i położonych w jej bezpośrednim sąsiedztwie. WOF prawie w całości mieści się w granicach RWS. Wyjątek stanowi Żyrardów, który należy do Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego, ale nie należy do RWS. Warszawski Obszar Funkcjonalny zajmuje powierzchnię 2,9 tys. km², czyli niespełna połowę tego co region warszawski stołeczny.

W RWS można wyraźnie wyróżnić obszary o charakterze miejskim, które zlokalizowane są centralnie i rozciągają się od rdzenia, jakim jest Warszawa wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych (drogowych i kolejowych). Natomiast przy granicach zewnętrznych obszaru metropolitalnego znajdują się głównie tereny wiejskie. Pomiędzy nimi znajduje się „strefa przejściowa”, w której mieszają się funkcje miejskie i wiejskie.

Powyższą charakterystykę potwierdzają mocno zróżnicowane statystyki dotyczące zagospodarowania terenu. Największy udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych odnotowywany jest w gminach centralnie położonych. Przy czym najwyższe wartości, tj. powyżej 50%, notuje się w stolicy (57,9% powierzchni ogółem) oraz w 8 gminach, będących niewielkimi powierzchniami miastami; do tej grupy zaliczamy: Piastów (89,3% powierzchni ogółem), Legionowo (79,1%), Mińsk Mazowiecki (72,7%), Pruszków (70,4%), Żyrardów (67,1%), Milanówek (59,2%), Żąbki (58,5%) i Marki (50,1%). Z wymienionych gmin tylko Mińsk Mazowiecki nie należy do WOF. W 31 gminach należących do RWS tereny zabudowane i zurbanizowane zajmowały mniej niż 10%. Różnica udziału gruntów zabudowanych i zurbanizowanych pomiędzy RWS a WOF sięgnęła w 2021 r. 10,4 p. proc. (odpowiednio 15,6% i 26,0%). Wartość tego wskaźnika dla całego województwa mazowieckiego to jedynie 6,2%.

Region warszawski stołeczny (RWS), interchangeably referred to in this publication as the Warsaw Metropolitan Area (OMW), is located in the central part of Mazowieckie Voivodship. It consists of 70 gminas (9 powiats – grodziski, legionowski, miński, nowodworski, otwocki, piaseczyński, pruszkowski, warszawski zachodni, wołomiński and m.st. Warszawa with a powiat city status). The area of RWS is 6.1 thousand km², which constitutes 17.2% of the area of Mazowieckie Voivodship. Within the borders of Mazowieckie Voivodship, the Warsaw Functional Area (WOF) has also been separated, which consists of 40 gminas, which are fragments of 10 powiats, with the strongest functional ties with Warszawa and located in its immediate vicinity. WOF is almost entirely within the RWS. The exception is Żyrardów, which belongs to the Warsaw Functional Area, but does not belong to the RWS. The Warsaw Functional Area covers an area of 2.9 thousand km², which is less than half of region warszawski stołeczny.

In RWS, we can clearly distinguish urban areas that are located centrally and extend from the core, which is Warszawa, along the main communication routes (road and rail). On the other hand, at the outer borders of the metropolitan area there are mainly rural areas. Between them there is a „transition zone” in which urban and rural functions mix.

The above characteristics are confirmed by widely varied statistics on land development. The largest share of built-up and urbanised land is recorded in centrally located gminas. The highest values, i.e. over 50%, are recorded in the capital city (57.9% of the total area) and in 8 gminas, which are small towns in terms of area; this group includes: Piastów (89.3% of the total area), Legionowo (79.1%), Mińsk Mazowiecki (72.7%), Pruszków (70.4%), Żyrardów (67.1%), Milanówek (59.2%), Żąbki (58.5%) and Marki (50.1%). Out of the gminas mentioned, only Mińsk Mazowiecki does not belong to WOF. In 31 gminas belonging to the RWS, built-up and urbanised areas occupied less than 10%. The difference in the share of built-up and urbanised land between RWS and WOF in 2021 amounted to 10.4 pp (15.6% and 26.0%, respectively). The value of this indicator for the entire Mazowieckie Voivodship is only 6.2%.

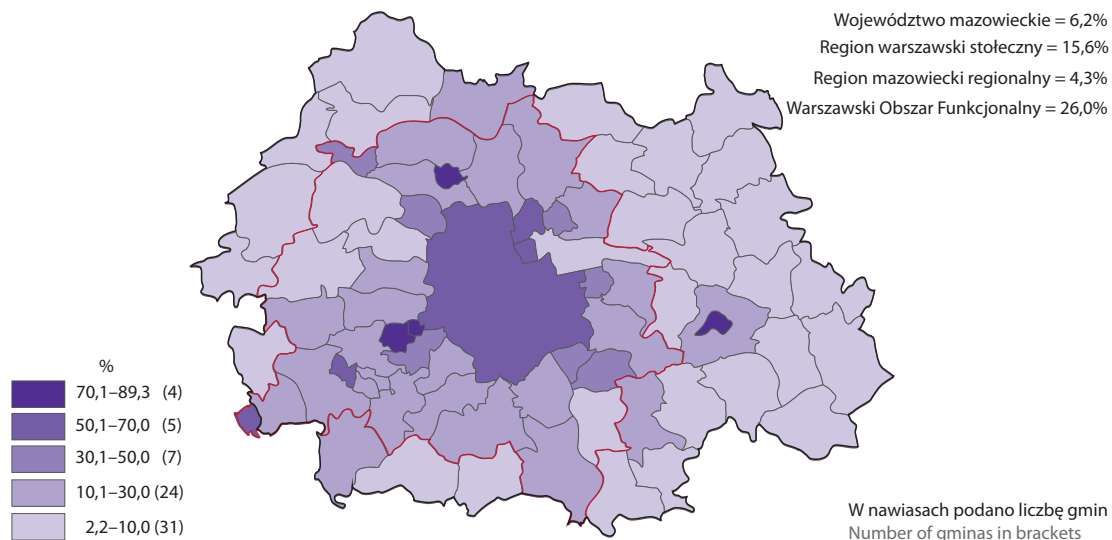

Tablica 1. Powierzchnia
Table 1. Area

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	Mazowieckie Voivodship
		w hektarach in hectares		
Powierzchnia ogółem w km ² Total area in km ²	2015	6104	29454	35559
	2021	6104	29454	35559
	2022	6104	29455	35559
Powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w km ² Built-up and urbanized areas in km ²	2015	.	.	2018
	2020	919	1231	2150
	2021	930	1243	2173
	2022	949	1258	2207

**Mapa 4. Udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w 2022 r.
Stan w dniu 1 stycznia**

Map 4. Share of built-up and urbanized areas in 2022
As of 1 January

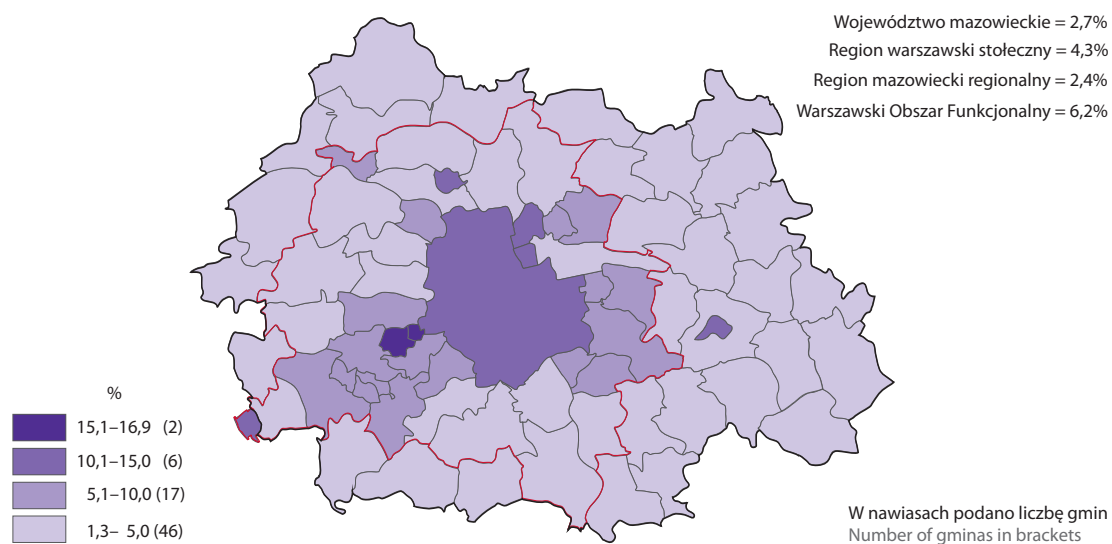

Tablica 1. Powierzchnia (dok.)
Table 1. Area (cont.)

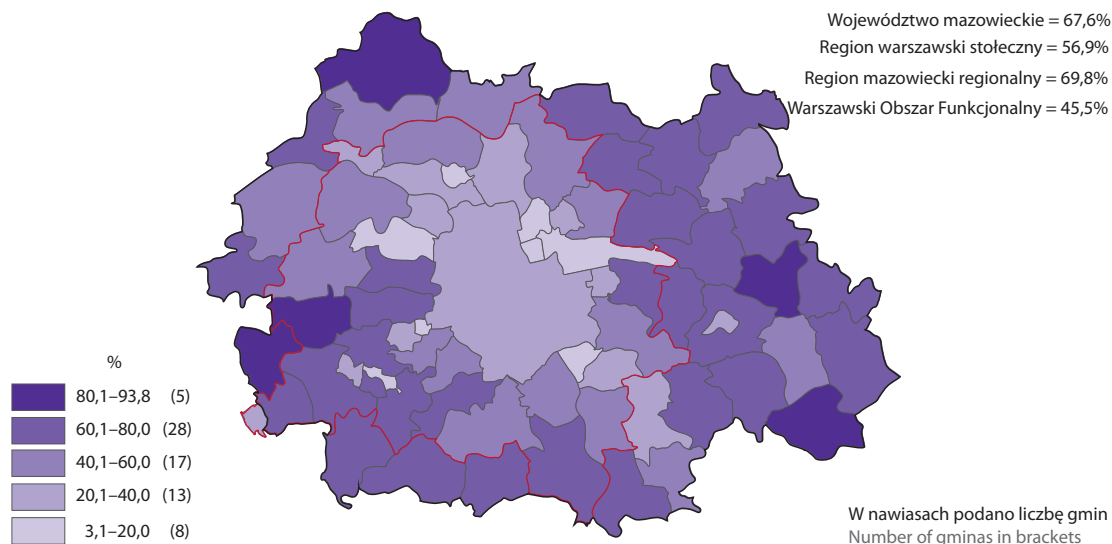
Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	Mazowieckie Voivodship
		w hektarach in hectares		
Powierzchnia użytków rolnych Agricultural area	2020	357370	2086436	2443806
	2021	356228	2085219	2441447
	2022	354559	2083682	2438241
Powierzchnia gruntów leśnych oraz za- drzewionych i zakrzewionych Forest land and woody and bushy land	2020	147119	699930	847049
	2021	147152	699965	847117
	2022	146973	700365	847338

**Mapa 5. Udział powierzchni dróg w 2022 r.
Stan w dniu 1 stycznia**

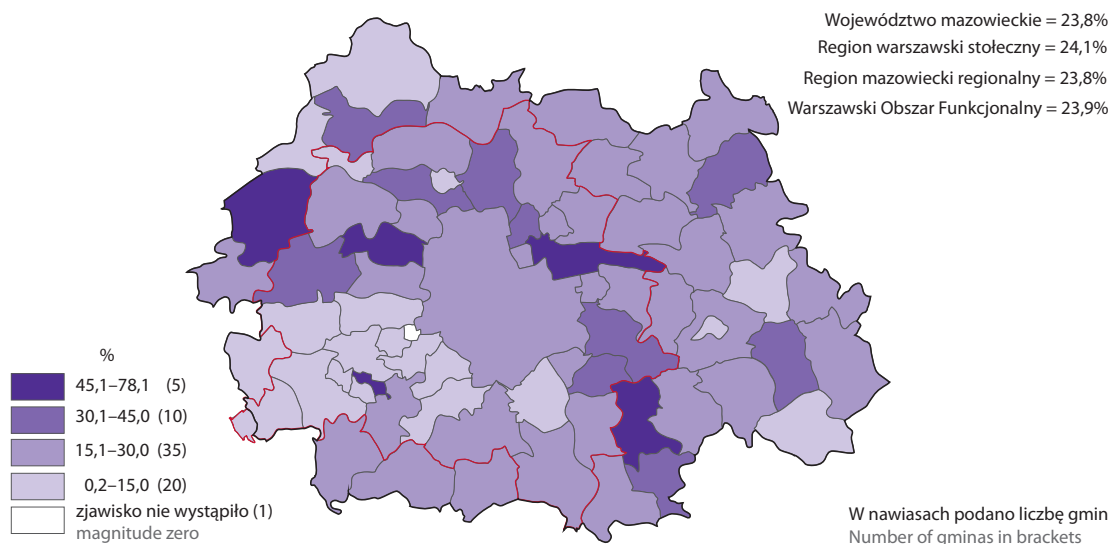
Map 5. Share of the area of roads in 2022
As of 1 January

Mapa 6.   Udział użytków rolnych w 2022 r.
Stan w dniu 1 stycznia
 Map 6.   Share of agricultural land in 2022
 As of 1 January

Mapa 7.   Udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych w 2022 r.
Stan w dniu 1 stycznia
 Map 7.   Share of forest land as well as woody and bushy land in 2022
 As of 1 January

Mimo metropolitalnego charakteru RWS, większość jego terytorium stanowią użytki rolne, tj. 56,9%, w przypadku WOF – 45,5%, a w m.st. Warszawie stanowią one ponad 21% powierzchni. W 17 gminach należących do RWS użytki rolne zajmują ponad 70% powierzchni całkowitej. Tylko 3 z nich zlokalizowane są w WOF (Błonie, Jaktorów i Ożarów Mazowiecki). Poza granicami WOF największym udziałem użytków rolnych charakteryzuje się leżący na Równinie Łowicko-Błońskiej Baranów (93,8%), a także leżące we wschodniej części RWS: Latowicz (83,2%), Jakubów (81,6%) oraz zlokalizowany na północny zachód od Warszawy Nasielsk (81,1%).

Udział gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych w 2021 r. był na zbliżonym poziomie zarówno w RWS (24,1%), WOF (23,9%) jak i w całym województwie mazowieckim (23,8%). Wynika to z faktu, że Warszawa jest w dużej części otoczona kompleksami leśnymi, w tym Kampinoskim Parkiem Narodowym czy Mazowieckim Parkiem Krajobrazowym. Lokalizacja tak bogatych i rozległych obszarów leśnych w sąsiedztwie stolicy jest zasobem unikalnym. Ponadto, na terenie RWS znajdują się również Lasy Chojnowskie (Chojnowski Park Krajobrazowy), a także fragmenty Puszczy Bolimowskiej (Bolimowski Park Krajobrazowy), Puszczy Kamienieckiej (Nadbużański Park Krajobrazowy) i Puszczy Białej oraz Lasy Miedzyńskie, Mińskie i Las Kabacki (rezerwat przyrody znajdujący się w granicach Warszawy). Lasy stanowią nie tylko zasób ekologiczny, ale są także naturalną barierą dla rozlewania się miast. W 10 gminach obszaru metropolitalnego (RWS) ponad 40% powierzchni zajmują grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione. Większość z nich (7) leży w WOF. Największym udziałem tego typu gruntów charakteryzował się leżący w Kampinoskim Parku Narodowym i jego otulinie Izbabelin (78,1%) oraz Zielonka (77,8%) i Podkowa Leśna (76,3%). Najniższym w skali RWS udziałem lasów charakteryzowała się większość miast oraz gminy typowo rolnicze.

Despite the metropolitan nature of the RWS, most of its territory is agricultural land, i.e. 56.9%, in the case of WOF – 45.5%, and in m.st. Warszawa, they account for over 21% of the area. In 17 gminas belonging to the RWS, agricultural land covers over 70% of the total area. Only 3 of them are located in WOF (Błonie, Jaktorów and Ożarów Mazowiecki). Outside the borders of WOF, the largest share of agricultural land is found in Baranów (93.8%), located in the Łowicz-Błńska Plain, and also located in the eastern part of the RWS: Latowicz (83.2%), Jakubów (81.6%) and located to the north west of Warszawa – Nasielsk (81.1%).

The share of forest land as well as woody and bushy land in 2021 was at a similar level both in RWS (24.1%), WOF (23.9%) and in the entire Mazowieckie Voivodship (23.8%). This is due to the fact that Warszawa is largely surrounded by forest complexes, including the Kampinos National Park and the Masovian Landscape Park. The location of such rich and vast forest areas in the vicinity of the capital is a unique resource. In addition, in the area of RWS there are also Chojnowskie Forests (Chojnowski Landscape Park), as well as parts of the Bolimów Forest (Bolimów Landscape Park), the Kamieniecka Forest (Nadbużański Landscape Park) and the Biała Forest as well as the Miedzyńskie, Mińskie and Kabacki Forests (a nature reserve located in within the borders of Warszawa). Forests are not only an ecological resource, but also a natural barrier to urban sprawl. In 10 gminas of the metropolitan area (RWS), over 40% of the area is covered by forest land as well as woody and bushy land. Most of them (7) are located in WOF. The largest share of this type of land was found in Izbabelin (78.1%), Zielonka (77.8%) and Podkowa Leśna (76.3%) located in the Kampinos National Park and its buffer zone. The lowest share of forests in a RWS was characteristic of most towns and typically agricultural gminas.

Rozdział 2.

Chapter 2.

Planowanie przestrzenne

Spatial planning

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp)

zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zawierają ustalenia odnośnie przeznaczenia terenów, w tym dla inwestycji celu publicznego, oraz określenia sposobów ich zagospodarowania i zabudowy. W przeciwieństwie do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego określających ogólne ramy polityki przestrzennej na poziomie lokalnym, są aktami prawa miejscowego, a co za tym idzie zawierają przepisy powszechnie obowiązujące w zakresie przeznaczenia terenu, zagospodarowania i warunków zabudowy, stanowiące bezpośrednią podstawę do wydawania decyzji budowlanych oraz wywłaszczania nieruchomości przeznaczonych na realizację inwestycji celu publicznego.

Local spatial development plans

in accordance with the law on spatial planning and development, they contain arrangements regarding the purpose of areas, of which for public purpose investments, and determine the ways of their development and development. In contrast to the study of the conditions and directions of spatial development determining the general spatial policy framework at the local level, they are local law acts, and thus contain generally applicable regulations in the field of land use, development and building conditions, constituting a direct basis for issuing building decisions and expropriation of real estate intended for the implementation of public purpose investment.

Tablica 2. Powierzchnia objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
Table 2. Area included in local spatial development plans

Wyszczególnienie Specification	Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
	w hektarach in hectares			
Ogółem Total	2015	287 266	824 881	1 112 147
	2020	297 764	893 486*	1 191 250*
	2021	299 715	905 578	1 205 294
Powierzchnia gruntów rolnych o zmienionym przeznaczeniu na cele nierolnicze Area of agricultural land with changed purpose for non-agricultural purposes	2015	36 411	43 914	80 325
	2020	21 481	28 690*	50 171*
	2021	22 691	28 213	50 904
Powierzchnia gruntów leśnych o zmienionym przeznaczeniu na cele nieleśne Area of forest land with changed purpose for non-forest purposes	2015	3 667	2 536	6 203
	2020	4 154	2 841	6 995
	2021	3 485	2 830	6 315

Planowanie przestrzenne stanowi ramy dla prowadzenia polityki rozwoju zarówno w skali obszaru metropolitalnego Warszawy jak i poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład RWS. Pokrycie terenu gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (mpzp) w jasny sposób sygnalizuje inwestorom, jakie są możliwości realizacji projektów danego typu. W 2021 r. udział powierzchni objętej mpzp w województwie mazowieckim wyniósł 33,9%. W skali OMW powierzchnia pokryta planami stanowiła 49,1% dla RWS i 54,7% dla WOF.

Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego był w RWS silnie zróżnicowany. Liczna grupa gmin (18) była pokryta planami w całości lub prawie w całości (powyżej 95% powierzchni). Z drugiej strony równie liczna grupa (18) charakteryzowała się pokryciem planami na poziomie nie przekraczającym 20% powierzchni (z czego w 10 gminach było to mniej niż 10%). Na tym tle m.st. Warszawa plasowało się w środku stawki (39,5% powierzchni pokrytej mpzp). Z uwagi na silną presję inwestycyjną, docelowo udział ten powinien być wyższy.

W stosunku do 2015 r. w Warszawie powierzchnia pokryta planami wzrosła o 10,4%, a jej udział w powierzchni miasta był wyższy o 3,7 p. proc. W przypadku całego RWS, czy województwa tempo wzrostu było niższe (wzrost udziału odpowiednio o 2,0 p. proc. oraz 2,6 p. proc.). Spośród gmin RWS zdecydowanie największy wzrost udziału powierzchni pokrytej planami w analizowanym okresie osiągnęła gmina Łomianki – 50,7 p. proc. Z drugiej strony zdarzały się jednostki, w których udział powierzchni pokrytej mpzp w stosunku do 2015 r. spadł. Najbardziej w gminach Wołomin (o 6,8 p. proc.) i Raszyn (o 27,9 p. proc.).

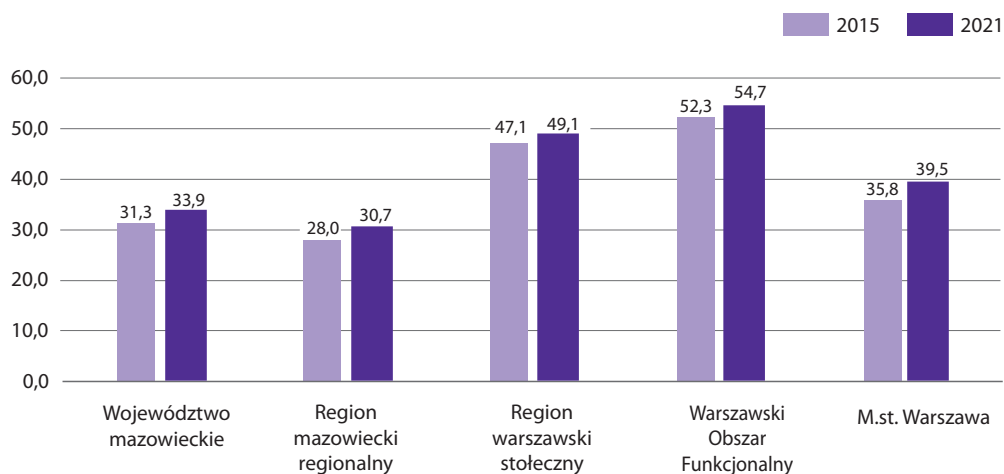
Spatial planning is a framework for the development policy both in the RWS and in individual local government units included in the RWS. The coverage of the gmina's area with local spatial development plans clearly signals to investors what are the possibilities of implementing projects of a given type. In 2021, the share of the area covered by the development plan in Mazowieckie Voivodship was 33.9%. On the OMW scale, the area covered by the plans accounted for 49.1% for RWS and 54.7% for WOF.

The share of the area covered by the valid local spatial development plans was highly diversified in the RWS. A large group of gminas (18) was fully or almost entirely covered with plans (over 95% of the area). On the other hand, an equally large group (18) was characterised by the coverage with plans at the level not exceeding 20% of the area (of which in 10 gminas it was less than 10%). Against this background, m.st. Warszawa was in the middle of the rate (39.5% of the area covered with local development plans). Due to strong investment pressure, this share should ultimately be higher.

Compared to 2015, the area covered by the plans in Warszawa increased by 10.4%, and its share in the city area was higher by 3.7 pp. 2.0 pp and 2.6 pp). In the case of the entire RWS or voivodship, the growth rate was lower (the share increased by 2.0 pp and 2.6 pp, respectively). Among the RWS gminas, the largest increase in the share of areas covered with plans in the analysed period was achieved by the gmina of Łomianki – 50.7 pp. On the other hand, there were units where the share of the area covered with local development decreased compared to 2015. The greatest number was recorded in the gminas of Wołomin (by 66.8 pp) and Raszyn (by 27.9 pp).

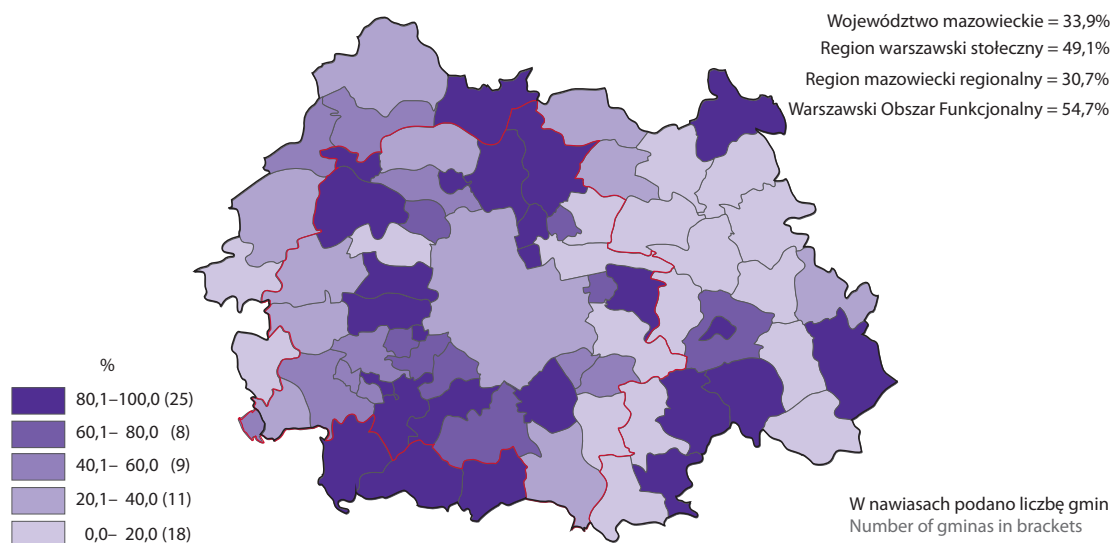
Wykres 1. Udział powierzchni gmin objętych obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (w %)

Chart 1. Share of the area of gminas covered by local spatial development plans (in %)

Mapa 8.   Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem w 2021 r.

Map 8.   Share of the area covered by spatial development plans in the total area in 2021

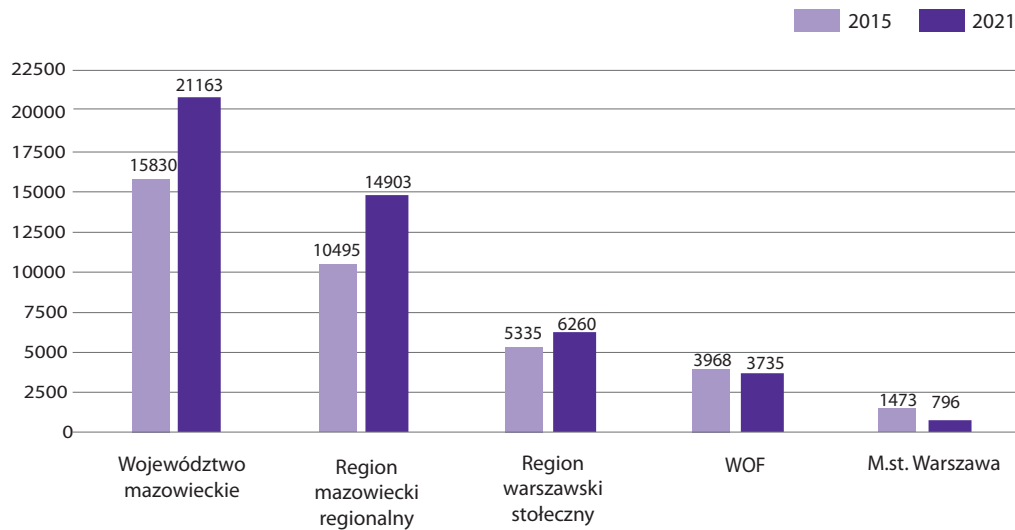
W przypadku braku mpzp określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (tzw. WZ). Liczba takich decyzji wydanych w 2021 r. w województwie mazowieckim wyniosła 21,2 tys., z czego 6,3 tys. przypadło na RWS (blisko 30% wszystkich WZ wydanych w województwie mazowieckim), 3,7 tys. na WOF (prawie 18% WZ wydanych w województwie), a 0,8 tys. na Warszawę (niepełna 4% WZ wydanych w województwie).

W porównaniu z 2015 rokiem zauważalny był znaczny wzrost liczby wydawanych decyzji WZ w województwie mazowieckim (o 33,7%) i dotyczył on głównie regionu mazowieckiego regionalnego. W regionie warszawskim stołecznym wyniósł on 17,3%. Natomiast w WOF oraz w Warszawie odnotowano spadek liczby wydanych decyzji (odpowiednio o 5,9% oraz 46,0%).

In the absence of the local development plan, the development methods and conditions of land development are determined by means of a decision on land development conditions (the so-called WZ). The number of such decisions issued in 2021 in Mazowieckie Voivodship amounted to 21.2 thousand, of which 6.3 thousand fell on RWS (nearly 30% of all decisions issued in Mazowieckie Voivodship), 3.7 thousand on WF (almost 18% of decisions issued in the Voivodship), and 0.8 thousand on Warszawa (less than 4% of all decisions issued in the Voivodship).

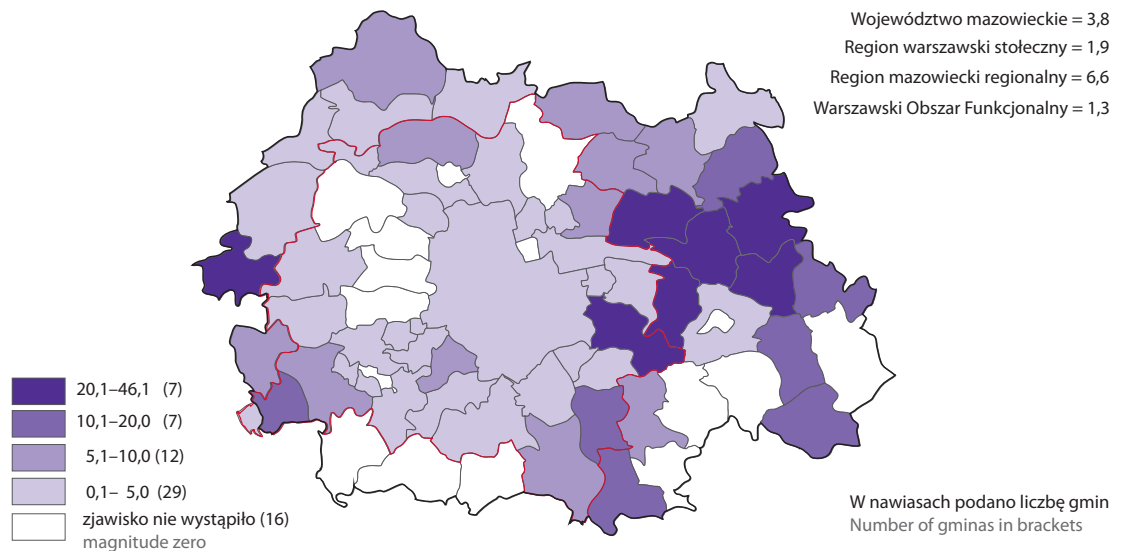
Compared to 2015, there was a noticeable increase in the number of decisions on land development conditions issued in Mazowieckie Voivodship (by 33.7%) and it concerned mainly region mazowiecki regionalny. In region warszawski stołeczny, it was 17.3%. On the other hand, in WOF and in Warszawa, a decrease in the number of decisions issued was recorded (by 5.9% and 46.0%, respectively).

Wykres 2 . Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu
 Chart 2. Number of issued decisions on land development conditions

Mapa 9. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu na 1000 ludności w 2021 r.

Map 9. Share of the area covered by spatial development plans in the total area per 1000 population in 2021

Rozdział 3.

Chapter 3.

Ludność. Ruch naturalny

Population. Vital statistics

Liczba ludności w województwie mazowieckim od 2018 r. przekracza próg 5,4 mln osób. Prawie 59% mieszkańców województwa jest skoncentrowanych w RWS (3,2 mln), z tego 3,0 mln zamieszkuje WOF, a 1,9 mln m.st. Warszawę.

The population in Mazowieckie Voivodship since 2018 it has exceeded the threshold of 5.4 million people. Almost 59% of the Voivodship's inhabitants are concentrated in the RWS (3.2 million), of which 3.0 million live in WOF, and 1.9 million in m.st. Warszawa.

Tablica 3. Ludność
Table 3. Population

LATA YEARS	Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Ludność Population	2015	2 987 482	2 361 632	5 349 114
	2020	3 236 473	2 281 143	5 517 616
	2021	3 248 781	2 264 013	5 512 794

Tablica 4. Ruch naturalny ludności
Table 4. Vital statistics

Wyszczególnienie Specification	Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Urodzenia żywe Live birth	2015	33 699	23 757	57 456
	2020	34 665	22 054	56 719
	2021	33 364	20 574	53 938
Zgony Deaths	2015	29 707	25 323	55 030
	2020	36 523	30 991	67 514
	2021	39 936	33 541	73 477
Przyrost naturalny na 1000 ludności Natural increase per 1000 population	2015	1,34	-0,66	0,45
	2020	-0,57	-3,90	-1,96
	2021	-2,03	-5,71	-3,54

W porównaniu z 2015 r. liczba mieszkańców województwa mazowieckiego zwiększyła się o 163,7 tys. osób (o 3,1%), przy czym, w tym samym czasie w RWS wrosła o 261,3 tys. osób (o 8,7%), co oznacza, że w pozametropolitalnej części województwa ubyło 97,6 tys. mieszkańców (4,1%). W 2015 r. na 100 mieszkańców obszaru, który stanowi dziś RWS przypadało 79 mieszkańców pozostałej części regionu, a 2021 r. – 70.

W ramach zaobserwowanego w latach 2015–2021 przyrostu liczby ludności w RWS, 45,4% stanowili nowi mieszkańcy Warszawy (118,7 tys. osób, czyli przyrost o 6,8%). W ujęciu gminnym największy przyrost ludności wystąpił w gminach: Wieliszew (o 53,6%), Lesznowola (o 43,8%) oraz Marki (o 41,1%).

Inaczej sytuacja wygląda na peryferiach regionu warszawskiego stołecznego, gdzie liczba ludności maleje. Największy ubytek ludności w porównaniu z 2015 r. odnotowano w następujących gminach: Kałuszyn i Jadów (spadek po 6,2%), Strachówka (o 5,3%) oraz Latowicz (o 4,7%). Ponadto wśród gmin Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego znaczny ubytek ludności odnotowano w Żyrardowie (o 3,9%).

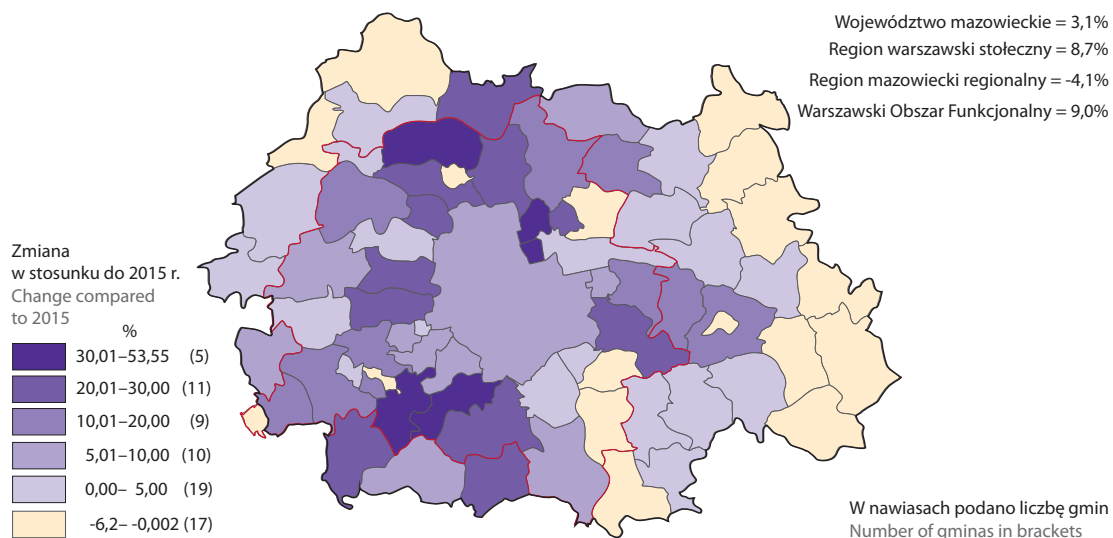
Compared to 2015, the number of inhabitants of Mazowieckie Voivodship increased by 163.7 thousand persons (by 3.1%), while at the same time in RWS it increased by 261.3 thousand persons (by 8.7%), which means that in the non-metropolitan part of the Voivodship there were 97.6 thousand inhabitants (4.1%). In 2015, there were 79 inhabitants of the rest of the region per 100

As part of the population growth in RWS observed in 2015–2021, 45.4% were new residents of Warszawa (118.7 thousand persons, i.e. an increase of 6.8%). In terms of gminas, the largest increase in population occurred in the following gminas: Wieliszew (by 53.6%), Lesznowola (by 43.8%) and Marki (by 41.1%).

The situation is different on the outskirts of the warszawski stołeczny region, where the population is decreasing. The largest decrease in population compared to 2015 was recorded in the following gminas: Kałuszyn and Jadów (a decrease of 6.2% each), Strachówka (by 5.3%) and Latowicz (by 4.7%). Moreover, among the gminas of the Warsaw Functional Area, a significant decrease in population was recorded in Żyrardów (by 3.9%).

Mapa 10. Zmiana liczby ludności w latach 2015–2021 Stan w dniu 31 grudnia

Map 10. Population change in 2015–2021
As of 31 December

Przyrost naturalny w 2021 r. we wszystkich analizowanych przekrojach terytorialnych był ujemny (od 2,02‰ w Warszawskim Obszarze Funkcyjnym do 5,71‰ w Regionie Mazowieckim Regionalnym), a w regionie warszawskim stołecznym wyniósł on minus 2,03‰. W układzie gmin wystąpiły zarówno dodatnie jak i ujemne wartości przyrostu naturalnego. Najwyższe wartości przyrostu naturalnego odnotowano w gminach: Lesznowola (plus 9,31‰), Żąbki (plus 7,03‰) i Marki (plus 5,74‰), natomiast najniższe w gminach: Strachówka (minus 13,25‰), Cegłów (minus 12,65‰), oraz w m. Żyrardów (minus 10,44). W ostatnich latach za wyższą umieralność w dużym stopniu odpowiadała pandemia COVID 19. W województwie mazowieckim z powodu COVID 19 w 2021 r. zmarło 13,4 tys. osób, z czego 55,5% stanowiły zgony w RWS.

Wartość wskaźnika salda migracji wskazuje, że Obszar Metropolitalny Warszawy jest postrzegana jako atrakcyjne miejsce zamieszkania. Wartość wskaźnika zarówno dla RWS i WOF (odpowiednio plus 5,34‰ i 5,19‰) jest wyższa niż wartość dla całego województwa (plus 2,36‰). Tylko 18,6% gmin wchodzących w skład RWS ma ujemne wartości salda migracji. Większość z nich leży we wschodniej części RWS.

Także saldo migracji zagranicznych wykazuje wartości dodatnie, jednak są to wartości nie przekraczające 1‰ we wszystkich przekrojach terytorialnych. Migrantów zagranicznych przyciąga głównie Warszawa.

Wartości przyrostu naturalnego oraz salda migracji pozwalają zaklasyfikować poszczególne jednostki według metody Webba, która wyróżnia gminy tracące i zyskujące mieszkańców. Większość gmin RWS (40 z 70) zaludnia się, a decydujący wpływ na to ma dodatnie saldo migracji (w 13 gminach poparte także dodatnim przyrostem naturalnym). Wyludniające się gminy skoncentrowane są przede wszystkim przy wschodniej granicy RWS, ale występują także w innych jego częściach, jak np. Pomiechówek, Nasielsk, Zakroczym, Kampinos, Nowy Dwór Mazowiecki.

Gęstość zaludnienia potwierdza koncentrację ludności w centralnej części regionu warszawskiego stołecznego. Średnia gęstość zaludnienia w województwie wynosiła 155 osób na 1 km², w RWS – 532 osoby, zaś w WOF – 1015 osób. W Warszawskim Obszarze Funkcyjnym znajduje się 11 gmin, gdzie gęstość zaludnienia przekracza 1000 osób na 1 km², w tym w aż 5 z nich jest ona większa niż 3000, tj. w Żąbkach (4037), Piastowie (4017), Legionowie (3914), Warszawie (3602) i Pruszkowie (3405). Jediną gminą w RWS, leżącą poza granicami WOF, o równie wysokiej gęstości zaludnienia jest miasto Mińsk Mazowiecki (3060).

W RWS, gminy o najniższych wartościach gęstości zaludnienia (mniej niż 60 osób na 1 km²) to: Strachówka (24), Leoncin (35), Latowicz (46), Dobre (47), Kampinos (53), Osieck (54), Jakubów i Kałuszyn (po 59).

The birth rate in 2021 in all analysed territorial sections was negative (from 2.02‰ in the Warsaw Functional Area to 5.71‰ in region mazowiecki regionalny), and in region warszawski stołeczny it was minus 2.03‰. In the system of gminas, there were both positive and negative natural increase values. The highest natural increase values were recorded in the following gminas: Lesznowola (plus 9.31‰), Żąbki (plus 7.03‰) and Marki (plus 5.74‰), while the lowest in the gminas: Strachówka (minus 13.25‰), Cegłów (minus 12.65‰), and in Żyrardów (minus 10.44). In 2020, 13,4 thousand persons died of COVID 19 in Mazowieckie Voivodship, of which 55,5% were deaths in RWS.

The value of the net migration indicator shows that the Warsaw metropolis is perceived as an attractive place to live. The value of the indicator for both RWS and WOF (plus 5.34‰ and 5.19‰, respectively) is higher than the value for the entire Voivodship (plus 2.36‰). Only 18.6% of gminas included in the RWS have negative values of the net migration. Most of them are located in the eastern part of the RWS.

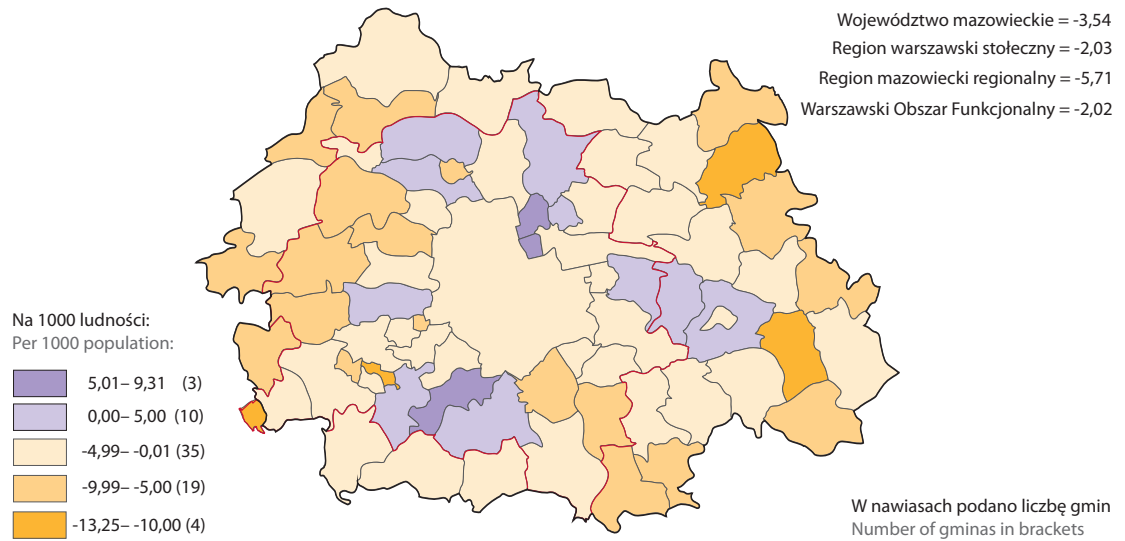
The net foreign migrations also show positive values, but these values do not exceed 1‰ in all territorial breakdowns. Foreign migrants are mainly attracted to Warszawa.

The values of natural increase and net migration make it possible to classify individual units according to the Webb method, which distinguishes gminas that lose and gain inhabitants. Most of the RWS gminas (40 out of 70) are getting populated, and the positive migration balance has a decisive impact (in 13 gminas it is also supported by a positive birth rate). The depopulating gminas are mainly concentrated near the eastern border of the RWS, but they also occur in other parts of it, such as Pomiechówek, Nasielsk, Zakroczym, Kampinos, and Nowy Dwór Mazowiecki.

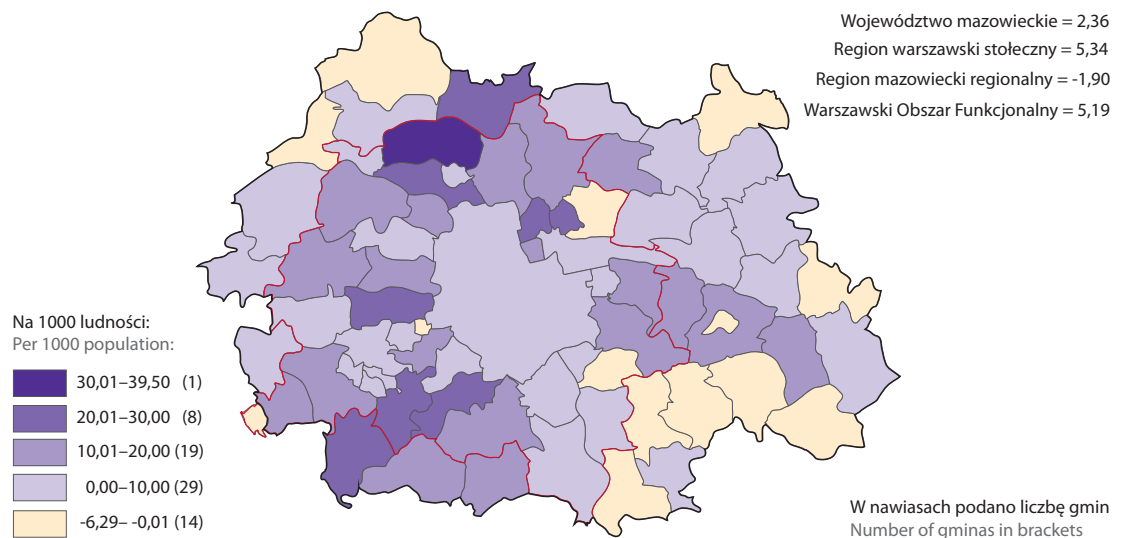
The population density confirms the concentration of the population in the central part of region warszawski stołeczny. The average population density in the Voivodship was 155 persons per 1 km², in RWS – 532 persons, and in WOF – 1015 persons. There are 11 gminas in the Warsaw Functional Area with a population density of more than 1,000 persons per 1 km², including as many as 5 of them with a population greater than 3,000, i.e. in Żąbki (4,037), Piastów (4,017), Legionowo (3,914), Warsaw (3602) and Pruszków (3405). The only gmina in the RWS, located outside the boundaries of the WOF, with an equally high population density is the town of Mińsk Mazowiecki (3,060).

In the RWS, the gminas with the lowest population density values (less than 60 persons per 1 km²) are: Strachówka (24), Leoncin (35), Latowicz (46), Dobre (47), Kampinos (53), Osieck (54), Jakubów and Kałuszyn (59 each).

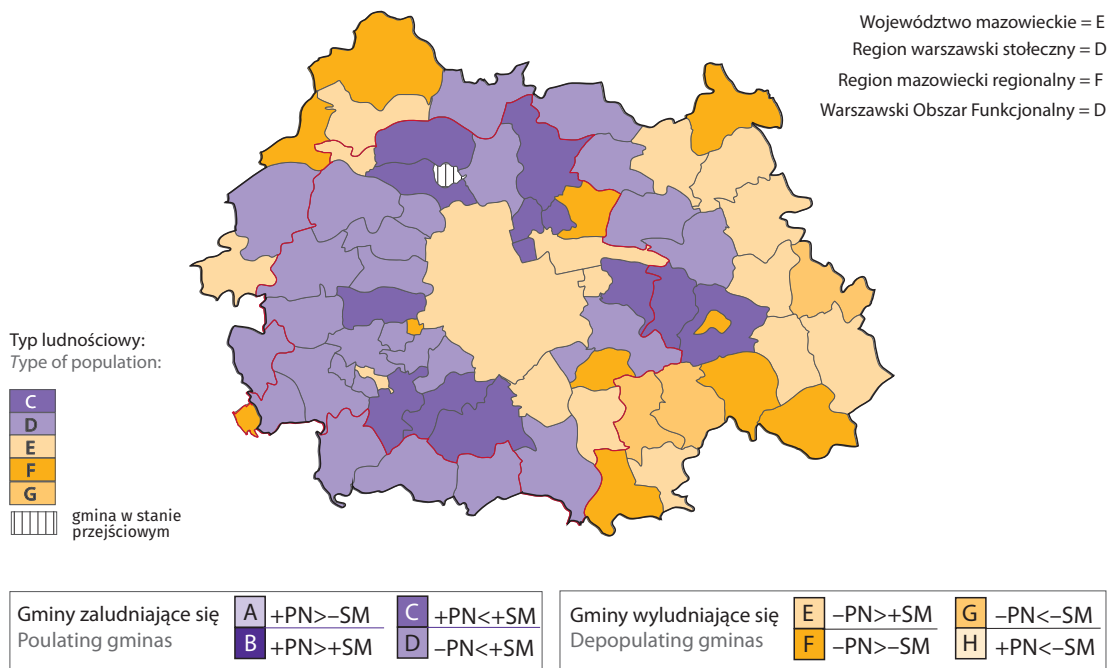
Mapa 11. Przyrost naturalny w 2021 r.
Map 11. Natural increase in 2021

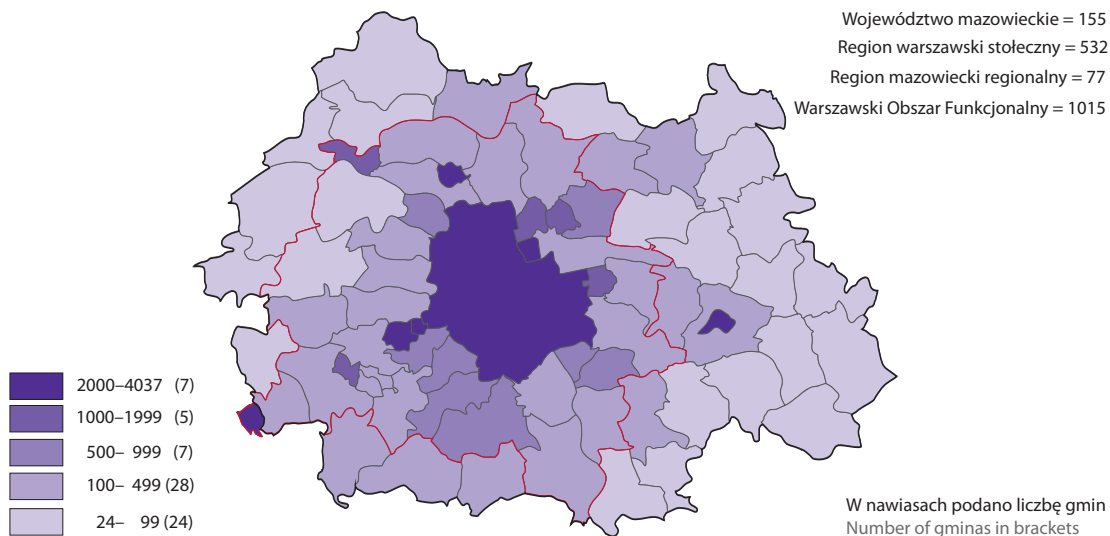
Mapa 12. Saldo migracji stałej w 2021 r.
Map 12. Net permanent migration in 2021

Mapa 13. Typy rozwoju ludnościowego według metody Webba w 2021 r.
Map 13. Demographic types by the Webb's method in 2021

Mapa 14. Ludność na 1 km² w 2021 r.
Map 14. Stan w dniu 31 grudnia
Population per 1 km² in 2021
As of 31 December

Wśród ludności obszaru metropolitalnego (RWS) w 2021 r. przeważały kobiety, które stanowiły 52,9% mieszkańców. Współczynnik feminizacji ukształtował się na poziomie 112 i był wyższy niż w województwie (109), ale niższy niż w WOF (113) i Warszawie (117).

W województwie mazowieckim w 2021 r. udział osób w wieku poprodukcyjnym wyniósł 21,6% (wzrost o 1,6 p. proc. w stosunku do 2015 r.), w RWS wyniósł on 21,2% (wzrost o 0,2 p. proc.), w WOF – 21,4% (tyle samo co w 2015 r.), zaś dla m.st. Warszawy udział ten wyniósł 22,4% (spadek o 0,9 p. proc.). Spośród gmin RWS najwyższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym zanotowały gminy: Podkowa Leśna (29,9%), Konstancin-Jeziorna (25,5%) oraz Milanówek (25,2%).

W stosunku do 2015 r. w większości gmin RWS zaobserwowano wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem. W 23 z nich wynosił ponad 3 punkty procentowe. Przy czym największy wzrost zaobserwowano w Zakroczymiu (o 6,1 p. proc.), Pomiechówku (o 5,2 p. proc.) i Izabelinie (o 5,1 p. proc.).

Jednocześnie we wszystkich analizowanych przekrojach, dostrzegalny jest wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Największy udział tej grupy charakteryzuje RWS (19,5% w 2021 r., wzrost o 1,2 p. proc. w stosunku do 2015 r.), a najmniejszy m.st. Warszawę (17,7%, wzrost o 1,0 p. proc.). Największy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym zaobserwowano w gminie Lesznowola (27,5%).

Powyższe zjawiska przekładają się na wskaźnik obrazujący proces starzenia się społeczeństwa, tj. relacji osób starszych (grupa wiekowa 65 lat i więcej) do dzieci (0–14 lat). Zarówno w skali województwa, RWS, jak i Warszawy grupa osób starszych jest liczniejsza (na 100 dzieci przypada odpowiednio po 111 osób starszych w woj. mazowieckim i w WOF, 109 – w RWS i aż 127 w Warszawie). Jednocześnie w regionie warszawskim stołecznym występują gminy o bardziej korzystnej strukturze demograficznej, w których na 100 dzieci przypada mniej niż 50 osób w wieku 65 lat i więcej (Lesznowola, Żąbki i Marki).

Ze względów gospodarczych istotny jest także poziom współczynnika obciążenia demograficznego, czyli liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2021 roku kształtował się on następująco: województwo mazowieckie – 70, RWS i WOF – po 68 oraz m.st. Warszawa – 67. Najniższe (najlepsze dla sytuacji gospodarczej) wartości wskaźnika zanotowano w gminach miejskich Żąbki (58) i Marki (61) oraz w gminie wiejskiej Jabłonna (65). Z drugiej strony w 42 gminach RWS jego wartość przekroczyła 70. Najwyższe wartości zanotowano w Podkowie Leśnej (89), Józefowie (81) oraz Milanówku, Michałowicach i Konstancinie-Jeziorna (po 78).

The population of the metropolitan area (RWS) in 2021 was dominated by women, who constituted 52.9% of the population. The femininity ratio was at the level of 112 and was higher than in the Voivodship (109), but lower than in WOF (113) and Warszawa (117).

In Mazowieckie Voivodeship in 2021, the share of post-working age population amounted to 21.6% (increase by 1.6 pp compared to 2015), in RWS it amounted to 21.2% (increase by 0.2 pp), in WOF – 21.4% (the same as in 2015), and for m.st. Warszawa, this share amounted to 22.4% (decrease by 0.9 pp). Among the RWS gminas, the highest share of post-working age population was recorded in the following gminas: Podkowa Leśna (29.9%), Konstancin-Jeziorna (25.5%) and Milanówek (25.2%).

Compared to 2015, an increase in the share of post-working age population in the total population was observed in most RWS gminas. In 23 of them it was over 3 pp. The largest increase was observed in Zakroczym (by 6.1 pp), Pomiechówek (by 5.2 pp) and Izabelin (by 5.1 pp).

At the same time, in all analysed sections, an increase in the number of pre-working age population is noticeable. The largest share of this group is characterised by RWS (19.5% in 2021, an increase of 1.2 pp compared to 2015), and the lowest by m.st. Warszawa (17.7%, increase by 1.0 pp). The largest share of the pre-working age population was observed in the Lesznowola gmina (27.5%).

The above phenomena translate into an indicator illustrating the aging of the society, i.e. the ratio of the elderly (aged 65 and more) to children (0–14 years). Both on the scale of the Voivodship, the RWS and Warszawa, the group of elderly persons is more numerous (per 100 children there are respectively 111 elderly persons in Mazowieckie and WOF, 109 in RWS and as many as 127 in Warszawa). At the same time, in the warszawski stołeczny region there are gminas with a more favourable demographic structure, where there are less than 50 persons aged 65 and over per 100 children (Lesznowola, Żąbki and Marki).

For economic reasons, the level of the age dependency ratio, i.e. the number of non-working age population per 100 persons of working age, is also important. In 2021, it was as follows: Mazowieckie Voivodship – 70, RWS and WOF – 68 each, and m.st. Warszawa – 67. The lowest (the best for the economic situation) values of the indicator were recorded in the urban gminas of Żąbki (58) and Marki (61) and in the rural gmina of Jabłonna (65). On the other hand, in 42 gminas of the RWS its value exceeded 70. The highest values were recorded in Podkowa Leśna (89), Józefów (81) and Milanówek, Michałowice and Konstancin-Jeziorna (78 each).

W analizowanej perspektywie czasowej zanotowano istotny wzrost wartości tego wskaźnika, co należy uznać za trend niekorzystny. W stosunku do 2015 r. liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrosła o 7 w województwie mazowieckim oraz o 3 w RWS, natomiast w Warszawie pozostała bez zmian.

In the analysed time perspective, a significant increase in the value of this indicator was recorded, which should be considered an unfavourable trend. Compared to 2015, the number of non-working age population per 100 persons of working age increased by 7 in Mazowieckie Voivodship and by 3 in RWS, while in Warszawa it remained unchanged.

Współczynnik obciążenia demograficznego

jest to stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym.

Jako nieprodukcyjny przyjmuje się wiek 0-17 lat (wiek przedprodukcyjny) oraz 60 lat i więcej dla kobiet i 65 lat i więcej dla mężczyzn (wiek poprodukcyjny); wiek produkcyjny to 18-59/64 lata (18-59 lat - dla kobiet i 18-64 lata - dla mężczyzn).

Age dependency ratio

it is the ratio of the number of people in non-working age to the number of people in working age.

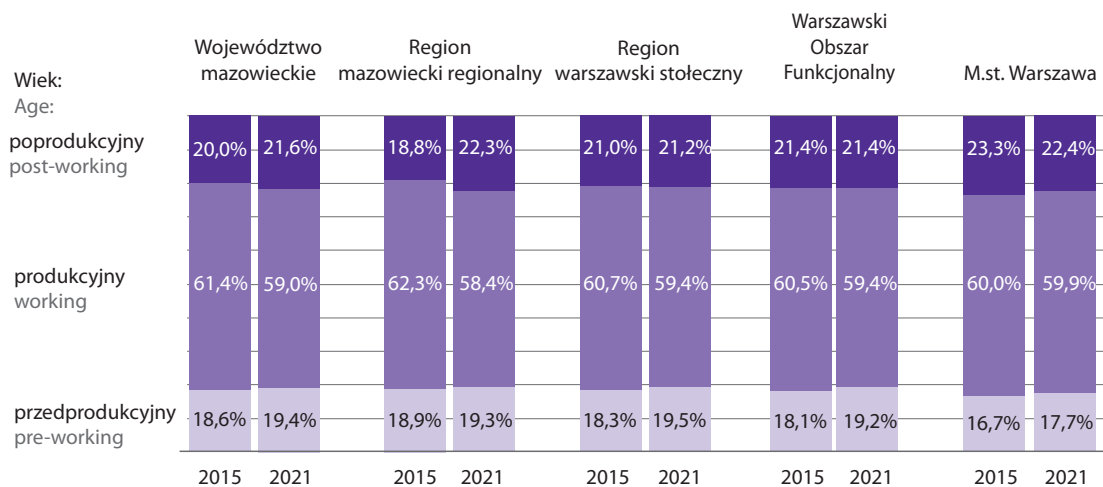
Non-productive age is 0-17 years (pre-working age) and 60 years and over for women and 65 years and over for men (post-working age); The production age is 18-59 / 64 years (18-59 years for women and 18-64 years for men).

Tablica 5. Ludność według ekonomicznych grup wieku
Table 5. Population by economic age groups

Wyszczególnienie Specification	Region Region			Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Wiek: Age:				
przedprodukcyjny pre-working age	2015	547 388	447 014	994 402
	2020	623 422	439 123	1 062 545
	2021	632 247	437 151	1 069 398
produkcyjny working age	2015	1 812 415	1 470 283	3 282 698
	2020	1 926 682	1 341 198	3 267 880
	2021	1 928 165	1 322 702	3 250 867
poprodukcyjny post-working age	2015	627 679	444 335	1 072 014
	2020	686 369	500 822	1 187 191
	2021	688 369	504 160	1 192 529
Współczynnik obciążenia demograficznego Age dependency ratio	2015	65	61	63
	2020	68	70	69
	2021	68	71	70

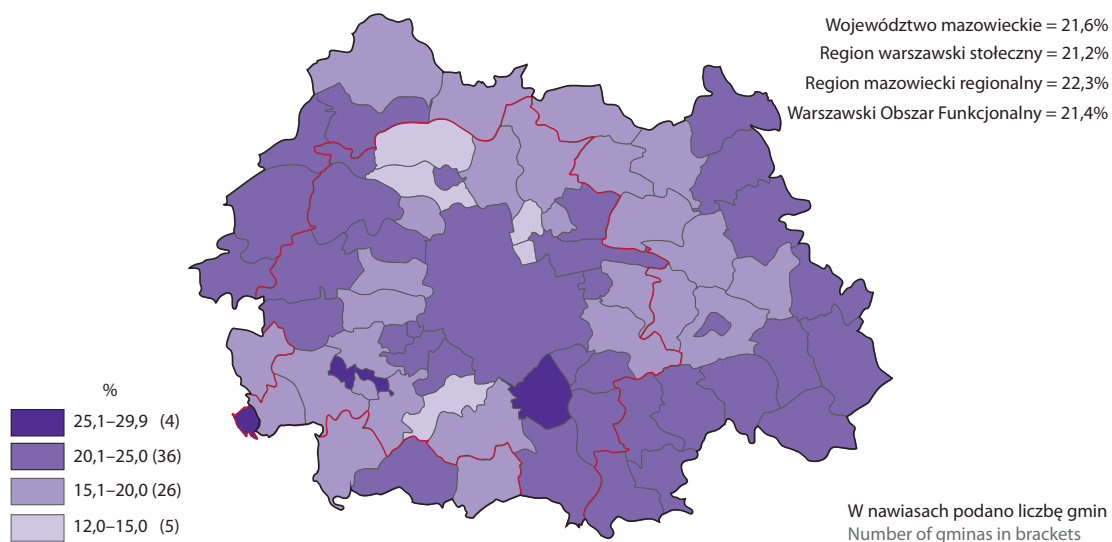
**Wykres 3. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 3. Structure of population by economic age groups
As of 31 December

**Mapa 15. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

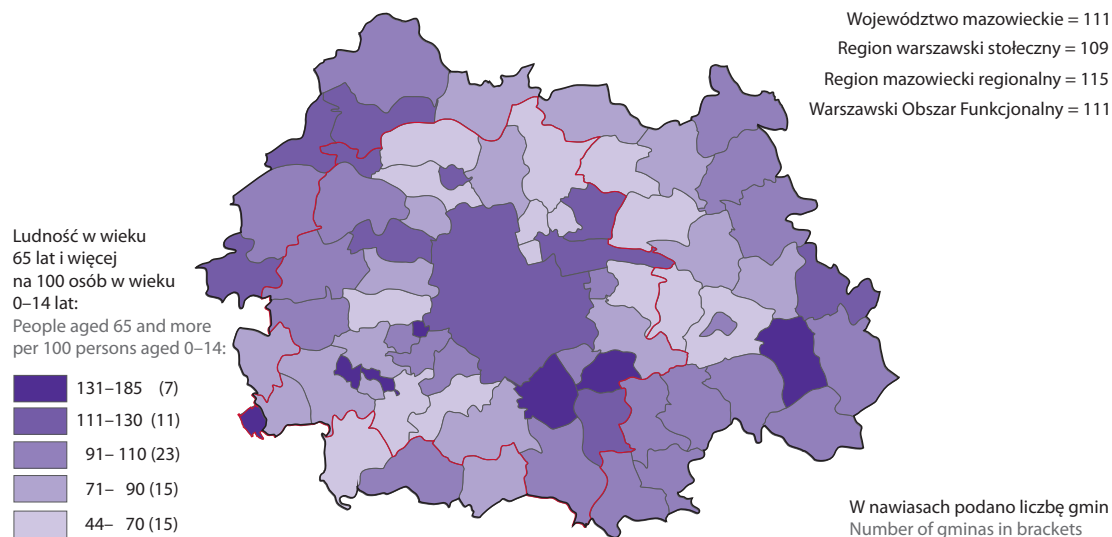
Map 15. Share of working age population in the total population in 2021
As of 31 December

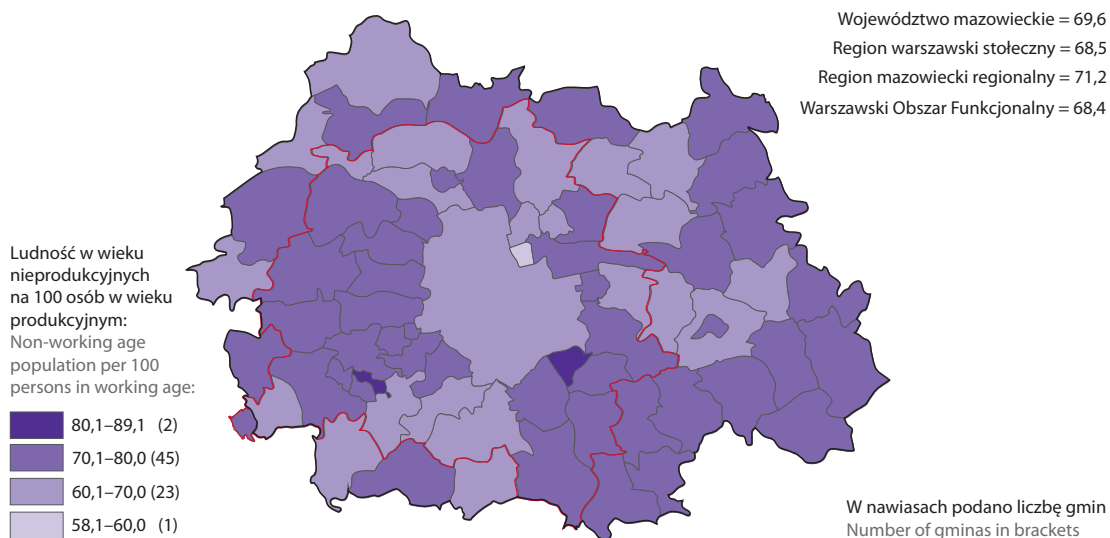
**Mapa 16. Relacja osób starszych do dzieci w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 16. Ratio of elderly persons to children in 2021
As of 31 December

**Mapa 17. Współczynnik obciążenia demograficznego w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 17. Age dependency ratio in 2021
As of 31 December

Rozdział 4.

Chapter 4.

Edukacja i wychowanie

Education

Pierwszym etapem kształcenia w polskim systemie oświaty jest wychowanie przedszkolne, które realizowane jest w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, a także w punktach przedszkolnych i zespołach wychowania przedszkolnego.

W roku szkolnym 2021/22 r. w regionie warszawskim stołecznym (RWS) funkcjonowało 2187 placówek wychowania przedszkolnego (wzrost o 0,2% w porównaniu z rokiem poprzednim), przy czym przedszkola stanowiły ponad 2/3 wszystkich jednostek. Blisko 53% placówek wychowania przedszkolnego na terenie RWS zlokalizowanych było w Warszawie. Natomiast w pozostałej części województwa dzieci mogły uczęszczać do 1500 placówek, z czego 45,4% stanowiły przedszkola. W WOF było 1989 placówek, w tym 1423 przedszkola.

W roku szkolnym 2021/22 wychowaniem przedszkolnym w RWS objętych było 151,7 tys. dzieci, tj. o 2,2% więcej niż rok wcześniej. Do placówek wychowania przedszkolnego w regionie warszawskim stołecznym uczęszczało 98,4% ogółu dzieci w wieku 3–6 lat wobec 87,2% w regionie mazowieckim regionalnym. W porównaniu z poprzednim rokiem odsetek ten zwiększył się zarówno w obszarze metropolitalnym (RWS) jak i w regionie mazowieckim regionalnym – odpowiednio o 1,3 p. proc. i 3,0 p. proc.

Terytorialne zróżnicowanie poziomu upowszechnienia wychowania przedszkolnego pokazuje wskaźnik „dzieci w przedszkolach w roku szkolnym 2021/2022 na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat”. Wartości w granicach 801–1000 odnotowano w 26 gminach RWS, z czego 25 należy do WOF. W 5 gminach (w większości graniczących ze stolicą) wartość wskaźnika przekroczyła 1000, tj. w: Józefowie, Izabelinie, Podkowie Leśnej oraz Milanówku i Raszynie. Związane jest to z faktem, że część dzieci uczęszczających tu do przedszkoli pochodziła z pobliskich gmin, w których brakuje miejsc w tego typu placówkach lub była dowożona przez rodziców pracujących w Warszawie i gminach ościennych.

The first stage of education in the Polish education system is pre-primary education, which is provided in nursery schools, pre-primary sections in primary schools, as well as in pre-primary centres and pre-primary education units.

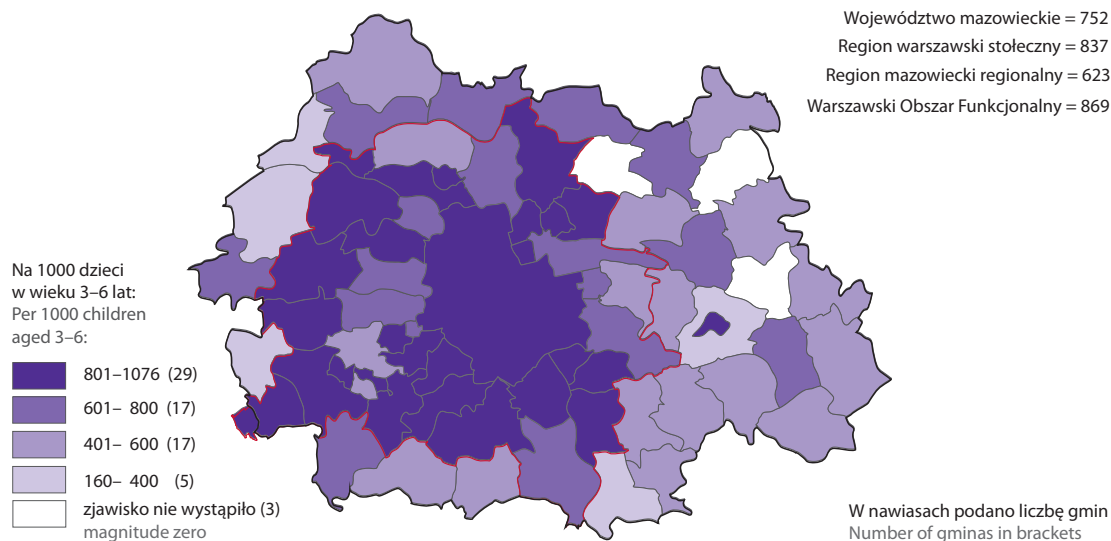
In the 2021/22 school year, there were 2,187 pre-primary education establishments in region warszawski stołeczny (RWS) (an increase of 0.2% compared to the previous year), with nursery schools accounting for more than 2/3 of all units. Nearly 53% of pre-primary education establishments in the RWS area were located in Warszawa. On the other hand, in the remaining part of the Voivodship, children could attend 1500 establishments, of which 45.4% were nurseries. There were 1989 establishments in the WOF, including 1,423 nursery schools.

In the school year 2021/22, pre-primary education in RWS covered 151.7 thousand children, i.e. by 2.2% more than in the previous year. 98.4% of all children aged 3-6 years old attended pre-primary education establishments in region warszawski stołeczny, compared to 87.2% in region mazowiecki regionalny. Compared to the previous year, this percentage increased both in the metropolitan area (RWS) and in region mazowiecki regionalny – by 1.3 pp and 3.0 pp, respectively.

Territorial differentiation of the level of popularisation of pre-primary education is shown by the indicator “children in nursery schools in the school year 2021/2022 per 1,000 children aged 3-6”. Values in the range of 801-1,000 were recorded in 26 RWS gminas, of which 25 belong to the WOF. In 5 gminas (mostly adjacent to the capital city) the value of the indicator exceeded 1,000, i.e. in: Józefów, Izabelin, Podkowa Leśna, Milanówek and Raszyn. This is due to the fact that some of the children attending nursery schools here came from nearby gminas where there are no places in such establishments or were transported by parents working in Warszawa and neighboring gminas.

**Mapa 18. Dzieci w przedszkolach w roku szkolnym 2021/2022
Stan na początku roku szkolnego**

Map 18. Children in pre-primary education in the 2021/2022 school year
As of the beginning of the school year

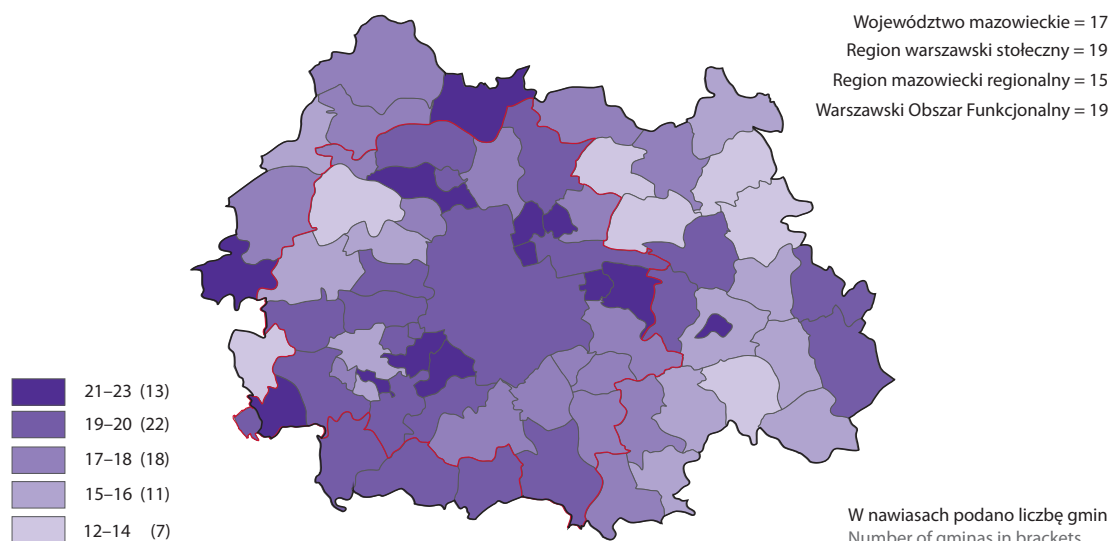
Tablica 6. Szkoły
Table 6. Schools

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży Primary schools for children and youth	2015/16	705	1069	1774
	2020/21	844	1075	1919
	2021/22	848	1063	1911
Szkoły ponadpodstawowe (łącznie ze specjalnymi i dla dorosłych) Upper primary schools (including special and for adults)	2015/16	585	730	1315
	2020/21	603	616	1219
	2021/22	593	604	1197

W roku szkolnym 2021/22 na terenie województwa mazowieckiego działało 1911 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży, do których uczęszczało 483,1 tys. uczniów, tj. o 1,5% więcej niż rok wcześniej. 44,4% szkół podstawowych w województwie zlokalizowanych było w RWS (848 szkół), a uczęszczające do nich dzieci stanowiły 60,0% wszystkich uczniów w województwie. W WOF odnotowano 727 placówek tego typu (38,0%) – uczęszczało do nich 54,8% mazowieckich uczniów, z czego w samej Warszawie było 406 szkół (21,2%), do których chodziło 31,5% uczniów szkół podstawowych w województwie.

In the school year 2021/22, there were 1,911 primary schools for children and youth in Mazowieckie Voivodship, attended by 483.1 thousand students, i.e. 1.5% more than the year before. 44.4% of primary schools in the Voivodship were located in RWS (848 schools), and the children attending them accounted for 60.0% of all pupils in the Voivodship. In WOF there were 727 schools of this type (38.0%) – they were attended by 54.8% of Masovian pupils, of which there were 406 schools in Warszawa alone (21.2%) attended by 31.5% of primary school pupils in the Voivodship.

Mapa 19. Uczniowie^a szkół podstawowych przypadający na 1 oddział w roku szkolnym 2021/2022
 Map 19. Pupils^a primary schools per section in the 2021/2022 school year

a W szkołach dla dzieci i młodzieży.
 a In schools for children and youth.

Średnia wielkość oddziału szkolnego, tak jak rok wcześniej, była mocno zróżnicowana – w regionie warszawskim stołecznym, WOF i w Warszawie wskaźnik ten wynosił 19, natomiast w pozostałej części województwa (region mazowiecki regionalny) był on niższy – 15. W gminach RWS różnice w liczbie uczniów przypadających na oddział były jeszcze bardziej widoczne – wskaźnik przyjmował wartości od 12 do 23.

Wskaźniki skolaryzacji wskazują na to, że uczniowie często uczęszczają do szkół w innej gminie niż ta, w której formalnie mieszkają. Zjawisko to, było szczególnie widoczne w jednostkach graniczących ze stolicą. Najpopularniejszymi kierunkami dojazdów w WOF, podobnie jak w poprzednich latach, były: Podkowa Leśna i Sulejówek oraz Milanówek, Zielonka, Lesznowola, a poza WOF miasto Mińsk Mazowiecki. Dojeżdżającymi są przede wszystkim uczniowie pobliskich gmin wiejskich.

W roku szkolnym 2021/22 w województwie mazowieckim działało 1197 szkół ponadpodstawowych, do których uczęszczało 283,0 tys. uczniów. Liczba omawianych szkół była o 22 mniejsza niż przed rokiem. W samym RWS były 593 szkoły ponadpodstawowe, tj. o 10 mniej niż w 2020 roku, w których uczyło się 166,9 tys. osób. W WOF funkcjonowało 557 takich placówek, z czego w samej Warszawie – 373 kształcąc odpowiednio 160,6 tys. i 120,5 tys. uczniów. We wszystkich przekrojach terytorialnych największy udział wśród poszczególnych typów szkół ponadpodstawowych miały licea ogólnokształcące (534 w województwie, z tego

The average size of a school class, as in the previous year, was highly differentiated – in region warszawski stołeczny, the WOF and in Warszawa, this indicator was 19, while in the rest of the Voivodship (region mazowiecki regionalny) it was lower – 15. In the RWS gminas, the differences in the number of pupils per unit were even more visible – the indicator ranged from 12 to 23.

Enrollment rate indicate that students often attend schools in a different gmina than the one in which they formally live. This phenomenon was particularly visible in units bordering the capital. The most popular commuting directions in the WOF, as in previous years, were: Podkowa Leśna and Sulejówek as well as Milanówek, Zielonka, Lesznowola, and outside the WOF the town of Mińsk Mazowiecki. Commuters are mainly pupils from nearby rural gminas.

In the school year 2021/22, there were 1,197 post-primary schools in Mazowieckie Voivodship, attended by 283.0 thousand students. The number of schools in question was 22 fewer than the year before. In the RWS alone, there were 593 secondary schools, i.e. 10 fewer than in 2020, with 166.9 thousand students. There were 557 such institutions in the WOF, of which 373 in Warszawa alone, educating 160.6 thousand and 120.5 thousand students respectively. In all territorial breakdowns, the largest share among particular types of post-primary schools was in general secondary schools (534 in the Voivodship, of which 320 in RWS), which are the most popular among primary school graduates. In the 2021/22 school year, 56.3% of all students at this level

320 w RWS), które cieszą się największą popularnością wśród absolwentów szkół podstawowych. W roku szkolnym 2021/22 do tego typu szkół uczęszczało 56,3% ogółu uczniów na tym poziomie edukacji w regionie warszawskim stołecznym i 39,5% w regionie mazowieckim regionalnym.

Widoczne jest podążanie przez uczniów za jakością kształcenia – gminy charakteryzujące się wysokimi współczynnikami skolaryzacji odznaczają się także najwyższymi wynikami egzaminów. Dla 2021 r. na poziomie gmin możemy analizować wyniki egzaminu, który był pisany przez uczniów klas ósmych na zakończenie szkoły podstawowej.

Porównanie zdawalności oraz średnich wyników pisemnego egzaminu maturalnego z przedmiotów obowiązkowych w trzech przekrojach terytorialnych, tj.: województwo mazowieckie, RWS oraz Warszawa, wskazuje na przewagę stolicy pod względem osiągniętych wyników. Relatywnie lepszymi wynikami od średniej wojewódzkiej charakteryzowały się także powiaty położone na południe od Warszawy.

of education in region warszawski stołeczny and 39.5% in region mazowiecki regionalny attended this type of schools.

It is visible that students follow the quality of education – gminas characterised by high enrollment rates also have the highest exam results. For 2021, at the gmina level, we can analyse the results of the exam that was written by eighth grade students at the end of primary school.

The comparison of the pass rate and the average results of the written matriculation examination in compulsory subjects in three territorial breakdowns, i.e. Mazowieckie Voivodship, RWS and Warszawa, indicates the advantage of the capital city in terms of the results achieved. Relatively better results than the Voivodship average were also recorded in powiats located south of Warszawa.

Współczynnik skolaryzacji brutto

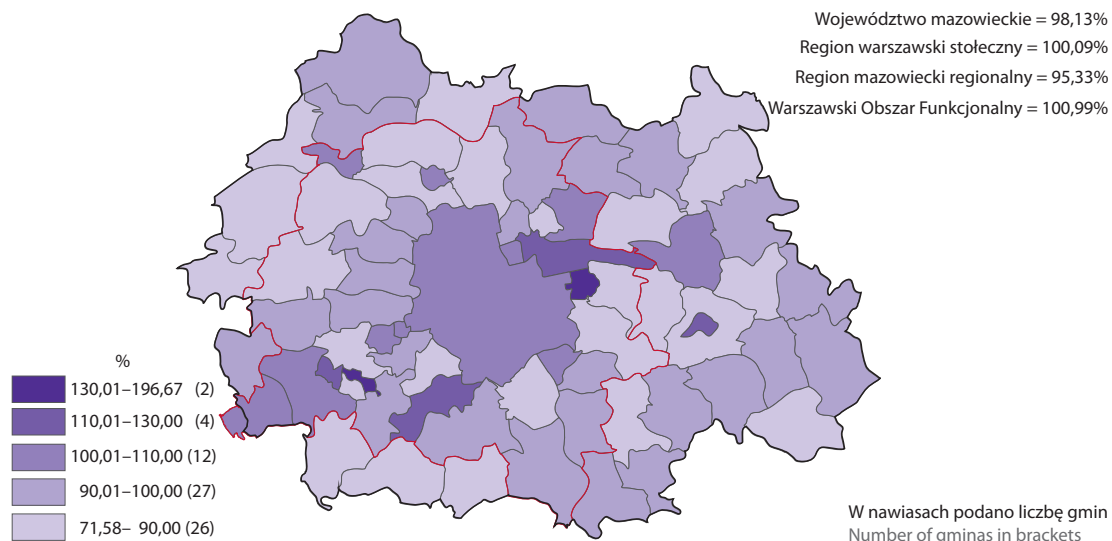
jest to stosunek liczby wszystkich osób uczących się na danym poziomie do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia wyrażony w procentach.

Gross enrolment rate

it is the ratio of the number of all learners at a given level to the total population of persons in the age nominally assigned to this level of education expressed as a percentage.

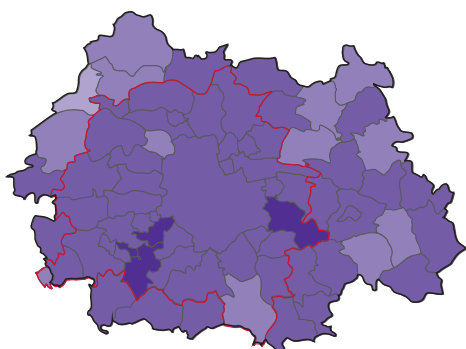
Mapa 20.
Map 20.

Współczynnik skolaryzacji brutto w 2021 r. (szkolnictwo podstawowe)
Gross enrolment rate in 2021 (primary schools)

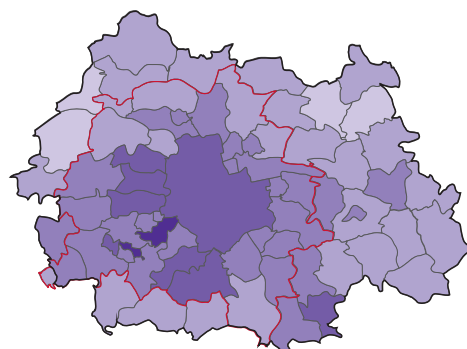
Mapa 21. Średnie wyniki egzaminu (w %) uczniów kończących szkoły podstawowe w 2021 r.
Map 21. Average results of the exam (in %) of pupils leaving lower primary schools in 2021

Język polski
Polish language

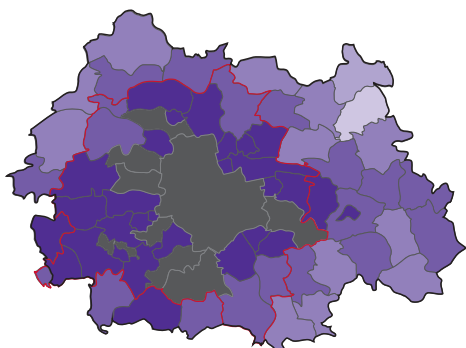
Województwo mazowieckie = 63,7%
Region warszawski stołeczny = 67,2%
Region mazowiecki regionalny = 59,0%
Warszawski Obszar Funkcjonalny = 67,7%

Matematyka
Mathematics

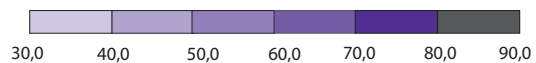

Województwo mazowieckie = 52,4%
Region warszawski stołeczny = 58,3%
Region mazowiecki regionalny = 44,4%
Warszawski Obszar Funkcjonalny = 59,2%

Język angielski^a
English language^a

Województwo mazowieckie = 70,9%
Region warszawski stołeczny = 78,5%
Region mazowiecki regionalny = 60,3%
Warszawski Obszar Funkcjonalny = 80,0%

^a Język angielski zdawało 99,2% uczniów piszących egzamin z języka obcego nowożytnego na terenie RWS.

U w a g a. Dane dotyczą uczniów piszących arkusz standardowy w terminie głównym.
Ź r ó d ł o: opracowano na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie.

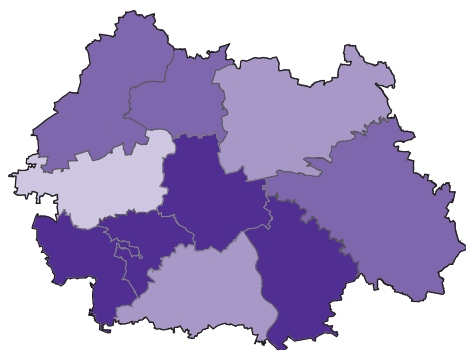
a English language was passed by 99,2% of persons writing a modern foreign language exam in the warszawski stołeczny region.

N o t e. Data refer to students writing a standard worksheet in the main term.
S o u r c e: compiled on the basis of data of the Regional Examination Board in Warsaw.

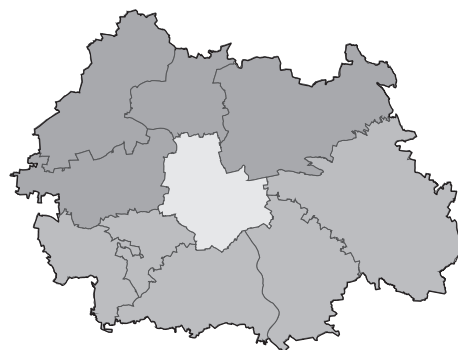
Mapa 22.

Zdawalność oraz średnie wyniki pisemnego egzaminu maturalnego z przedmiotów obowiązkowych^a w powiatach regionu warszawskiego stołecznego w 2021 r.

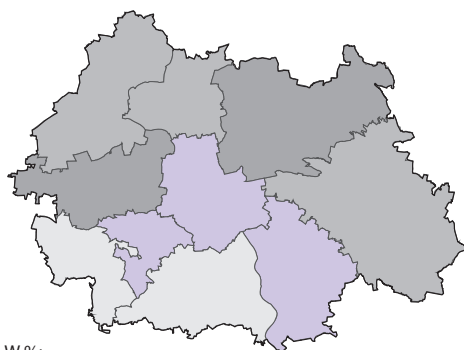
Map 22

Pass rate and average results of the written matriculation exam in compulsory subjects^a in powiaty of warszawski stołeczny region in 2021**Zdawalność egzaminu maturalnego**
Pass rate of the matriculation exam

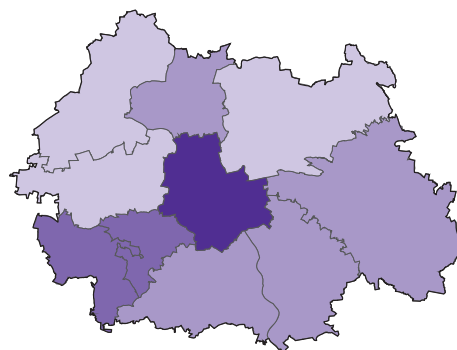
%	
80,1–85,0	Województwo mazowieckie = 79,2%
75,1–80,0	Region warszawski stołeczny = 82,9%
70,1–75,0	Region mazowiecki regionalny = 74,4%
65,4–70,0	

Średnie wyniki z języka polskiego
Average results in Polish language

%	
60,1–60,4	Województwo mazowieckie = 56,9%
55,1–60,0	Region warszawski stołeczny = 59,1%
50,3–55,0	Region mazowiecki regionalny = 54,0%

Średnie wyniki z matematyki
Average results in mathematics

W %:	In %:	
60,1–66,3	60,1–66,3	Województwo mazowieckie = 60,9%
55,1–60,0	55,1–60,0	Region warszawski stołeczny = 63,6%
50,1–55,0	50,1–55,0	Region mazowiecki regionalny = 57,3%
46,4–50,0	46,4–50,0	

Średnie wyniki z języka angielskiego
Average results in English language

W %:	In %:	
85,1–87,3	85,1–87,3	Województwo mazowieckie = 79,1%
80,1–85,0	80,1–85,0	Region warszawski stołeczny = 84,6%
75,1–80,0	75,1–80,0	Region mazowiecki regionalny = 71,9%
70,1–75,0	70,1–75,0	

a W wynikach uwzględniono wyłącznie absolwentów piszących arkusz standardowy; język angielski wybrało 94,1% zdających egzamin z języka obcego nowożytnego na terenie regionu warszawskiego stołecznego.

U w a g a. Dane obejmują wyłącznie absolwentów szkół ponadpodstawowych z roku szkolnego 2020/21 zdających egzamin w sesji majowej.

Ź r ó ł o: opracowano na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie.

a Only graduates who wrote a standard sheet were included in the results; English language was chosen by 94,1% of persons taking the exam in a modern foreign language in the warszawski stołeczny region.

N o t e. The data includes only graduates of post-primary schools from the 2020/21 school year taking the exam in the May session.

S o u r c e: compiled on the basis of the Regional Examination Board in Warsaw.

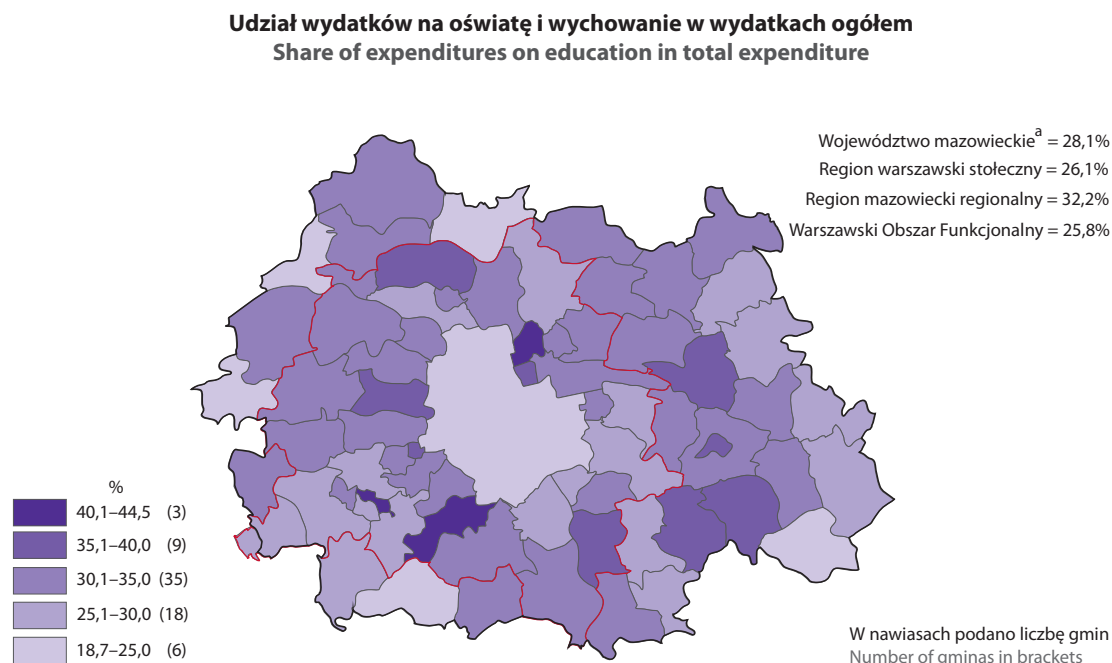
Jakość kształcenia w gminach (mierzona wynikami egzaminów) nie zawsze idzie w parze z wielkością wydatków na oświatę i wychowanie (mierzoną udziałem w wydatkach ogółem). Jest to jednak spowodowane tym, że wydatki na oświatę charakteryzują się dużą „sztywnością” i nie ma możliwości ich ograniczenia, w związku z czym są one relatywnie wyższe w mniej zamożnych gminach. W 2021 r. w województwie mazowieckim wydatki z budżetów JST na oświatę i wychowanie stanowiły przeciętnie 28,1% wszystkich wydatków tych jednostek. W regionie warszawskim stołecznym udział ten wynosił średnio 26,1% i był o 6,1 p. proc. niższy niż w regionie mazowieckim regionalnym. Ponad 42% środków przeznaczonych na oświatę i wychowanie w RWS wydano na funkcjonowanie szkół podstawowych. W pozostałej części województwa wydatki przeznaczone na ten typ szkół stanowiły blisko 55%.

The quality of education in gminas (measured by exam results) does not always go hand in hand with the amount of expenditure on education (measured as a share in total expenditure). However, this is due to the fact that expenditure on education is characterised by high “rigidity” and there is no possibility to limit it, therefore it is relatively higher in less affluent gminas. In 2021, in Mazowieckie Voivodship, expenditure from the budgets of local government units on education accounted for, on average, 28.1% of all expenditure of these units. In region warszawski stołeczny, this share averaged 26.1% and was 6.1 pp lower than in the previous year than in region mazowiecki regionalny. Over 42% of the funds allocated to education in RWS were spent on the functioning of primary schools. In the remaining part of the Voivodship, expenditure for this type of schools accounted for nearly 55%.

Tablica 7. Wydatki budżetów gmin na oświatę
Table 7. Expenditure of gminas budgets on education

LATA YEARS	Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Wydatki w mln zł Expenditure in million PLN	2015	4 652,1	3 312,5	7 964,5
	2020	7 342,2	4 241,5	11 583,7
	2021	7 745,7	4 654,1	12 399,8

Mapa 23. Wydatki budżetów gmin na oświatę w 2021 r.
Map 23. Expenditure of gminas budgets on education in 2021

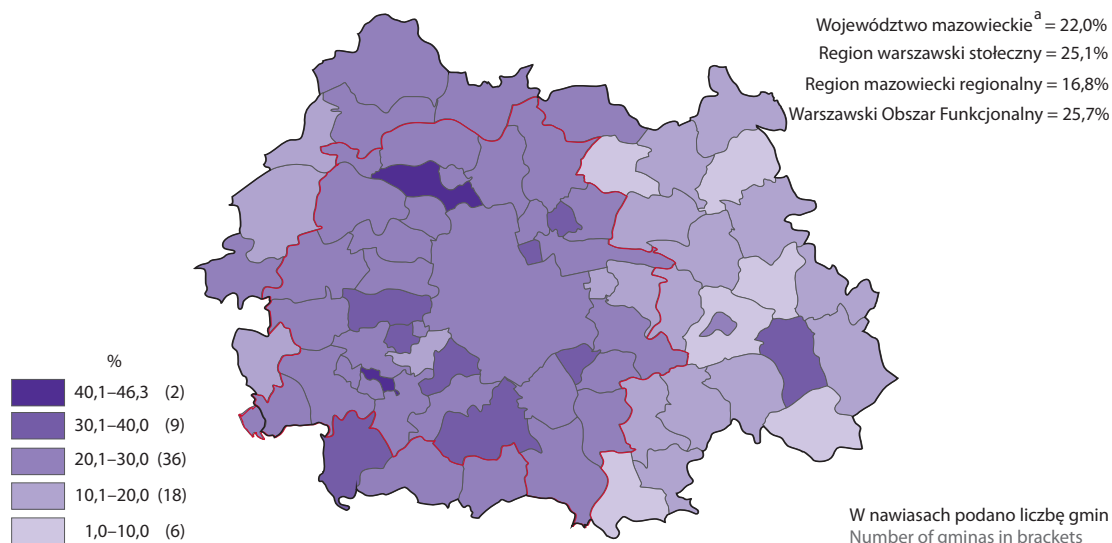
a Łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

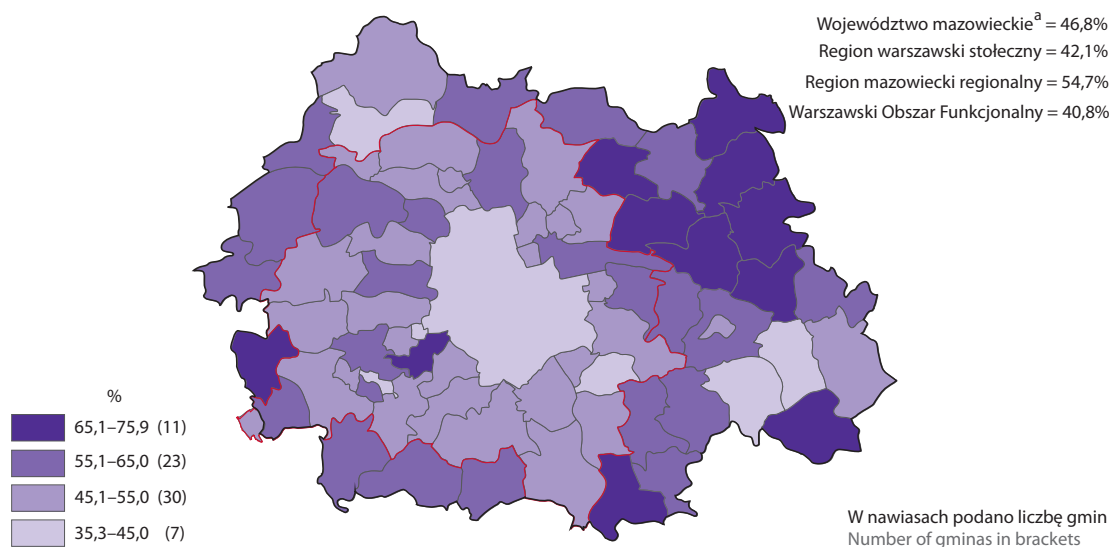
Mapa 23.
Map 23.

Wydatki budżetów gmin na oświatę w 2021 r. (cd.)
Expenditure of gminas budgets on education in 2021 (cont.)

Udział wydatków na przedszkola w wydatkach na oświatę i wychowanie
Share of expenditures on nursery schools in total expenditure on education

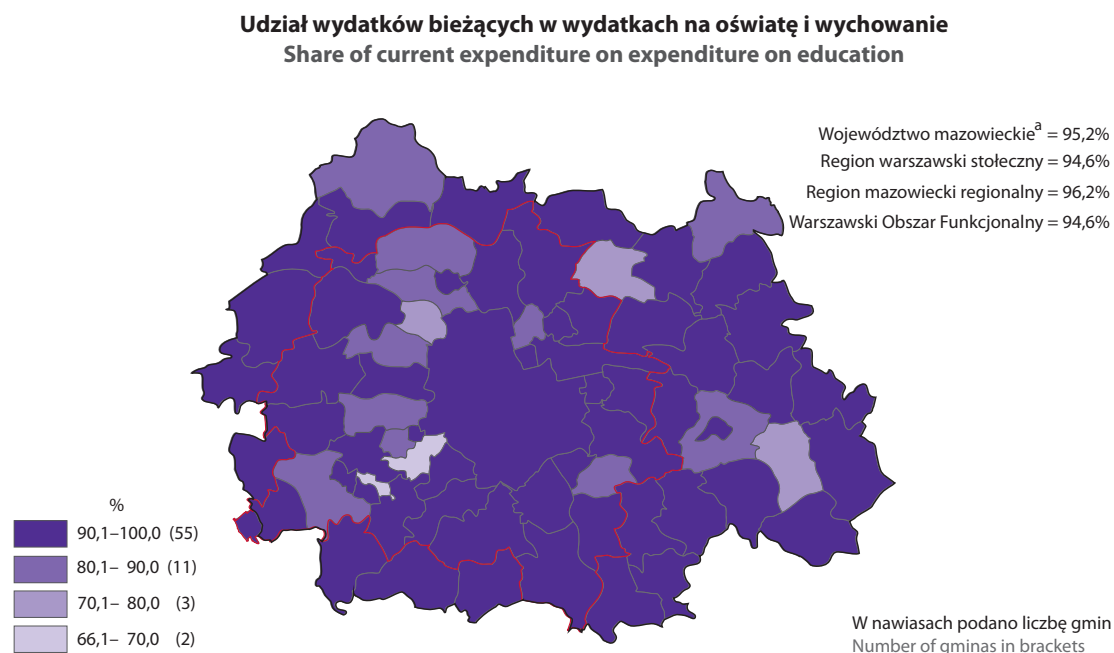

Udział wydatków na szkoły podstawowe^b w wydatkach na oświatę i wychowanie
Share of expenditures on primary schools^b in total expenditure on education

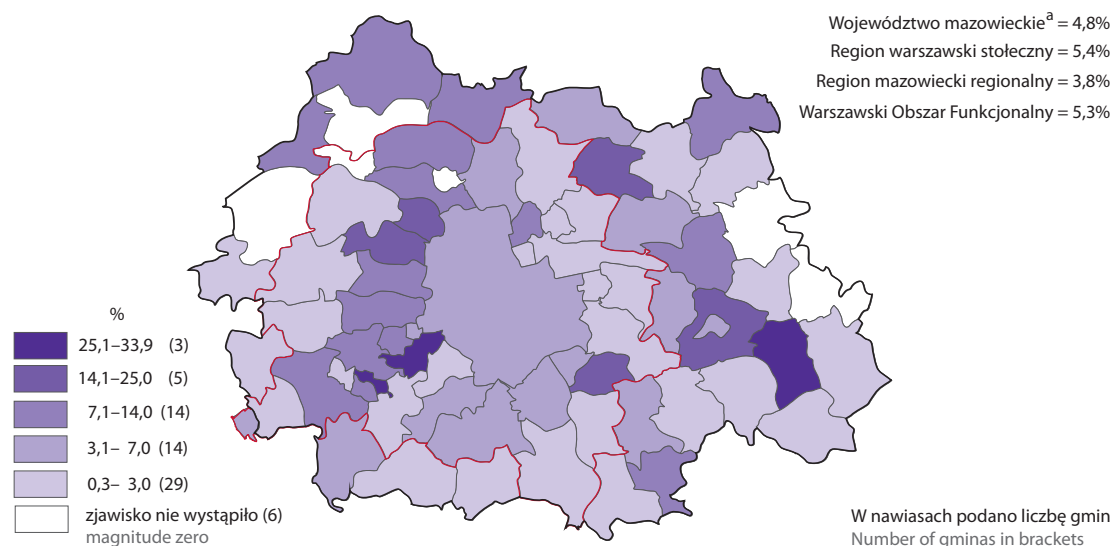

a łącznie z miastami na prawach powiatu. b Bez szkół specjalnych.
a Including cities with powiat status. b Excluding special schools.

Mapa 23. Wydatki budżetów gmin na oświatę w 2021 r. (dok.)
 Map 23. Expenditure of gminas budgets on education in 2021 (cont.)

Mapa 24. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach na oświatę i wychowanie w 2021 r.
 Map 24. Share of investment expenditure in expenditure on education in 2021

^a Łącznie z miastami na prawach powiatu.
^a Including cities with powiat status.

Rozdział 5. Chapter 5.

Transport. Mieszkania. Infrastruktura komunalna Transport. Dwellings. Municipal infrastructure

5.1. Transport

W RWS następuje coraz większa koncentracja ludności oraz zabudowy. Z oczywistych względów zasób dostępnej przestrzeni pozostaje taki sam, co wiąże się z rosnącą konkurencją pomiędzy poszczególnymi funkcjami zagospodarowania. W tym kontekście konieczne jest znalezienie nowych rozwiązań komunikacyjnych i przekonanie mieszkańców m.in. do zmiany zachowań związanych z mobilnością. Potrzebę tą pogłębia konieczność minimalizowania oddziaływania na środowisko. Jednym z typów działań podjętych przez władarzy wielu gmin RWS, stanowiących odpowiedź na wskazane powyżej problemy, są inwestycje mające na celu rozbudowę sieci dróg rowerowych.

W 2021 r. w obszarze metropolitalnym (RWS) ścieżki rowerowe miały łączną długość 1452,0 km i stanowiły blisko 54% (2709,8 km) ścieżek w całym województwie mazowieckim. Należy zwrócić uwagę na istotną dysproporcję w kilometrażu długości ścieżek, jeśli pod uwagę weźmiemy podział RWS na gminy należące do Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego i te zlokalizowane poza obszarem funkcjonalnym wyznaczonym na potrzeby realizacji instrumentu ZIT. W samym WOF znajduje się 1427,8 km ścieżek rowerowych, co oznacza, że w pozostałych 31 gminach RWS nienależących do WOF wybudowano ich do końca 2021 r. ponad 58 km (różnica pomiędzy RWS a WOF powiększona o długość tras rowerowych w Żyrardowie). Przyczyny takiego stanu rzeczy są co najmniej trzy. Po pierwsze, w Warszawie – najbardziej zurbanizowanym obszarze w województwie – od lat prowadzone są inwestycje mające na celu stworzenie gęstej i spójnej sieci ścieżek, umożliwiającej sprawne przemieszczanie się po stolicy za pomocą roweru. W efekcie ponad połowa ścieżek rowerowych w RWS zlokalizowana jest właśnie w Warszawie (708,8 km).

Po drugie, podwarszawskie gminy, m.in. ze względu na zwiększającą się gęstość zabudowy i zaludnienia, również zmierzają do zapewnienia swoim mieszkańcom wysokiej jakości życia, w tym poprzez umożliwienie im przemieszczania się za pomocą rowerów. Prawdopodobnie, pewną presję w tym zakresie mogą wywierać nowi mieszkańcy podwarszawskich gmin, którzy przenieśli się do nich z Warszawy i oczekują podobnego dostępu do infrastruktury, jak w mieście Warszawa.

5.1. Transport

There is an increasing concentration of population and buildings in RWS. For obvious reasons, the amount of available space remains the same, which is related to the growing competition between the various functions of development. In this context, it is necessary to find new communication solutions and convince the residents, among others, to change mobility behaviour. This need is aggravated by the need to minimize the environmental impact. One of the types of activities undertaken by the authorities of many gminas of the RWS, which are a response to the above-mentioned problems, are investments aimed at expanding the network of bicycle paths.

In 2021, in the metropolitan area (RWS), bicycle paths had a total length of 1,452.0 km and accounted for nearly 54% (2,709.8 km) of paths in the entire Mazowieckie Voivodship. Attention should be paid to a significant disproportion in the kilometer length of the paths, if we take into account the division of the RWS into gminas belonging to WOF and those located outside the functional area designated for the implementation of the ITI instrument. There are 1,427.8 km of bicycle paths in WOF itself, which means that in the remaining 31 gminas of RWS not belonging to WOF, over 58 km were built by the end of 2021 (the difference between the RWS and WOF increased by the length of bicycle routes in Żyrardów). There are at least three reasons for this. Firstly, in Warszawa – the most urbanised area in the Voivodship – investments have been carried out for years to create a dense and coherent network of paths, enabling efficient movement around the capital by bicycle. As a result, more than half of the bicycle paths in the RWS are located in Warszawa (708.8 km).

Secondly, gminas near Warszawa, among others, due to the increasing density of buildings and population, they also aim to provide their inhabitants with a high quality of life, including by enabling them to travel by bicycle. Probably, some pressure in this respect may be exerted by new residents of gminas near Warszawa who moved to them from Warszawa and expect similar access to infrastructure as in the Capital City of Warsaw.

Po trzecie wreszcie, bardzo istotnym impulsem do rozwoju sieci ścieżek rowerowych – szczególnie w WOF – był wdrażany w obecnej perspektywie unijnej instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych i dzięki temu relatywnie łatwo dostępne środki finansowe, przeznaczone właśnie na budowę dróg rowerowych.

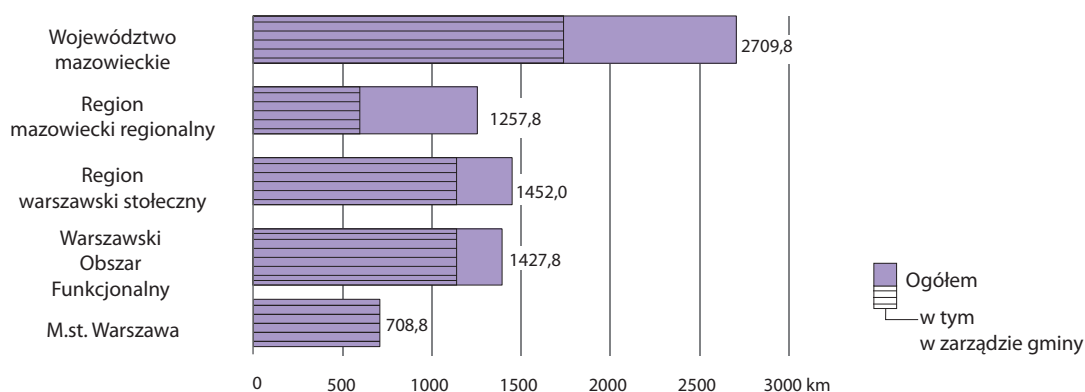
W ostatnim roku w województwie mazowieckim przybyło 144,0 km nowych ścieżek. Blisko 61 km z nich zbudowano w RWS (prawie wszystkie w gminach WOF), a ponad 32 km w samej Warszawie.

Thirdly, a very important impulse for the development of the network of bicycle paths – especially in WOF – was the Integrated Territorial Investments instrument implemented in the current EU perspective, and thus relatively easily available financial resources, intended for the construction of bicycle paths.

Last year, 144.0 km of new paths were added to Mazowieckie Voivodship. Almost 61 km of them were built in RWS (almost all in WOF gminas), and over 32 km in Warszawa itself..

Wykres 4. Długość ścieżek rowerowych^a w 2021 r.

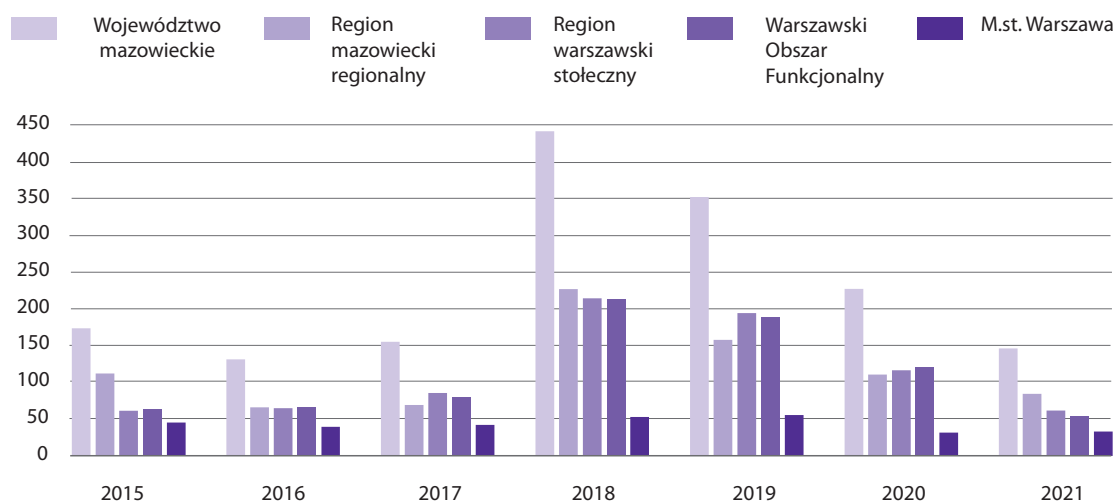
Chart 4. Length of cycle paths^a in 2021

a Stan w dniu 31 grudnia.
a As of 31 December.

Wykres 5. Roczny przyrost ścieżek rowerowych (w km)

Chart 5. Annual growth of cycle paths (in km)

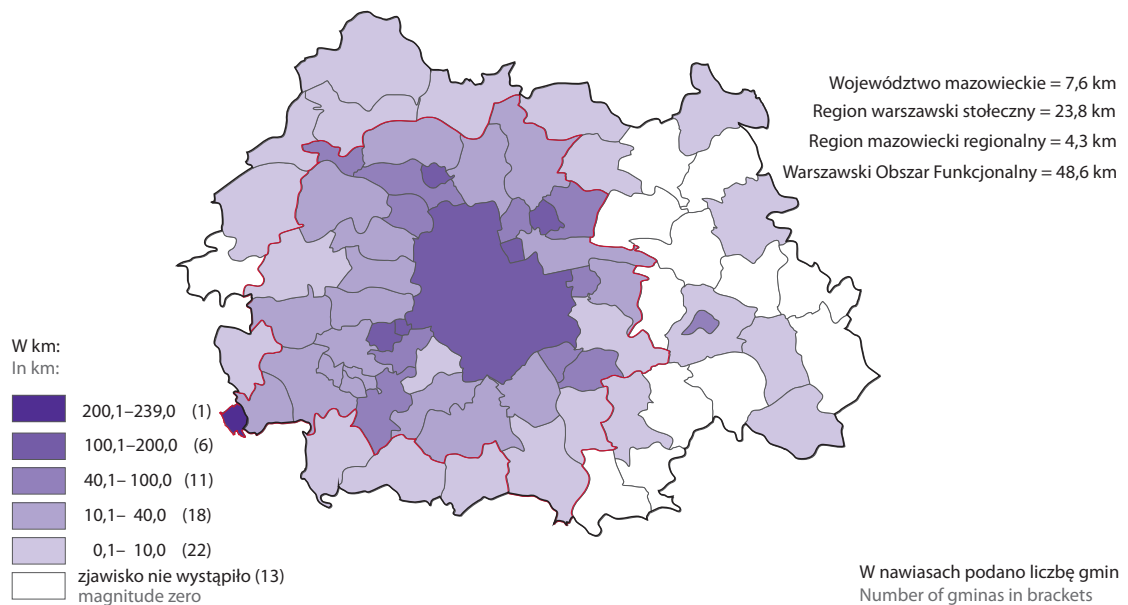

Powyższe przekłada się istotnie na wzrost gęstości sieci tras rowerowych w RWS. Największe wartości (ponad 100 km/100 km²) odnotowano w gminach miejskich Żyrardów, Pruszków, Ząbki, Piastów, Legionowo, Warszawa i Kobyłka. Z drugiej strony w 13 gminach RWS nie ma ani jednego kilometra ścieżki rowerowej (żadna z tych gmin nie należy do WOF). Większość gmin pozbawiona infrastruktury rowerowej zlokalizowana jest we wschodniej części regionu warszawskiego stołecznego.

The above significantly translates into an increase in the density of the bicycle route network in the RWS. The highest values (over 100 km/100 km²) were recorded in the gminas of Żyrardów, Pruszków, Ząbki, Piastów, Legionowo, Warszawa and Kobyłka. On the other hand, in 13 gminas of RWS there is not a single kilometer of bicycle path (none of these gminas belongs to WOF). Most of the gminas without a bicycle infrastructure are located in the eastern part of region warszawski stołeczny.

Mapa 25. Ścieżki rowerowe na 100 km² w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 25. Cycle paths per 100 km² in 2021
As of 31 December

W stosunku do 2015 r. obserwuje się ciągle wzrost liczby pojazdów samochodowych na 1000 mieszkańców. W zależności od rozpatrywanego przekroju przyrost wynosił od 147 pojazdów/1000 osób w Warszawie do 192 pojazdów/1000 osób w całym województwie mazowieckim. Omawiany wskaźnik osiągnął w 2021 r. w Warszawie poziom 935 pojazdów na 1000 mieszkańców, a w województwie 984. Nieco niższe wartości wskaźnika zaobserwowano w 2021 r. dla całego regionu stołecznego – 933/1000 osób (wzrost w stosunku do 2015 r. o 161). Znamienne jest, że największy przyrost i liczbę pojazdów samochodowych odnotowano w części regionalnej województwa i jest to odpowiednio: 241 pojazdów/1000 osób i 1058 pojazdów/1000 osób. Powyższy stan rzeczy jest prawdopodobnie uwarunkowany koncentracją miejsc pracy w Warszawie i pobliskich gminach oraz koniecznością dojazdu do nich z różnych części Mazowsza, nierównym dostępem do transportu publicznego – słabym szczególnie w gminach zlokalizowanych dalej od stolicy, wzrostem zamożności mieszkańców i możliwości nabycia samochodu, a wreszcie ciąglą poprawą infrastruktury drogowej, która umożliwia w miarę sprawnie i wygodnie dojazd do centrum RWS. Przekłada się to niestety na coraz większe problemy związane z kongestią w centralnej jej części (przede wszystkim w Warszawie).

W 2021 r. na terenie województwa mazowieckiego Policja zarejestrowała 3086 wypadków, z czego 1250 na terenie obszaru metropolitalnego. W ich wyniku 375 osób poniosło śmierć, a 3561 zostało rannych. W porównaniu z rokiem poprzednim więcej (o 126) było wypadków i osób rannych (o 266), ale mniej było ofiar śmiertelnych (o 45). Wskaźnik liczby wypadków na terenie obszaru metropolitalnego na 10 tys. ludności zwiększył się o 0,2 pkt i w roku 2021 wyniósł 3,9. Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w powiecie mińskim 7,3, najniższą zaś w powiecie pruszkowskim 2,3.

Władze publiczne podejmują kroki, aby ograniczyć skutki wzrostu liczby samochodów. Jednym ze sposobów radzenia sobie z tym zjawiskiem jest budowa parkingów Parkuj i Jedź (P+R). Ma to na celu ograniczenie poruszania się coraz większej liczby samochodów i ich wjazdu do centrum Warszawy, a tym samym przeciwdziałanie m.in. powstawaniu smogu. Do powstania części parkingów P+R w gminach należących do WOF w dużej mierze przyczynił się w ostatnich latach instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. To w istotny sposób warunkuje rozkład przestrzenny lokalizacji tego typu infrastruktury.

W 2021 r. w RWS funkcjonowało 56 parkingów Parkuj i Jedź (16 z nich jest położonych w Warszawie).

Compared to 2015, there has been a continuous increase in the number of motor vehicles per 1,000 inhabitants. Depending on the analysed cross-section, the increase ranged from 147 vehicles /1000 persons in Warszawa to 192 vehicles /1000 persons in the entire Mazowieckie Voivodship. In 2021, the discussed indicator reached the level of 935 vehicles per 1,000 inhabitants in Warszawa, and 984 in the Voivodship. Slightly lower values of the indicator were observed in 2021 for the entire capital region – 933/1,000 persons (an increase compared to 2015 by 161). It is significant that the greatest increase and the number of motor vehicles was recorded in the regional part of the voivodship and it is, respectively: 241 vehicles/1,000 persons and 1058 vehicles/1,000 persons. The above-mentioned state of affairs is probably conditioned by the concentration of jobs in Warszawa and nearby gminas and the necessity to travel to them from various parts of Masovia, unequal access to public transport – especially weak in gminas located further from the capital, increase in the wealth of residents and the possibility of purchasing a car, and finally improvement of road infrastructure, which enables relatively efficient and convenient access to the center of the RWS. Unfortunately, this translates into increasing problems related to congestion in the central part (primarily in Warszawa).

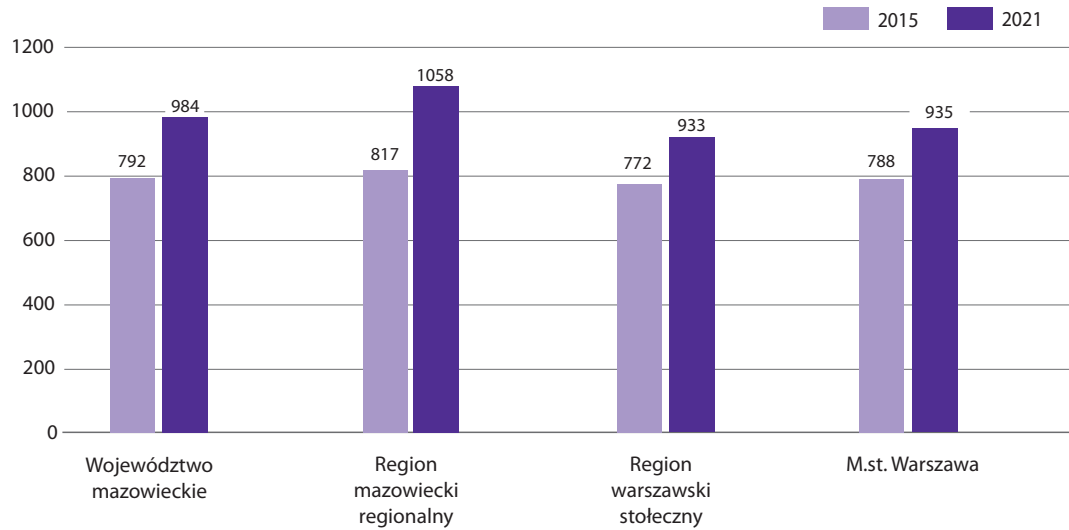
In 2021, in Mazowieckie Voivodship, the Police registered 3,086 accidents, 1,250 of which in the metropolitan area. As a result, 375 persons died and 3,561 were injured. Compared to the previous year, there were more accidents (by 126) and persons injured (by 266), but there were fewer fatalities (by 45). The indicator of the number of accidents in the metropolitan area per 10 thousand population increased by 0.2 points and in 2021 it amounted to 3.9. The highest value of this indicator was recorded in miński powiat, 7.3, and the lowest in pruszkowski powiat, 2.3.

Public authorities are taking steps to limit the effects of the increase in car numbers. One of the ways to deal with this phenomenon is the construction of Park & Ride (P+R) car parks. This is to limit the movement of an increasing number of cars and their entry into the centre of Warszawa, thus preventing, among others, the formation of smog. The Integrated Territorial Investments instrument has largely contributed to the creation of some P+R car parks in gminas belonging to WOF. This significantly determines the spatial distribution of the location of this type of infrastructure.

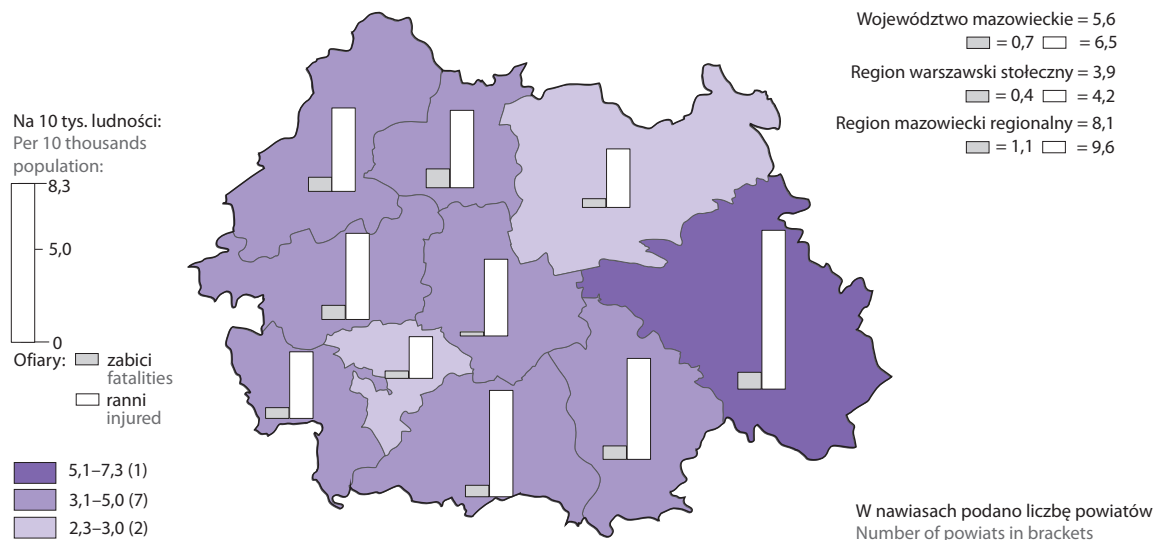
In 2021, there were 56 Park and Ride car parks in RWS (16 of them are located in Warszawa).

Wykres 6. Pojazdy samochodowe na 1000 ludności
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 6. Road motor vehicles per 1000 population
 As of 31 December

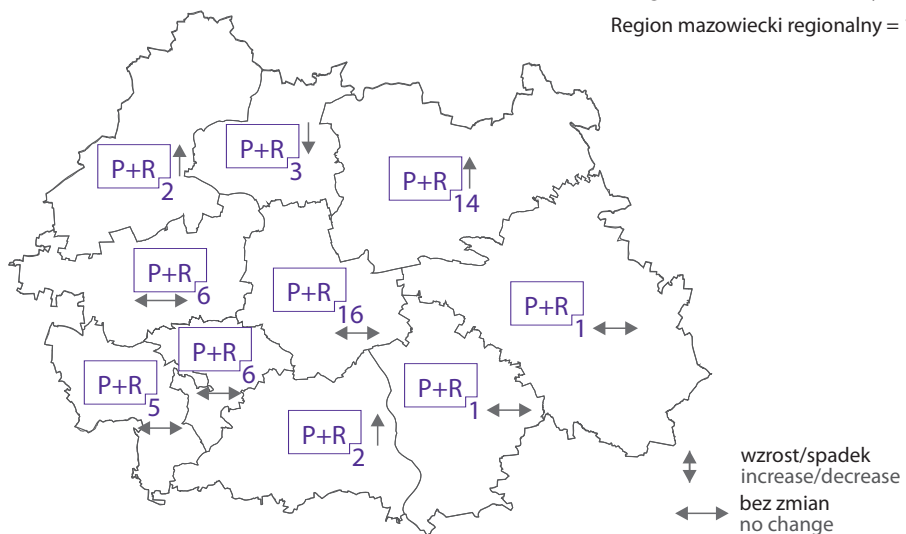
Mapa 26. Wypadki drogowe na 10 tys. ludności w 2021 r.
 Map 26. Road accidents per 10 thousand population in 2021

Mapa 27. Transport ekologiczny
Map 27. Ecological transport

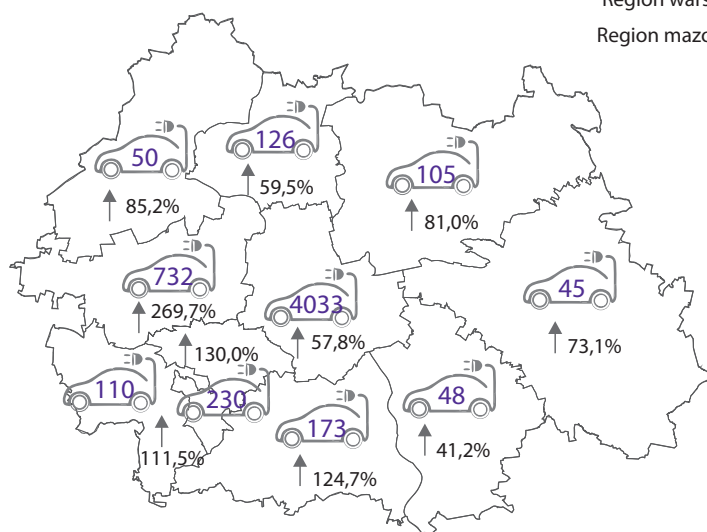
Parkingi „Parkuj i Jedź”
Park & Ride facilities

Województwo mazowieckie = 72
Region warszawski stołeczny = 56
Region mazowiecki regionalny = 16

Pojazdy samochodowe zasilane energią elektryczną
Electric motor vehicles

Województwo mazowieckie = 6106
Region warszawski stołeczny = 5652
Region mazowiecki regionalny = 454

5.2. Mieszkania

W 2021 r. oddano w województwie 44,4 tys. mieszkań, z których 33,0 tys. było zlokalizowanych w RWS (74,4%), a 18,5 tys. w Warszawie (41,7%). Najwięcej mieszkań oddano w Markach (1132), Grodzisku Mazowieckim (891), Piasecznie (835), Lesznowoli, m. Ząbkach (po 668), Łomiankach (621), Wskazane gminy RWS w większości są zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie stolicy lub są w dość wygodny sposób skomunikowane z miastem rdzeniowym za pomocą połączeń drogowych lub kolejowych.

Najwyższe wartości wskaźnika natężenia budownictwa mieszkaniowego, czyli liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności, przyjął WOF (10,3) i Warszawa (10,0). Na poziomie lokalnym najwyższe wartości tego wskaźnika (powyżej 20/1000 os.) w 2021 r. odnotowano dla gmin zlokalizowanych w bliskim sąsiedztwie Warszawy, tj. Serocku (26,9), m. Markach (26,6), Wieliszewie (26,1), Starcy Babicach (20,7) i Łomiankach (20,2). Można zauważyć pewną prawidłowość, że najwięcej mieszkań do użytkowania oddaje się w gminach o wysokim przyroście liczby ludności. Trudno jednak wskazać, które zjawisko jest przyczyną, a które skutkiem. Niezależnie od tego, mamy tu do czynienia z pozytywnym sprzężeniem zwrotnym obydwu.

W 2021 r. średnia cena 1 m² lokalu mieszkalnego w regionie warszawskim stołecznym kształtowała się na poziomie 9106 zł i w stosunku do 2015 r. wzrosła o 28,7%. Dla porównania, w pozametropolitalnej części województwa wartość lokalu wynosiła 4647 zł za 1 m². Obie części województwa różni zależność cen pomiędzy rynkiem pierwotnym, a wtórnym. O ile w przypadku RWS mieszkania na rynku wtórnym są droższe o ponad 22% (odpowiednio 10084 zł i 8232 zł za 1 m²), o tyle w pozostałej części województwa są aż o ponad 3% tańsze (odpowiednio 4582 zł i 4748 zł za 1 m²).

Biorąc pod uwagę powierzchnię użytkową sprzedanych lokali w regionie warszawskim stołecznym, najwyższą średnią cenę za 1 m² lokalu mieszkalnego odnotowano w przypadku mieszkań o powierzchni do 40 m² – 10385 zł. Na zakup takiego mieszkania na rynku pierwotnym wydano średnio 9469 zł za 1 m², a na rynku wtórnym 11038 zł.

Średnia cena za 1 m² lokalu mieszkalnego o powierzchni od 40,1 do 60 m² wyniosła 9430 zł, lokalu o powierzchni od 60,1 do 80 m² – 8895 zł, a lokalu o powierzchni powyżej 80,1 m² – 8508 zł.

W regionie mazowieckim regionalnym najwyższą średnią cenę za 1 m² lokalu mieszkalnego zanotowano dla mieszkań o powierzchni od 60,1 do 80 m² – 4696 zł (rynek pierwotny - 4848 zł, rynek wtórny – 4580 zł).

5.2. Dwellings

In 2021, 44.4 thousand dwellings were completed in the Voivodship, of which 33.0 thousand were located in RWS (74.4%), and 18.5 thousand in Warszawa (41.7%). Most dwellings were completed in Marki (1132), Grodzisk Mazowiecki (891), Piaseczno (835), Lesznowola, Ząbki (after 668), Łomianki (621). The indicated gminas of RWS are mostly located in the immediate vicinity of the capital city or are quite conveniently connected with the core city by road or rail connections.

The highest values of the housing construction intensity indicator, i.e. the number of dwellings completed per 1,000 population, were found in WOF (10.3) and in Warszawa (10.0). At the local level, the highest values of the indicator (over 20/1,000 persons) in 2021 were recorded for gminas located in the close vicinity of Warszawa, i.e. Serock (26.9), Marki (26.6), Wieliszew (26.1), Starce Babice (20.7) and Łomianki (20.2). A certain regularity can be noticed that the greatest number of dwellings is completed in gminas with a high population growth. However, it is difficult to indicate which phenomenon is the cause and which is the effect. Regardless, there is positive feedback from both.

In 2021, the average price of 1 m² of a dwelling in region warszawski stołeczny was PLN 9,106 and increased by 28.7% compared to 2015. For comparison, in the extra-metropolitan part of the Voivodship it was PLN 4,647 per 1 m². Both parts of the Voivodship differ in the price ratio between the primary and secondary markets. While in the case of RWS, dwellings on the secondary market are more expensive by over 22% (PLN 10,084 and PLN 8,232 per 1 m², respectively), in the rest of the Voivodship they are as much as 3% cheaper (PLN 4,582 and PLN 4,748 per 1 m², respectively).

Taking into account the useful floor area of the premises sold in region warszawski stołeczny, the highest average price per 1 m² of a residential premises was recorded for dwellings with an area of up to 40 m² – PLN 10,385. It was spent on average PLN 9,469 per 1 m² on the purchase of such a dwelling on the primary market, and on the secondary market PLN 11,038.

The average price for 1 m² of a residential unit with an area of 40.1 to 60 m² was PLN 9,430, for a unit with an area of 60.1 to 80 m² – PLN 8,895, and for a unit with an area of more than 80.1 m² – PLN 8,508.

In region mazowiecki regionalny, the highest average price per 1 m² of a dwelling was recorded for dwellings with an area from 60.1 to 80 m² – PLN 4,696 (primary market – PLN 4,848, secondary market – PLN 4,580).

Miernikiem zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych jest wskaźnik „liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw”. W 2021 r. wskaźnik ten w regionie warszawskim stołecznym wyniósł 2308 i był ponad 2-krotnie wyższy niż w pozostałej części województwa. W porównaniu z 2015 r. dla prezentowanych jednostek obserwuje się znaczący wzrost wartości wskaźnika, co wskazuje na korzystną tendencję poprawy potrzeb mieszkaniowych.

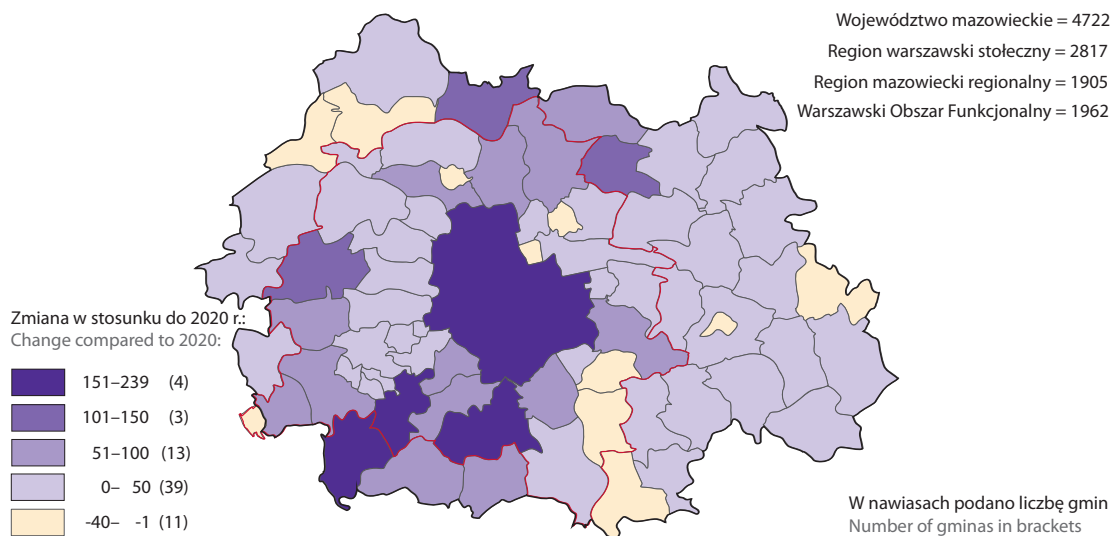
The measure of the satisfaction of housing needs is the indicator „the number of dwellings completed per 1,000 contracted marriages”. In 2021, this indicator in region warszawski stołeczny was 2,308 and was more than twice as high as in the rest of the Voivodship. Compared to 2015, a significant increase in the value of the indicator has been observed for the presented units, which indicates a favourable trend of improving housing needs.

Tablica 8. Mieszkania oddane do użytkowania
Table 8. Dwellings completed

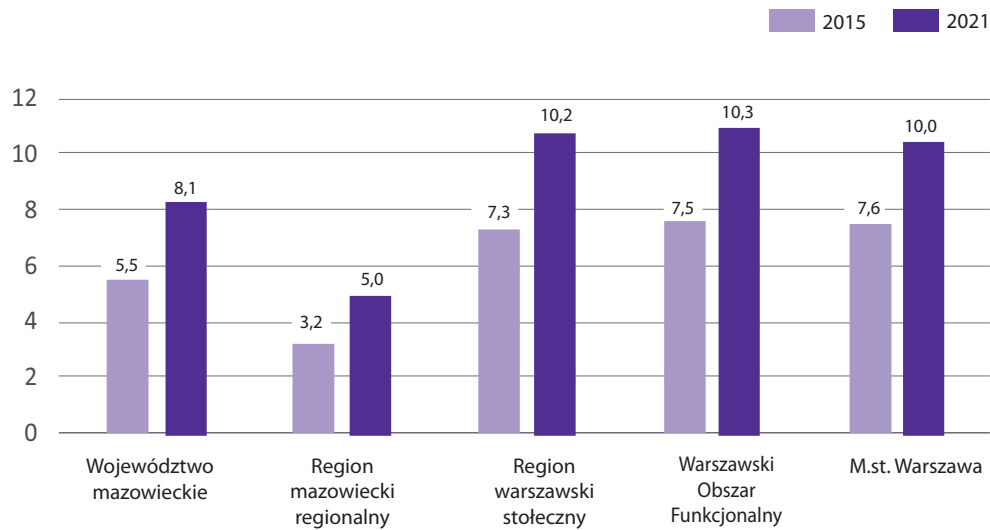
LATA YEARS	Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Mieszkania Dwellings	2015	21 709	7 518	29 227
	2020	37 672	8 966	46 638
	2021	33 042	11 343	44 385
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² Useful floor area per 1 dwellings in m ²	2015	84,8	111,9	91,8
	2020	77,9	108,8	83,9
	2021	86,0	106,4	91,2

Mapa 28. Pozwolenia na budowę i zgłoszenia z projektem budowlanym na budowę nowych budynków mieszkalnych w 2021 r.

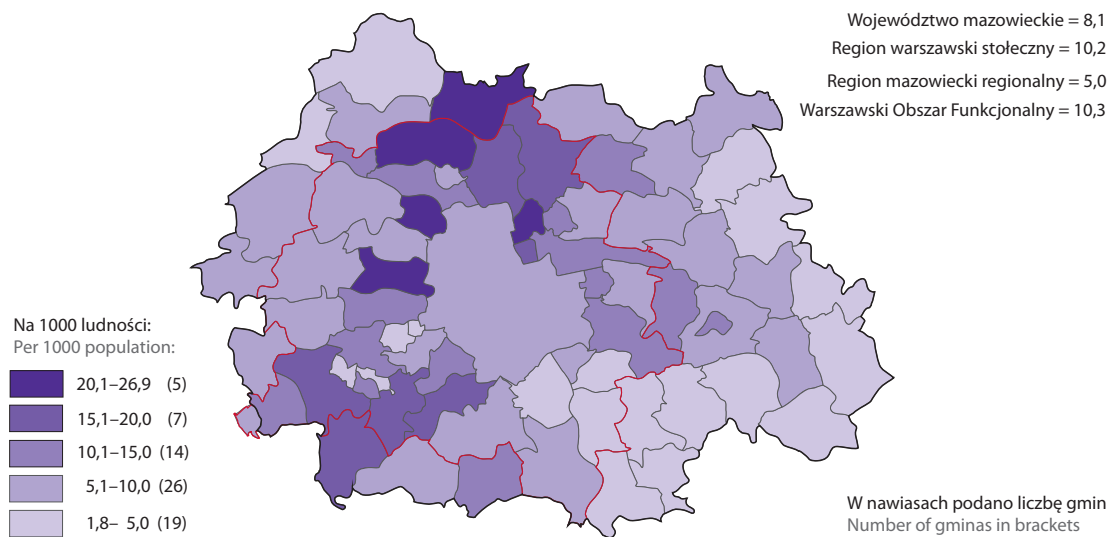
Map 28. Building permits and registrations with a construction project for the construction of new residential buildings in 2021

Wykres 9. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności
Chart 9. Dwellings completed per 1000 population

Mapa 29. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2021 r.
Map 29. Dwellings completed per 1000 population in 2021

Rynkowa sprzedaż lokali mieszkalnych

dotyczy sprzedaży na wolnym rynku (z pewnymi wyjątkami, np. sprzedaży między stronami spokrewnionymi) oraz sprzedaży przetargowej. Sprzedaż na rynku pierwotnym dotyczy transakcji dokonywanych na wolnym rynku, gdzie stroną sprzedającą jest osoba prawna i średnia cena za 1 m² powierzchni użytkowej lokalu wynosi co najmniej 2 000 zł. Do transakcji na rynku wtórnym zaliczono pozostałe transakcje rynkowe przeprowadzone na wolnym rynku oraz sprzedaż przetargową.

Średnia cena 1 m² lokali mieszkalnych

uzyskana jako iloraz wartości i powierzchni użytkowej lokali mieszkalnych zaliczonych do danego grupowania. Cena obejmuje wszystkie składniki nieruchomości objętej transakcją. Ceny lokali mieszkalnych sprzedanych na rynku pierwotnym zawierają podatek VAT.

Market sales of residential units

include free market sales (with certain exceptions, e.g. sales between related parties) and tender sales. The sale on the primary market concerns transactions made on the open market, where the selling party is a legal entity and the average price per 1 m² of useful floor area is at least PLN 2,000. Transactions on the secondary market include other market transactions carried out on the free market and sale by tender.

The average price of 1 m² of residential premises

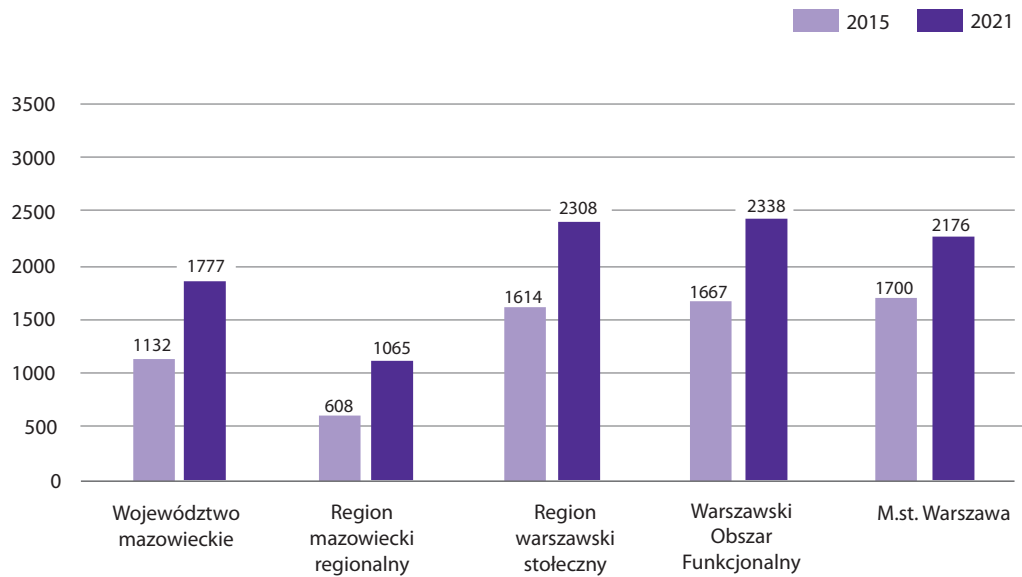
obtained as a quotient of the value and usable area of residential premises included in the given grouping. The price includes all components of the real estate covered by the transaction. Prices of residential premises sold on the primary market include VAT.

Tablica 9. Średnia cena 1 m² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych Table 9. The average price of 1 m² of residential premises

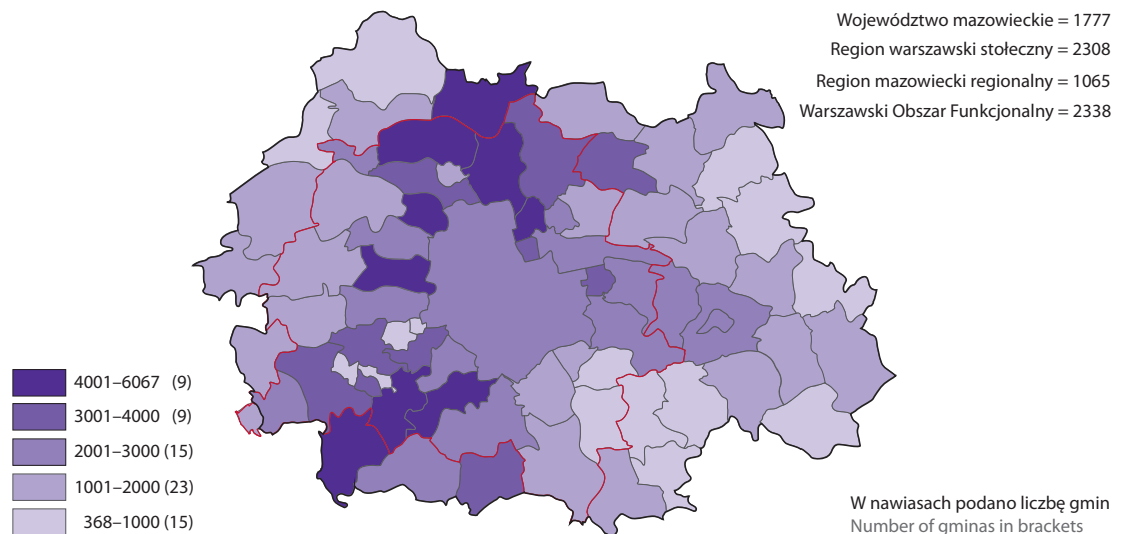
Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Ogółem w zł Total in PLN	2015	7 073	3 177	6 654
	2020	8 254	4 192	7 646
	2021^a	9 106	4 647	8 379
Rynek pierwotny w zł Primary market in PLN	2015	7 003	3 628	6 754
	2020	7 628	4 375	7 229
	2021^a	8 232	4 748	7 790
Rynek wtórny w zł Secondary market in PLN	2015	7 146	2 948	6 559
	2020	9 004	4 052	8 112
	2021^a	10 084	4 582	8 984

a Dane wstępne.
a Preliminary data.

Wykres 10. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw
 Chart 10. Dwellings completed per 1000 concluded marriages

Mapa 30. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw w 2021 r.
 Map 30. Dwellings completed per 1000 concluded marriages in 2021

5.3. Infrastruktura komunalna

W województwie mazowieckim dostępność do sieci wodociągowej jest powszechna. Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w liczbie ludności ogółem w Warszawie w 2021 r. wyniósł 92,7%. W RWS i WOF odnotowano wartości, wynoszące odpowiednio 87,7% i 88,2%, zaś w województwie mazowieckim 89,4%. W porównaniu z rokiem 2015 zaobserwowano spadki wskaźnika w WOF, RWS i województwie mazowieckim odpowiednio o 2,9 p. proc., o 2,5 p. proc. i o 0,2 p. proc. Spadki te wynikały ze zmiany liczby ludności przeliczonej w oparciu o wyniki NSP 2021.

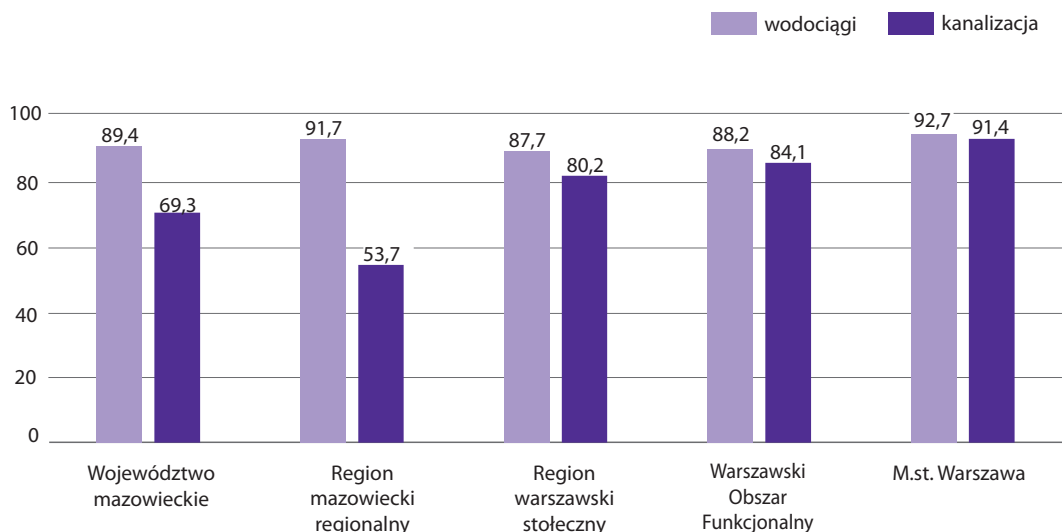
5.3. Municipal infrastructure

In Mazowieckie Voivodship, access to the water supply system is common. The share of the population connected to the water supply system in the total population in Warszawa in 2021 was 92.7%. Values of 87.7% and 88.2%, respectively, were recorded in RWS and WOF, and 89.4% in Mazowieckie Voivodship. Compared to 2015, decreases in the indicator were observed in WOF, RWS and Mazowieckie Voivodship by 2.9 pp, 2.5 pp and 0.2 pp, respectively. These decreases resulted from the change in the population based on the results of the Population and Housing Census 2021.

Tablica 10. Wodociągi i kanalizacja
Table 10. Water supply and sewage systems

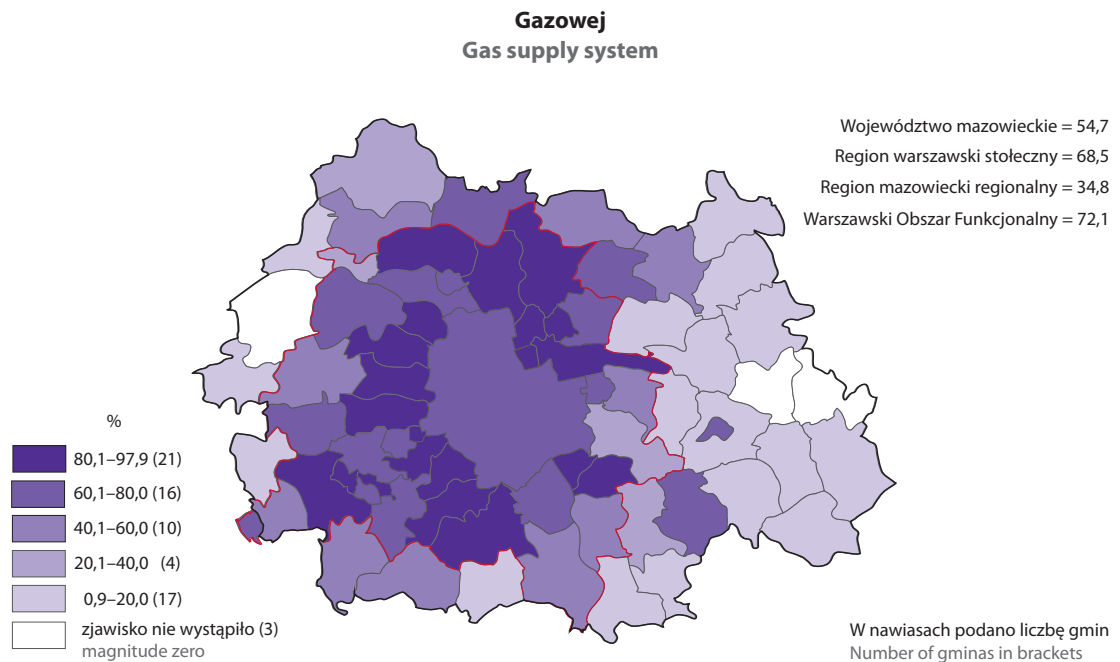
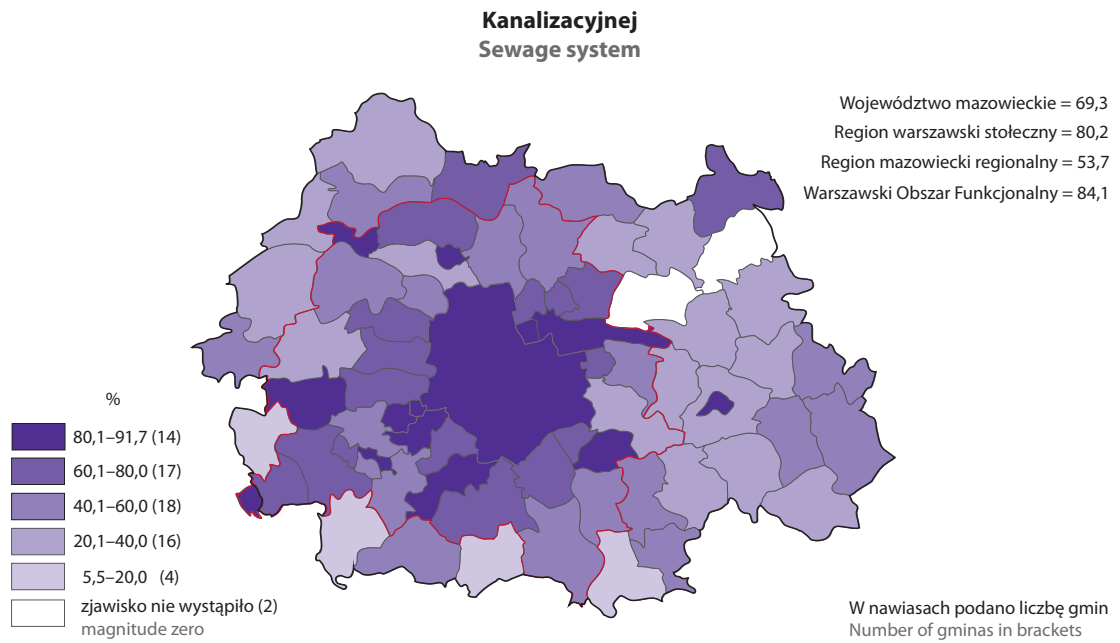
Wyszczególnienie Specification		Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Sieć rozdzielcza w km: Distribution network in km:				
wodociągowa water supply	2015	11 990,6	32 025,7	44 016,3
	2020	13 633,1	33 228,1	46 861,2
	2021	13 785,7	33 484,4	47 270 1
kanalizacyjna sewage systems	2015	7 154,4	7 525,6	14 680,0
	2020	8 637,1	8 808,0	17 445,1
	2021	8 813,5	8 937,5	17 751,0

Wykres 11. Odsetek mieszkańców korzystających z wodociągów i kanalizacji w 2021 r.
Chart 11. Percentage of inhabitants connected to water supply systems and sewage systems in 2021

Mapa 31.
Map 31.

Ludność korzystająca z sieci w % ogółu ludności w 2021 r.
Population connected to sewage and gas supply systems in % of the total population in 2021

Biorąc pod uwagę skalę lokalną w RWS nadal występowało duże zróżnicowanie w dostępności do infrastruktury wodociągowej. W 18 gminach regionu udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w liczbie ludności ogółem przekroczył poziom 90%. Z drugiej strony w 4 gminach RWS udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej był ciągle niższy niż 50%. Do tej grupy należały Leoncin (48,3%), Strachówka (47,1%), Poświętne (23,1%) i Jabłonna (20,6%).

W m.st. Warszawie udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej (91,4%) był zbliżony do udziału ludności korzystającej z wodociągów. W regionie warszawskim stołecznym odsetek ten był nieco niższy i wynosił 84,1% dla WOF i 80,2% dla RWS. W przypadku województwa mazowieckiego wskaźnik osiągnął poziom 69,3%. Względem roku 2015 udział ludności korzystającej z kanalizacji spadł w Warszawie, Warszawskim Obszarze Funkcjonalnym i regionie warszawskim stołecznym odpowiednio o 1,8 p. proc., o 1,5 p. proc. i o 0,9 p. proc. W przypadku województwa mazowieckiego wystąpił przyrost wskaźnika o 1,8 p. proc. Poza Warszawą, wartość wskaźnika na poziomie przekraczającym 90% odnotowano tylko w 2 gminach RWS Legionowie (91,7%) i Mińsku Mazowieckim (90,4%). Najniższe wartości wskaźnika charakteryzowały gminy peryferyjne obszaru metropolitalnego. W dwóch gminach regionu (Poświętne i Strachówka), kanalizacji sieciowej nie było w ogóle, a udział mieszkańców korzystających z kanalizacji wynoszący 20% i mniej odnotowano w kolejnych 4 gminach: Sobienie-Jeziory (19,5%), Baranów (18,2%), Żabia Wola (13,6%) i Prażmów (5,5%).

Różnica między udziałem ludności korzystającej z wodociągów a udziałem ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej dla regionu warszawskiego stołecznego w końcu 2021 r. wynosiła 7,5 p. proc. (dla WOF było to 4,1 p. proc., a dla Warszawy jedynie 1,3 p. proc.). W 2 gminach różnice w tym zakresie przekraczały 80 p. proc. (Prażmów, Sobienie-Jeziory). Z drugiej strony w RWS wystąpiła grupa gmin, w których udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej był większy niż tej korzystającej z wodociągów (Józefów, Kobylka, Otwock, Piastów, Żabki, Legionowo, Jabłonna). Pozytywnym aspektem jest to, że sieć kanalizacyjna jest sukcesywnie rozbudowywana, zaś różnica udziałami ludności korzystającej z wodociągów i kanalizacji maleje, co pozwala zmniejszać negatywne oddziaływanie na środowisko naturalne.

Udział ludności obsługiwanej przez sieć gazową w regionie warszawskim stołecznym wynosił blisko 69%. Było to o ok. 14 p. proc. więcej niż w całym województwie mazowieckim (54,7%). Podkreślenia wymaga fakt, że udział ludności korzystających z sieci gazowej utrzymuje się od 2015 r. na właściwie niezmiennym poziomie.

W 2021 r. w gospodarstwach domowych województwa mazowieckiego zużywano średnio 38 m³ wody z wodociągów.

Taking into account the local scale in the RWS, there was still a large diversity in the availability of water supply infrastructure. In 18 gminas of the region, the share of population connected to the water supply system in the total population exceeded 90%. On the other hand, in 4 gminas of the RWS, the share of inhabitants connected to the water supply system was still lower than 50%. This group included Leoncin (48.3%), Strachówka (47.1%), Poświętne (23.1%) and Jabłonna (20.6%).

In m.st. In Warszawa, the share of the population connected to the sewage system (91.4%) was similar to the share of the population connected to the water supply system. In the warszawski stołeczny region, this percentage was slightly lower and amounted to 84.1% for WOF and 80.2% for RWS. In the case of Mazowieckie Voivodship, the indicator reached the level of 69.3%. Compared to 2015, the share of the population connected to sewage system decreased in Warszawa, the WOF and region warszawski stołeczny by 1.8 pp, 1.5 pp and 0.9 pp, respectively. In the case of Mazowieckie Voivodship, the indicator increased by 1.8 pp. Apart from Warszawa, the value of the indicator at the level exceeding 90% was recorded only in 2 gminas of the RWS Legionowo (91.7%) and Mińsk Mazowiecki (90.4%). The lowest values of the indicator were characteristic of peripheral gminas of the metropolitan area. In two gminas of the RWS (Poświętne and Strachówka), there was no sewage system at all, and the share of inhabitants connected to sewage system amounting to 20% and less was recorded in the next 4 gminas: Sobienie-Jeziory (19.5%), Baranów (18.2%), Żabia Wola (13.6%) and Prażmów (5.5%).

The difference between the share of the population connected to water supply system and the share of the population connected to sewage system for region warszawski stołeczny at the end of 2021 was 7.5 pp (for WOF it was 4.1 pp, and for Warszawa only 1.3 pp). In 2 gminas, the differences in this respect exceeded 80 pp (Prażmów, Sobienie-Jeziory). On the other hand, in the RWS there was a group of gminas where the share of the population connected to sewage system was higher than that of the population connected to water supply system (Józefów, Kobylka, Otwock, Piastów, Żabki, Legionowo, Jabłonna). The positive aspect is that the sewage system is gradually expanded, and the difference between the shares of the population connected to water supply and sewage systems is decreasing, which allows to reduce the negative impact on the natural environment.

The share of the population connected to gas supply system in the warszawski stołeczny region was close to 69%. It was by approx. 14 pp more than in the entire Mazowieckie Voivodship (54.7%). It should be emphasised that the share of the population connected to gas supply system has remained virtually unchanged since 2015.

W Regionie warszawskim stołecznym zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca było wyższe (39,3 m³ na 1 mieszkańca), natomiast w Warszawie było to aż 43,3 m³ na mieszkańca. W stosunku do 2020 r. zaobserwowano największy spadek zużycia wody w gospodarstwach domowych w Warszawie (o 1,7 m³).

Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w RWS kształtowało się na poziomie 1067,8 kWh i było to więcej o 102,5 kWh niż w województwie. Z kolei mieszkaniec Warszawy zużywał 1062,3 kWh. W porównaniu z 2020 r. zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca wzrosło w Warszawie, w RWS i w województwie odpowiednio o 4,4%; o 3,5%; o 2,2%.

In 2021, households in Mazowieckie Voivodship used an average of 38 m³ of water from the water supply system. In the RWS, water consumption in households per capita was higher (39.3 m³ per capita), while in Warszawa it was as much as 43.3 m³ per capita. Compared to 2020, the largest decrease in water consumption in households was observed in Warszawa (by 1.7 m³).

Electricity consumption in households per capita in the RWS amounted to 1,067.8 kWh and it was 102.5 kWh more than in the Voivodship. In turn, a resident of Warszawa consumed 1,062.3 kWh. Compared to 2020, electricity consumption per capita increased in Warszawa, in the RWS and in the Voivodship by 4.4%; by 3.5%; by 2.2%, respectively.

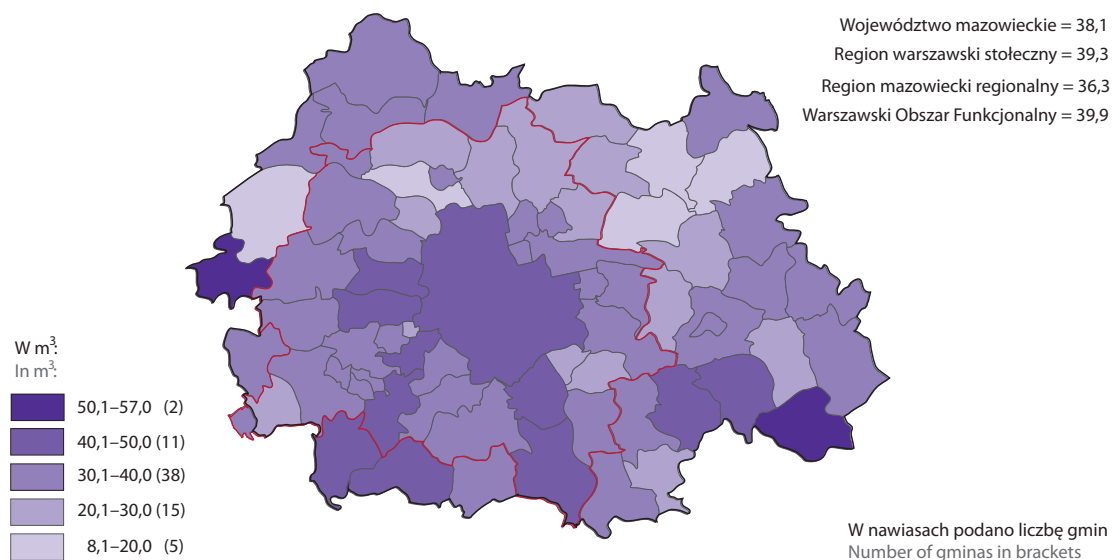
Tablica 11. Zużycie wody i gazu w gospodarstwach domowych

Table 11. Consumption of water and gas in households

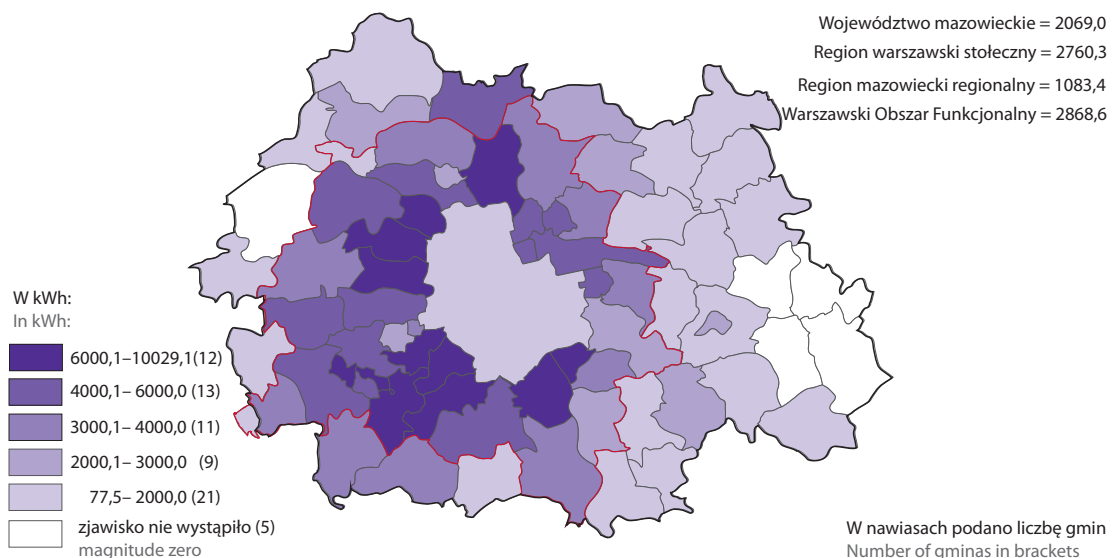
Wyszczególnienie Specification	Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Na 1 korzystającego: Per user:				
woda z wodociągów w m ³ water supply in m ³	2015	45,0	38,6	42,2
	2020	46,4	40,8	44,0
	2021	44,7	39,7	42,6
gaz z sieci w kWh gass in kWh	2015	3 122,5	2 353,3	2 927,0
	2020	3 504,0	2 674,6	3 288,7
	2021	4018,6	3128,6	3786,1

Mapa 32. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w 2021 r.

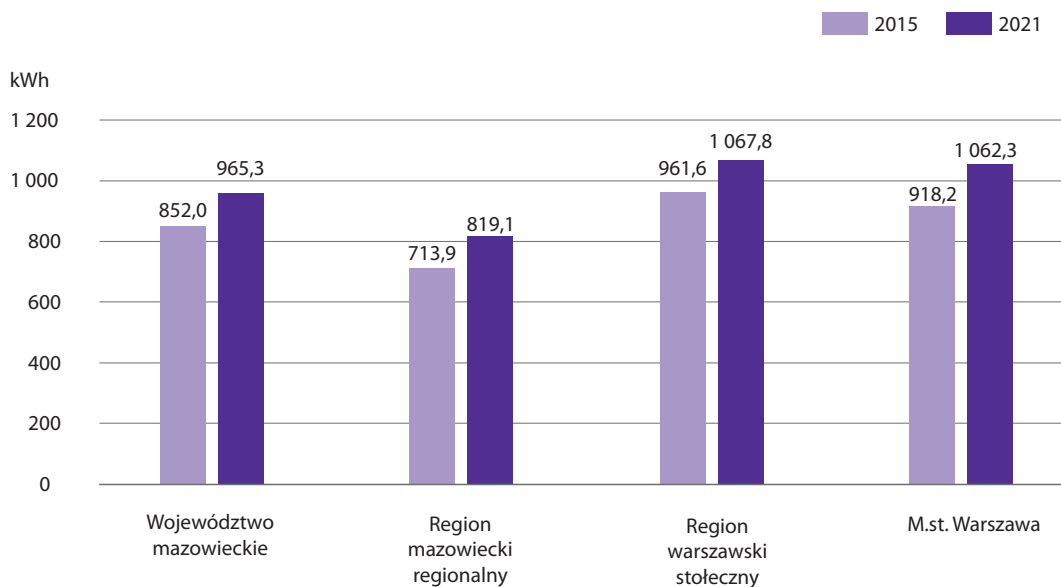
Map 32. Water consumption from water supply systems in households per capita in 2021

Mapa 33. Zużycie gazu w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w 2021 r.
 Map 33. Gas consumption in households per capita in 2021

Wykres 12. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca
 Chart 12. Electricity consumption in households per capita

Rozdział 6.

Chapter 6.

Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Health care and social welfare

6.1. Ochrona zdrowia

Na terenie województwa mazowieckiego w 2021 r. funkcjonowało 1751 aptek i punktów aptecznych, z czego 999 zlokalizowanych było na terenie obszaru metropolitalnego (57,1% tego typu placówek w województwie). Dostępność aptek (mierzona liczbą mieszkańców przypadających na 1 obiekt) była podobna we wszystkich przekrojach terytorialnych i kształtowała się na poziomie 3,0–3,3 tys. osób na obiekt.

Należy zwrócić uwagę, że rok 2021 był kolejnym, w którym liczba aptek i punktów aptecznych zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego (spadek w skali RWS o 15 placówek, a w skali województwa o 20). Prawdopodobnie jest to wynik obowiązującej od 2017 r. nowelizacji prawa farmaceutycznego, która wprowadziła obostrzenia dotyczące tworzenia nowych aptek w zakresie m.in. ich odległości od już istniejących obiektów i minimalnej liczby ludności, która powinna przypadać na 1 placówkę, którą ustalono na 3 tys. mieszkańców.

6.1. Health care

In 2021, there were 1,751 pharmacies and pharmaceutical outlets in Mazowieckie Voivodship, of which 999 were located in the metropolitan area (57.1% of such facilities in the Voivodship). Availability of pharmacies (measured by the number of inhabitants per facility) was similar in all territorial breakdowns and ranged from 3.0 to 3.3 thousand persons per facility.

It should be noted that 2021 was another year in which the number of pharmacies and pharmaceutical outlets decreased compared to the previous year (a decrease in the scale of the RWS by 15 outlets, and in the scale of the province by 20). This is probably the result of the amendment to the pharmaceutical law in force since 2017, which introduced restrictions on the creation of new pharmacies in the field of e.g. their distance from already existing facilities and the minimum number of persons that should be per facility, which was set at 3 thousand inhabitants.

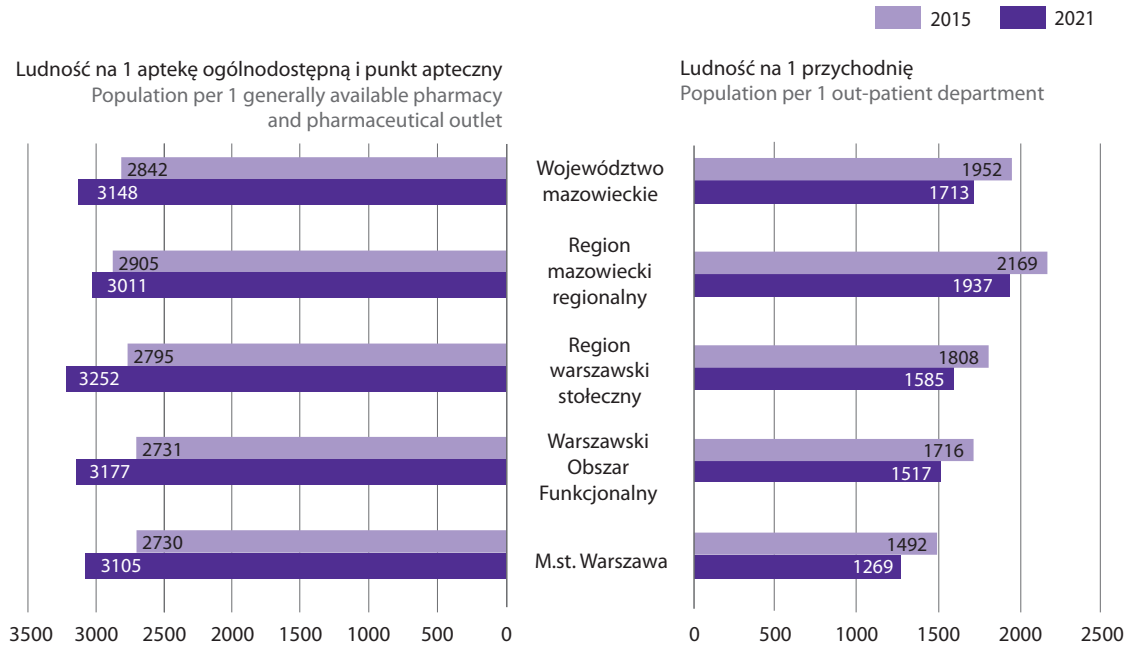
Tablica 12. Ochrona zdrowia

Table 12. Health care

Wyszczególnienie Specification		Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne Generally available pharmacies and pharmaceutical outlets	2015	1 069	813	1 882
	2020	1 014	757	1 771
	2021	999	752	1 751
Przychodnie Out-patient departments	2015	1 652	1 089	2 741
	2020	1 940	1 157	3 097
	2021	2 050	1 165	3 219
w tym podległe samorządowi of which subordinated to local government	2015	215	134	349
	2020	246	147	393
	2021	248	150	398

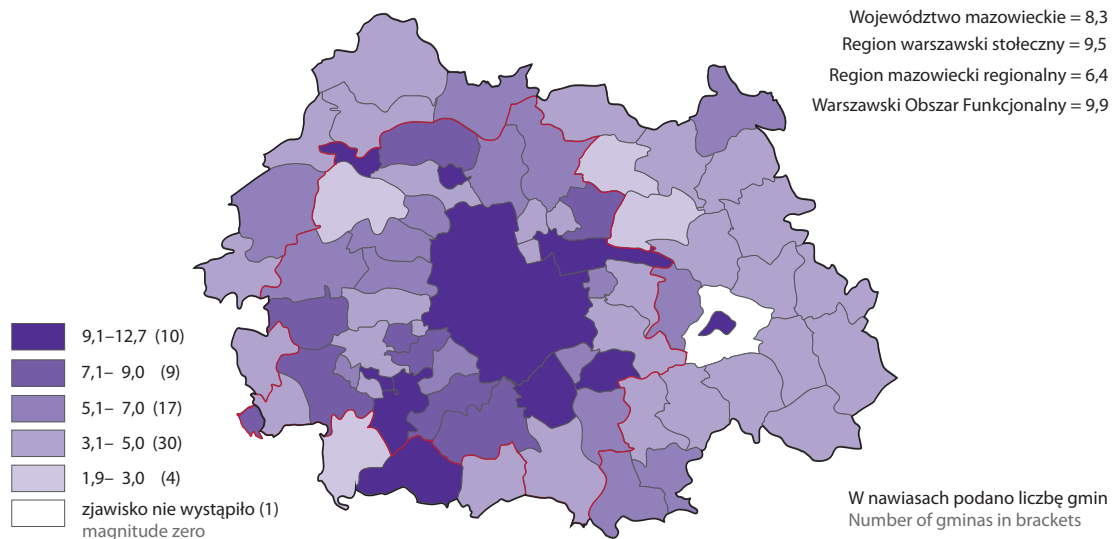
**Wykres 13. Ludność na 1 obiekt infrastruktury zdrowotnej
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 13. Population per 1 establishment of health infrastructure
As of 31 December

Mapa 34. Porady^a lekarskie ambulatoryjne na 1 mieszkańca w 2021 r.

Map 34. Doctors consultations^a per capita in out-patient health care in 2021

^a łącznie z poradami udzielonymi w nocnej i świątecznej opiece zdrowotnej.
a Including consultations provided in night and holiday health care.

W 2021 r. na terenie województwa mazowieckiego działało 3,2 tys. przychodni, z których 2,1 tys. zlokalizowanych było w regionie warszawskim stołecznym, a 1,5 tys. w samej Warszawie. Dostępność przychodni w Warszawie była największa (1,3 tys. osób na 1 obiekt). W RWS wskaźnik ten wynosił 1,6 tys. osób, a na poziomie województwa 1,7 tys.

Z dostępnością przychodni związana jest liczba ambulatoryjnych porad lekarskich, których w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w RWS udzielono więcej (9,5) niż średnio w województwie (8,3). Najwięcej porad lekarskich (powyżej 10 w przeliczeniu na mieszkańca) udzielono w Podkowie Leśnej, Legionowie, Warszawie, Tarczynie, Mińsku Mazowieckim, Nadarzynie, Zielonce i Nowym Dworze Mazowieckim. Z drugiej strony w 20% gmin regionu warszawskiego stołecznego liczba porad ambulatoryjnych na mieszkańca nie przekraczała 4.

W 2021 r. w placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 (żłobkach oraz klubach dziecięcych) w województwie mazowieckim było do dyspozycji blisko 32 tys. miejsc. Ponad 25 tys. z nich znajdowało się w RWS, z czego ponad 17 tys. w samej Warszawie. Liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych dynamicznie rośnie. W latach 2015–2021 w województwie mazowieckim powstało ponad 17 tys. nowych miejsc opieki. Zdecydowana większość z nich (ponad 13 tys.) przybywała w placówkach zlokalizowanych w granicach RWS (z czego ponad 8 tys. w samej Warszawie).

Przekłada się to na wskaźnik liczby dzieci do lat 3 objętych opieką w ww. placówkach na 1000 dzieci do lat 3, który w RWS jest wyższy niż w województwie o ok. 31% (odpowiednio 202 wobec 154 dzieci).

In 2021, there were 3.2 thousand out-patient departments in Mazowieckie Voivodship of which 2.1 thousand were located in the Warszawski stołeczny region, and 1.5 thousand in Warszawa itself. The availability of out-patient departments in Warszawa was the highest (1.3 thousand persons per facility). In the RWS, this indicator was 1.6 thousand persons, and at the voivodship level 1.7 thousand.

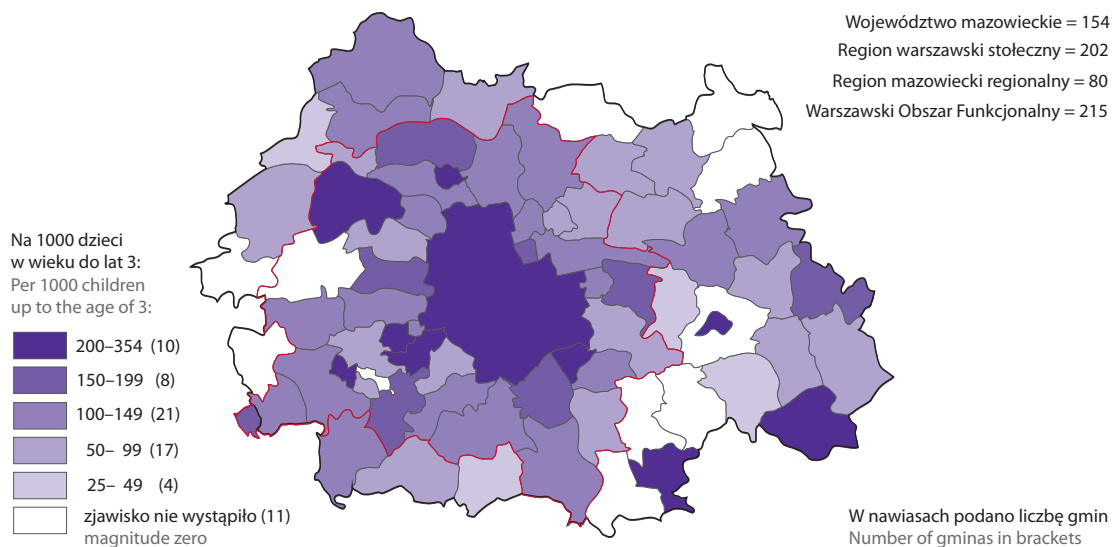
The availability of out-patient departments is related to the number of out-patient medical consultations, which, per inhabitant, were more numerous in the metropolis (9.5) than on average in the Voivodship (8.3). Most medical consultations (over 10 per capita) were provided in Podkowa Leśna, Legionowo, Warszawa, Tarczyn, Mińsk Mazowiecki, Nadarzyn, Zielonka and Nowy Dwór Mazowiecki. On the other hand, in 20% of RWS gminas, the number of out-patient departments per inhabitant was lower than 4.

In 2021, facilities providing care for children up to the age of 3 (nurseries and children's clubs) in Mazowieckie Voivodship had nearly 32 thousand places. Over 25 thousand of them were located in the RWS, of which over 17 thousand in Warszawa itself. The number of places in nurseries and children's clubs is growing dynamically. In the years 2015-2021 over 17 thousand new care places were created in Mazowieckie Voivodeship. They increased the most (by over 13 thousand) within the RWS borders (of which over 8 thousand in Warszawa alone).

This translates into the number of children under the age of 3 provided with care in the above-mentioned facilities per 1,000 children under the age of 3, which in the RWS is higher than in the Voivodship by approx. 31% (202 compared to 154 children, respectively).

Mapa 35. Dzieci w wieku do lat 3 w żłobkach i klubach dziecięcych w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 35. Children up to the age of 3 in nurseries and children's clubs in 2021 As of 31 December

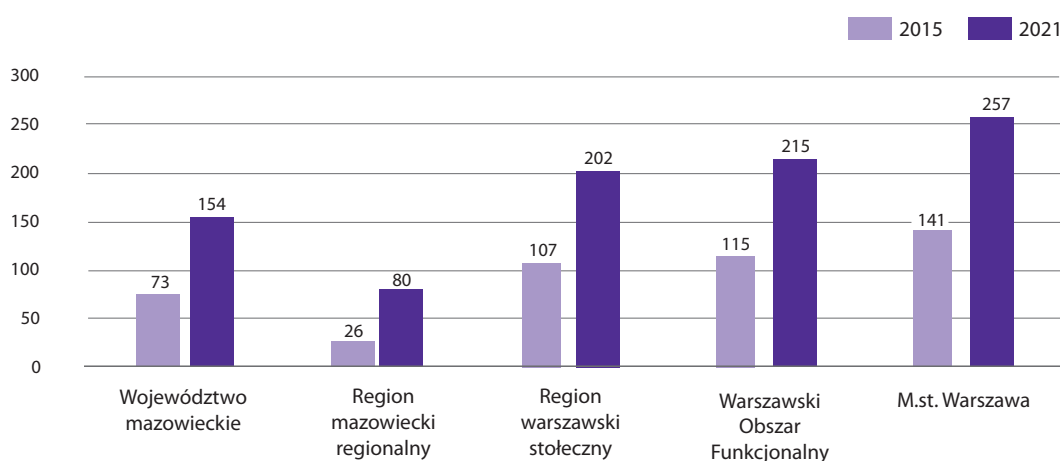

Blisko 69% położonych na terenie regionu warszawskiego stołecznego miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych skoncentrowanych jest w Warszawie. W samym RWS także panuje duże zróżnicowanie w tym zakresie. Tylko w 10 gminach regionu odsetek dzieci objętych opieką żłobkową przekraczał w 2021 r. 20% (poza Warszawą także w gminach: Osieck, Michałowice, Józefów, Czosnów, Mińsk Mazowiecki, Milanówek, Legionowo, Pruszków i Latowicz). Z drugiej strony cały czas w 11 gminach nie ma żadnego miejsca opieki nad dziećmi do lat 3.

Nearly 69% of places in nurseries and children's clubs located in the warszawski stołeczny region are concentrated in Warszawa. In the RWS itself, there is also a great diversity in this respect. Only in 10 gminas of the RWS the percentage of children provided with nursery care exceeded 20% in 2021 (outside Warsaw also in the gminas: Osieck, Michałowice, Józefów, Czosnów, Mińsk Mazowiecki, Milanówek, Legionowo, Pruszków and Latowicz). On the other hand, 11 gminas still do not have any childcare facilities for children under the age of 3.

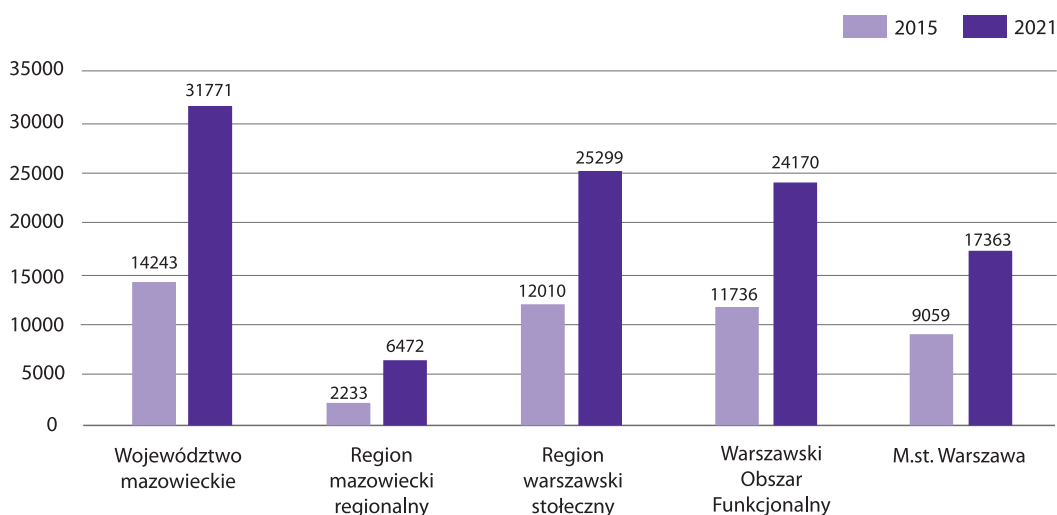
Wykres 14. Dzieci w wieku do lat 3 w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 Stan w dniu 31 grudnia

Chart 14. Children up to the age of 3 in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 As of 31 December

Wykres 15. Miejsca w placówkach^a sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 Stan w dniu 31 grudnia

Chart 15. Places in establishments^a providing care for children up to the age of 3 As of 31 December

^a Placówki obejmują żłobki (łącznie z oddziałami) i kluby dziecięce.

^a Establishments include nurseries (including nursery wards) and children's clubs.

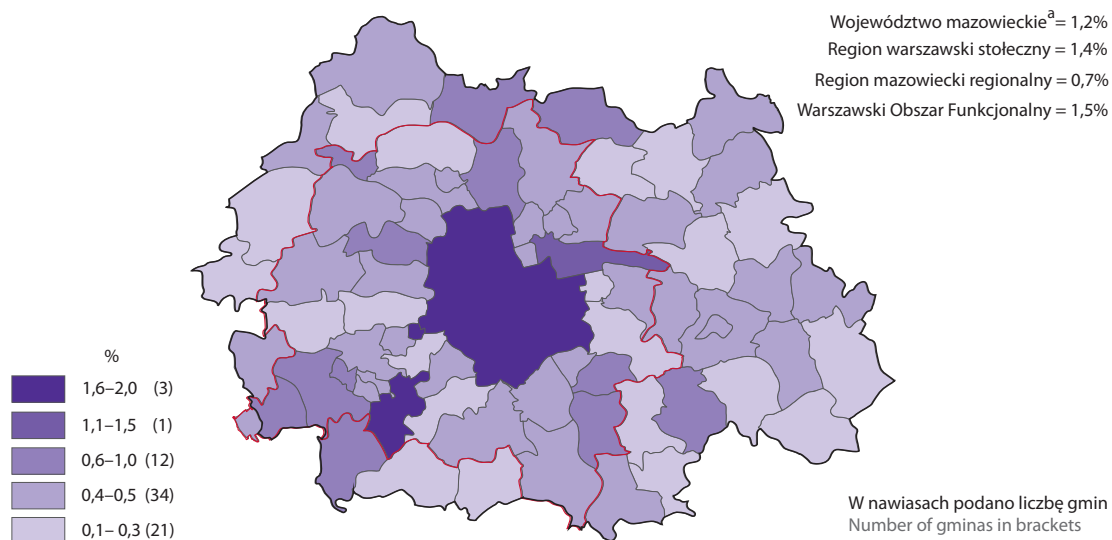
Kompetencje samorządu lokalnego w zakresie ochrony zdrowia nie są duże, czego dowodem jest wolumen wydatków na ten dział oraz ich udział w strukturze wydatków ogółem. Na poziomie regionu warszawskiego stołecznego w 2021 r. było to 415 mln, co stanowiło 1,4% wydatków ogółem (w województwie na ten cel przeznaczono ponad 511 mln zł, co stanowiło 1,2% wydatków ogółem). Tylko 3 gminy RWS przeznaczyły na ochronę zdrowia blisko 2,0% swoich wydatków. Blisko 10% gmin przeznaczała na ten cel mniej niż 0,3% swoich wydatków.

The competences of the local government in the field of health care are not large, as evidenced by the volume of expenditure on this section and their share in the structure of total expenditure. At the warszawski stołeczny region level, in 2021 it was PLN 415 million, which accounted for 1.4% of total expenditure (in the Voivodship, over PLN 511 million was allocated for this purpose, which accounted for 1.2% of total expenditure). Only 3 gminas of the RWS spent nearly 2.0% of their expenditure on health care. Nearly 10% of gminas spent less than 0.3% of their expenditure on this purpose.

Tablica 13. Wydatki budżetów gmin na ochronę zdrowia
Table 13. Expenditure of gminas budgets on health care

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Wydatki w mln zł Expenditure in million PLN	2015	284,1	87,4	371,5
	2020	378,4	98,8	477,2
	2021	414,6	97,1	511,7

Mapa 36. Udział wydatków budżetów gmin na ochronę zdrowia w 2021 r.
Map 36. Share of gminas budgets expenditure on health care in 2021

a łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

6.2. Pomoc społeczna

Jedną z form wsparcia, z jakiej mogli korzystać mieszkańcy województwa mazowieckiego były świadczenia rodzinne. Głównymi kryteriami uprawniającymi do tych świadczeń są: posiadanie dziecka na utrzymaniu oraz przeciętny miesięczny dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie. Niezależnie od wysokości dochodu przyznawane są zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia pielęgnacyjne oraz świadczenie rodzicielskie.

W 2021 r. w województwie mazowieckim zasiłki rodzinne pobierało średnio miesięcznie 85,1 tys. rodzin (tj. o 17,5% mniej niż w 2020 r. i o 31,8% mniej niż w 2015 r.), z czego 24,6 tys. rodzin w RWS, a 8,3 tys. w samej Warszawie.

W regionie warszawskim stołecznym wypłacano je przeciętnie miesięcznie dla 52,9 tys. dzieci (w województwie dla 181,8 tys. dzieci, a w Warszawie dla 17,6 tys.). Było to mniej niż w 2020 r. odpowiednio o 15,3%, 14,5%, i o 14,9%, a w porównaniu z 2015 r. mniej odpowiednio o 20,3%, 26,8%, 18,5%.

Udział dzieci w wieku poniżej 18 lat, na które rodzice otrzymali zasiłki rodzinne w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w RWS wynosił 7,9% i był niższy o 1,6 p. proc. w porównaniu z 2020 r. i o 3,5 p. proc. w stosunku do 2015 r. (w województwie – 15,9%, a w Warszawie wynosił 5,1%).

6.2. Social welfare

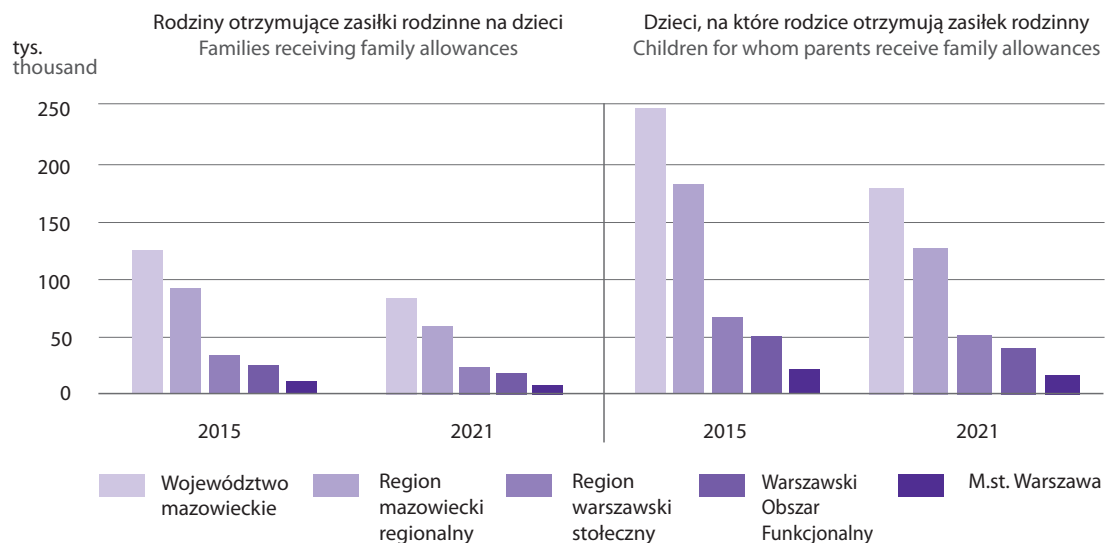
One of the forms of support that the inhabitants of Mazowieckie Voivodship could use were family benefits. The main eligibility criteria for these benefits are having a dependent child and the average monthly income per person in the family. Regardless of the amount of income, nursing allowances, nursing benefits and parental benefits are granted.

In 2021, in Mazowieckie Voivodship, family benefits were claimed by an average of 85.1 thousand families per month (i.e. 17.5% less than in 2020 and 31.8% less than in 2015), of which 24.6 thousand were families in the RWS, and 8.3 thousand in Warszawa alone.

In region warszawski stołeczny, they were paid for 52.9 thousand children on average per month (in the Voivodship for 181.8 thousand children, and in Warszawa for 17.6 thousand). It was less than in 2020 by 15.3%, 14.5% and 14.9%, respectively, and less than in 2015 by 20.3%, 26.8% and 18.5%, respectively.

The share of children under 18 for whom parents received family benefits in the total number of children at this age in RWS was 7.9% and was lower by 1.6 pp compared to 2020 and by 3.5 pp compared to 2015 (in the Voivodship – 15.9%, and in Warszawa it was 5.1%).

Wykres 16. Korzystający ze świadczeń rodzinnych
Chart 16. Persons receiving family benefits

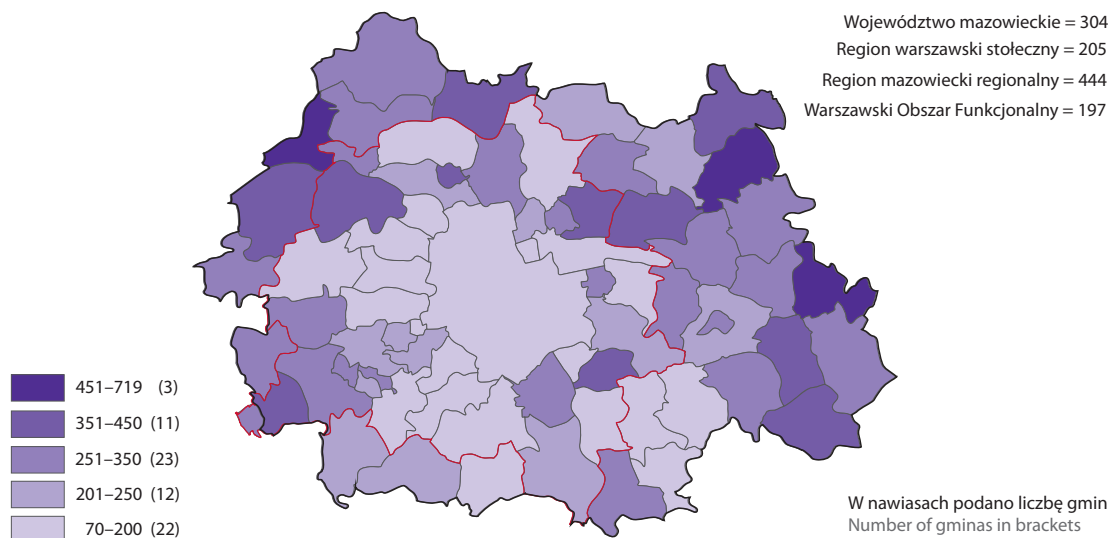

Tablica 14. Pomoc społeczna
Table 14. Social welfare

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	Mazowieckie Voivodship
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej (łącznie z filiami) Stationary social welfare facility (including branches)	2015	157	98	255
	2020	175	110	285
	2021	196	116	312
miejsca places	2015	8 760	7 376	16 136
	2020	9 564	7 488	17 052
	2021	10 439	8 009	18 448
mieszkańcy residens	2015	8 049	6 756	14 805
	2020	8 100	6 856	14 956
	2021	8 931	7 315	16 246
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Persons using social assistance at domicile	2015	109 173	213 390	322 563
	2020	71 240	116 221	187 461
	2021	66 493	100 861	167 354

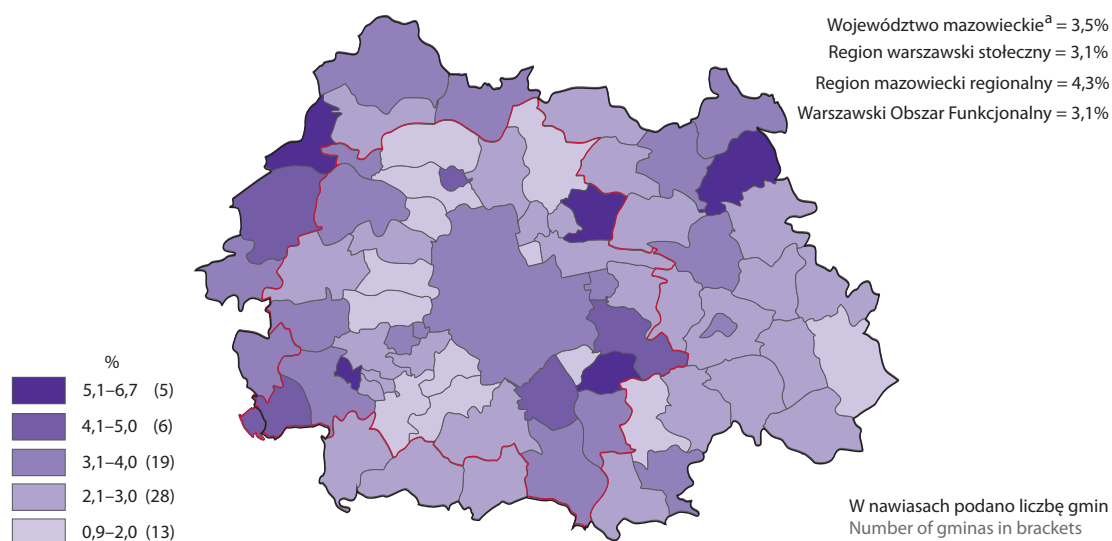
Mapa 37. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2021 r.
Map 37. Beneficiaries of social assistance at domicile per 10 thousand population in 2021

Tablica 15. Wydatki budżetów gmin na pomoc społeczną
Table 15. Expenditure of gminas budgets on social welfare

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Pomoc społeczna w mln zł Social welfare in million PLN	2015	1 196,2	1 305,9	2 502,1
	2020	866,2	595,3	1 461,5
	2021	917,2	628,1	1 545,3
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej w mln zł Other tasks in the field of social policy in million PLN	2015	150,2	64,6	214,9
	2020	75,5	34,9	110,4
	2021	73,9	38,0	111,9
Dział „Rodzina” w mln zł „Family” division in million PLN	2020	4 972,8	3 724,4	8 697,2
	2021	4 928,4	3 654,7	8 583,1

Mapa 38. Udział wydatków budżetów gmin na pomoc społeczną w 2021 r.
Map 38. Share of gminas budgets expenditure on social welfare in 2021

a łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

Wydatki na pomoc społeczną w 2021 r. wyniosły w woj. mazowieckim 1,55 mld zł, z czego ponad 917 mln zł zostało zrealizowane w RWS, a blisko 647 mln zł w samej Warszawie. Udział wydatków budżetów gmin na pomoc społeczną w 2021 r. wynosił od 3,1% w RWS do 3,5% w całym województwie mazowieckim. W stosunku do roku 2020 udział wydatków w tym zakresie zwiększył się zarówno w całym regionie warszawskim stołecznym (o 0,09 p. proc.), jak i w większości gmin (blisko 54%) na jej obszarze.

Wydatki gmin na pomoc społeczną i ich udział w budżetach był zróżnicowany. Najniższe wydatki na pomoc społeczną

Expenditure on social assistance in 2021 amounted to PLN 1.55 billion, of which over PLN 917 million was implemented in the RWS, and nearly PLN 647 million in Warszawa alone. The share of gmina budget expenditure on social assistance in 2021 ranged from 3.1% in the RWS to 3.5% in the entire Mazowieckie Voivodship. Compared to 2020, the share of expenditure in this area increased both in the entire warszawski stołeczny region (by 0.09 pp) and in most gminas (nearly 54%) in its area.

Gminas' expenditure on social assistance and their share in budgets varied. The lowest expenditure on social assis-

(poniżej 1,5% budżetu) poniosły gminy: Stare Babice, Ożarów Mazowiecki i Łomianki. Najwięcej środków (powyżej 5%) przeznaczyły gminy: Otwock, Strachówka, Wołomin, Zakroczym i Milanówek.

Wydatki w dziale „Rodzina”, w którym skumulowane zostały środki przeznaczone na wsparcie rodzin z dziećmi (w relacji do roku poprzedniego) w RWS wzrosły o 44 mln zł, w województwie o 114 mln zł, a w Warszawie o 33 mln zł.

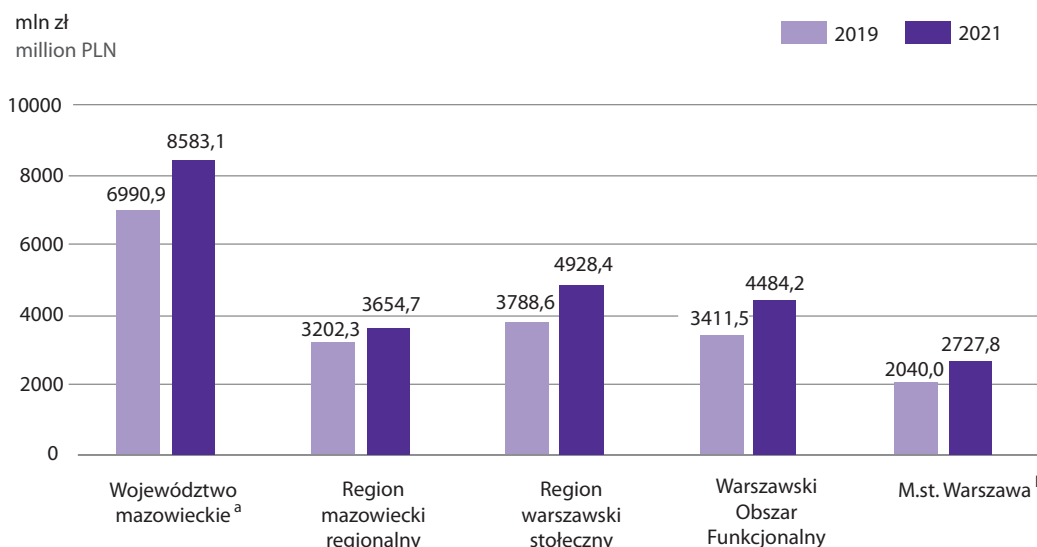
tance (below 1.5% of the budget) was incurred by the gminas of Stare Babice, Ożarów Mazowiecki and Łomianki. The gminas of Otwock, Strachówka, Wołomin, Zakroczym and Milanówek allocated the most funds (over 5%).

Expenditure in the “Family” section, in which funds for supporting families with children were accumulated (compared to the previous year) in the RWS increased by PLN 44 million, in the Voivodship by PLN 114 million, and in Warszawa by PLN 33 million.

Tablica 16. Wydatki budżetów gmin w dziale „Rodzina” według wybranych rozdziałów budżetowych
Table 16. Expenditure of gminas budgets in the „Family” division by selected budget chapters

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Tworzenie i funkcjonowanie żłobków w tys. zł Creation and operation of nurseries in thousands PLN	2020	315 560,9	49 933,6	365 494,5
System opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w tys. zł Care system for children up to 3 years of age in thousands PLN	2021	351 353,8	79 584,2	430 938,0
Rodziny zastępcze w tys. zł Foster families in thousands PLN	2020	46 794,5	25 229,2	72 023,7
	2021	51 446,3	28 650,4	80 096,8
Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych w tys. zł Activity of care and education centres in thousands PLN	2020	81 914,2	21 145,8	103 060,0
	2021	84 573,6	21 673,9	106 247,5

Wykres 17. Wydatki budżetów gmin w dziale „Rodzina”
Chart 17 Expenditure of gminas budgets in the „Family” division

a łącznie z miastami na prawach powiatu. b Dane dotyczą budżetu miasta na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status. b Data concern budget of the city with powiat status.

Rozdział 7. Chapter 7.

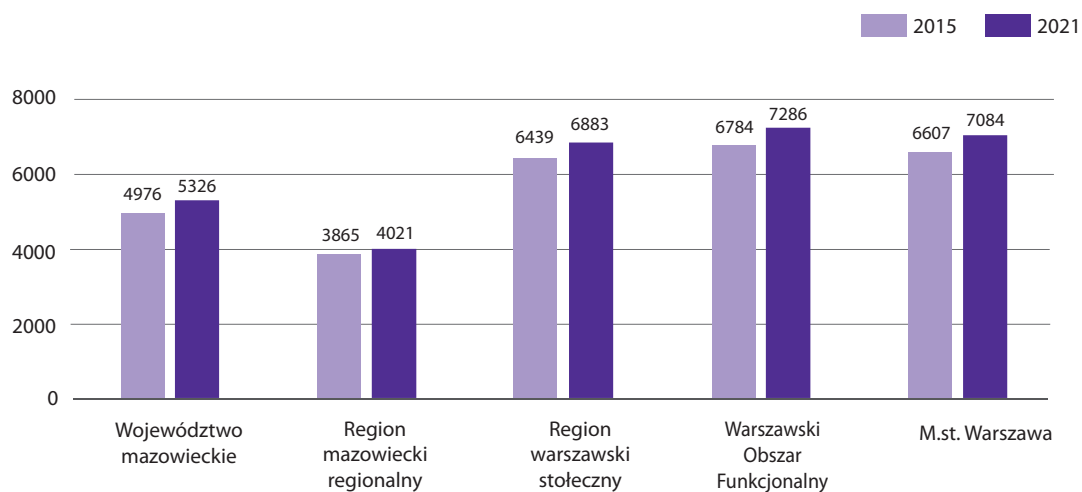
Kultura Culture

Tablica 17. Biblioteki publiczne (z filiami)
Table 17. Public libraries (with branches)

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Placówki (stan w dniu 31 grudnia) Establishments (as of 31 December)	2015	397	564	961
	2020	407	539	946
	2021	404	537	941
Księgozbiór w tys. wol. (stan w dniu 31 grudnia) Collection in thousand vol. (as of 31 December)	2015	9 634,8	8 058,2	17 693,0
	2020	9 904,2	7 601,7	17 505,9
	2021	9 976,7	7 591,3	17 568,0
Czytelnicy w ciągu roku Library borrowers during the year	2015	625 058	322 476	947 534
	2020	527 126	249 906	777 032
	2021	516 817	249 424	766 241

**Wykres 18. Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 18. Number of population per 1 library facility
As of 31 December

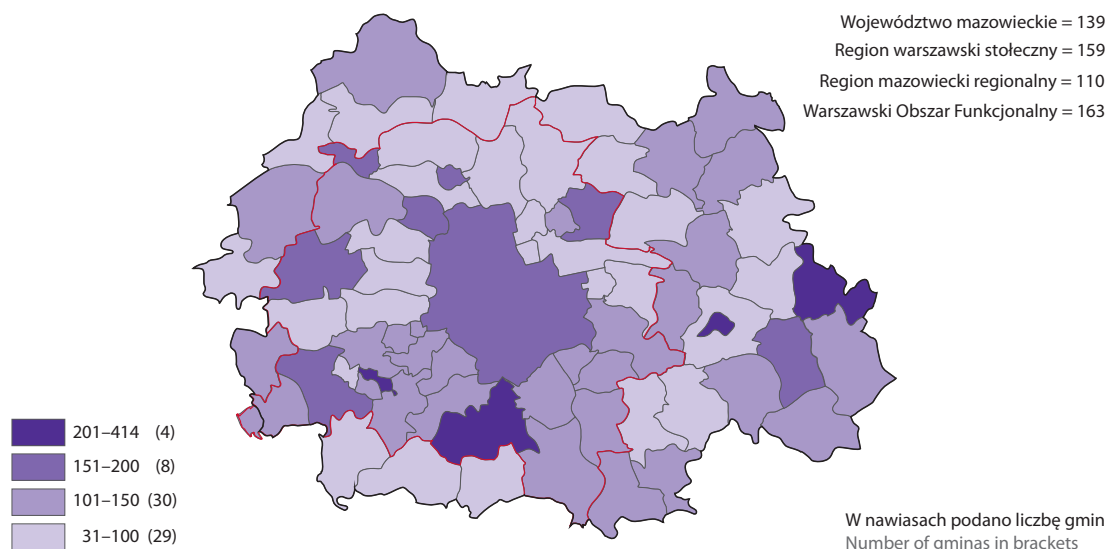

Mapa 40.

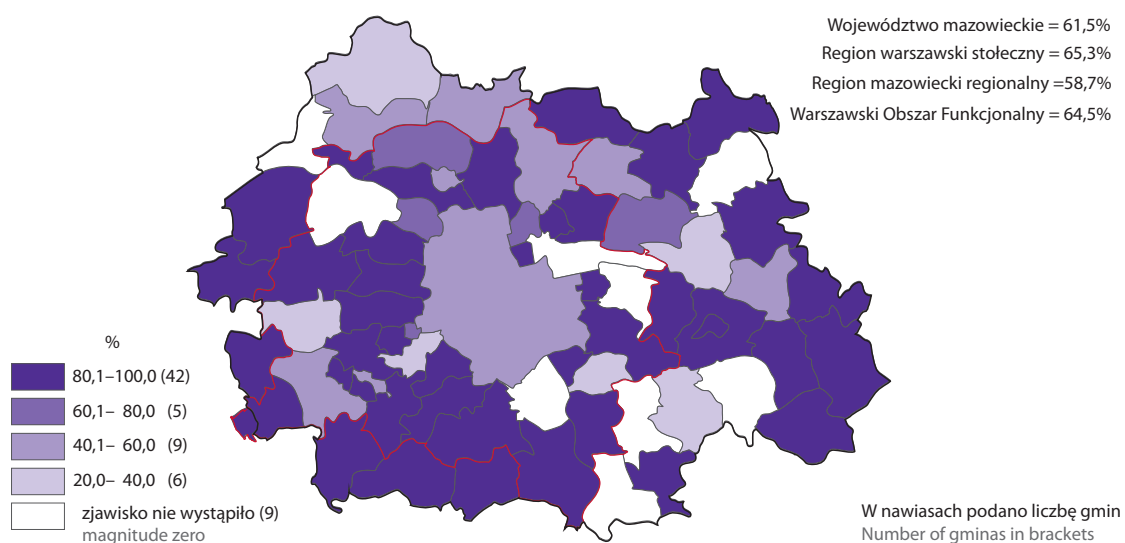
Map 40.

Czytelnicy bibliotek (łącznie z punktami bibliotecznymi) na 1000 ludności w 2021 r.

Library borrowers (including library service points) per 1000 population in 2021

Mapa 41.

Map 41.

**Biblioteki z Internetem bezprzewodowym w % ogółu bibliotek w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia**Libraries with wireless Internet in % of the total number of libraries in 2021
As of 31 December

Istotną funkcję kulturotwórczą, szczególnie w mniejszych miastach i miejscowościach, pełnią biblioteki publiczne, które poza udostępnianiem księgozbiorów często organizują różnego typu wydarzenia kulturalne. Stąd dostęp do bibliotek stanowi jeden z ważniejszych wskaźników dostępu do kultury. W 2021 r. placówki kultury w związku z trwającym w Polsce stanem epidemii, nadal funkcjonowały w warunkach czasowych ograniczeń. Obostrzenia te miały różny zakres i formy, ale w porównaniu z rokiem wcześniejszym były mniej restrykcyjne.

W 2021 r. w gminach RWS działały 404 biblioteki, które stanowiły 42,9% ogólnej liczby tych placówek w województwie mazowieckim. Jednocześnie należy zauważyć, że ich rozlokowanie jest koncentryczne, tzn. najwięcej bibliotek zlokalizowanych jest w Warszawie – 204, w pozostałych gminach WOF – 137. W województwie mazowieckim na 1 placówkę biblioteczną (biblioteki wraz z filiami oraz punkty biblioteczne) przypadało 5326 osób (o 350 więcej niż w 2015 r.). W RWS były to 6883 osoby (o 444 więcej), a w WOF – 7286 osób (o 502 więcej).

W 2021 r. w RWS liczba bibliotek w porównaniu z 2015 r. wzrosła o 7, a w pozostałej części województwa zmniejszyła się o 27 placówek. Jeśli analizą obejmie się poziom gmin, to ubytek bibliotek odnotowano w pięciu gminach: Czosnów, Klembów, Piaseczno, Piastów i Wieliszew (po 1 placówce). W 8 gminach liczba bibliotek zwiększyła się o 12 (3 z nich zlokalizowane były w Warszawie).

W 2021 r. w regionie warszawskim stołecznym w stosunku do 2015 r. zwiększyła się liczebność księgozbioru bibliotek publicznych. O ile w 2015 r. było 9634,8 tys. woluminów, to w 2021 r. było ich o 341,9 tys. więcej. Spadek natomiast odnotowano w województwie mazowieckim o 125,0 tys. egzemplarzy.

Poziom czytelnictwa mierzony liczbą czytelników w bibliotekach publicznych na obszarze RWS był niższy niż w 2015 r. (o 17,3%), a liczba zarejestrowanych użytkowników aktywnie wypożyczających w 2021 r. wyniosła 516,8 tys. Liczba osób korzystających z bibliotek spadła w całym województwie (o 19,1%).

Biblioteki, szczególnie te w oddalonych od Warszawy gminach, mogą pełnić także rolę we wspieraniu rozwoju społeczeństwa cyfrowego. Większość bibliotek i ich filii oferuje bowiem możliwość skorzystania z komputerów podłączonych do Internetu. W 2021 r. w województwie mazowieckim było 3441 komputerów z dostępem do sieci – to o 211 mniej niż w 2015 r. W RWS spadek ten wyniósł 219 szt. (w 2021 r. – 1665), a w gminach WOF – spadek o 234 szt. do poziomu 1406 szt. W Warszawie ubyły 323 komputery i w 2021 r. było ich 832. Należy zwrócić uwagę, że oferta bibliotek jest pod tym względem zróżnicowana przestrzennie. Poza Warszawą jeszcze tylko w 15 gminach RWS czytelnicy mieli dostęp do ponad 20 komputerów z Interne-

An important culture-forming function, especially in smaller towns and villages, is played by public libraries, which, apart from providing access to book collections, often organise various types of cultural events. Hence, access to libraries is one of the most important indicators of access to culture. In 2021, cultural institutions, due to the ongoing state of epidemic in Poland, continued to operate under temporary restrictions. These restrictions had a different scope and form, but compared to the previous year they were less restrictive.

In 2021, there were 404 libraries operating in the RWS gminas, which accounted for 42.9% of the total number of these institutions in Mazowieckie Voivodship. At the same time, it should be noted that their location is concentric, i.e. the largest number of libraries is located in Warszawa – 204, in the remaining WOF gminas – 137. In Mazowieckie Voivodship, there were 5326 persons per library (libraries with branches and library service points) in Mazowieckie Voivodship (350 more than in 2015). In RWS, there were 6883 persons (444 more), and in WOF – 7286 persons (502 more).

In 2021, in RWS, the number of libraries increased by 7 compared to 2015, and in the rest of the Voivodship it decreased by 27. If the analysis covers the gmina level, the loss of libraries was recorded in five gminas: Czosnów, Klembów, Piaseczno, Piastów and Wieliszew (1 establishment each). In 8 gminas the number of libraries increased by 12 (3 of them were located in Warszawa).

In 2021, the number of book collections in public libraries increased in region warszawski stołeczny as compared to 2015. While in 2015 there were 9634.8 thousand volumes, in 2021 there were 341.9 thousand more. On the other hand, a decrease was recorded both in Mazowieckie Voivodship by 125.0 thousand volumes.

The level of readership measured by the number of library users in public libraries in the RWS area was lower than in 2015 (by 17.3%), and the number of registered users actively borrowing in 2021 amounted to 516.8 thousand. The number of persons using libraries decreased both in the entire Voivodship (by 19.1%).

Libraries, especially those in gminas located far from Warszawa, can also play a role in supporting the development of a digital society. Most libraries and their branches offer the possibility of using computers connected to the Internet. In 2021, in Mazowieckie Voivodship, there were 3441 computers with access to the network – 211 less than in 2015. In the RWS, this decrease was 219 (in 2021 – 1665), and in WF gminas – a decrease by 234 to the level of 1406 computers. In Warszawa, 323 computers decreased and in 2021 there were 832. It should be noted that the offer of libraries is spatially diversified in this respect. Apart from Warszawa, only in 15 RWS gminas did library users have ac-

tem. Jednocześnie w gminie Kampinos był tylko jeden taki komputer. Większość bibliotek oferuje dostęp do Internetu bezprzewodowego. W 2021 r. w województwie mazowieckim było to 61,5% ogółu bibliotek, w RWS – 65,3%, w WOF – 64,5%, a w Warszawie – 59,8%.

W 2021 r. w gminach RWS zlokalizowane były 134 instytucje kultury (centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice), które stanowiły 45,1% ogólnej liczby tych instytucji w województwie mazowieckim. W większości z nich (61 na 70 jednostek) liczba tych placówek utrzymuje się na niezmiennym poziomie w stosunku do 2015 r. W 7 spośród 9 jednostek, w których nastąpiła zmiana liczebności, instytucji kultury przybyło. Najwięcej w Warszawie, w której w latach 2015–2021 ich liczba zwiększyła się o 17. Po jednej instytucji kultury przybyło w gminach: Dębe Wielkie, Leszno, Poświętne, Stare Babice, Wołomin i Zakroczym. Ubytki w zakresie tej infrastruktury nastąpiły w Legionowie i Piasecznie.

Władze JST oraz instytucje kultury przykładają coraz większą uwagę do umożliwienia swoim mieszkańcom udziału w różnego typu wydarzeniach kulturalno-artystycznych. Wspólne spotkania pozwalają budować tożsamość lokalną i poczucie wspólnoty, mają również na celu zainteresować i przyciągnąć turystów i mieszkańców sąsiednich gmin oraz Warszawy. Rok 2021, ze względu na sytuację pandemiczną, nie sprzyjał organizacji imprez. Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na terenie gmin RWS zorganizowały 10,6 tys. imprez, które stanowiły 61,3% ogólnej liczby tych wydarzeń w województwie mazowieckim. W gminach należących do WOF instytucje kultury zorganizowały ich 9,8 tys., a w Warszawie odbyło się 5,5 tys. z nich. W porównaniu z 2015 r. zauważalny jest znaczny spadek liczby tego typu wydarzeń we wszystkich przekrojach: w województwie mazowieckim o 6,1 tys., w gminach RWS – o 3,8 tys., w WOF o 3,1 tys., z czego w Warszawie – o 2,4 tys.

W imprezach zorganizowanych przez centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice na terenie RWS uczestniczyło 1984,5 tys. osób, tj. o 9,8% więcej niż w 2015 r. W WOF i w Warszawie w imprezach wzięło udział odpowiednio 1879,4 tys. i 1485,7 tys. osób, tj. więcej niż w 2015 r. odpowiednio o 16,1% i 34,2%. W regionie mazowieckim regionalnym w imprezach organizowanych przez instytucje kultury wzięło udział 687,6 tys. osób, tj. o 58,2% mniej niż w 2015 r.

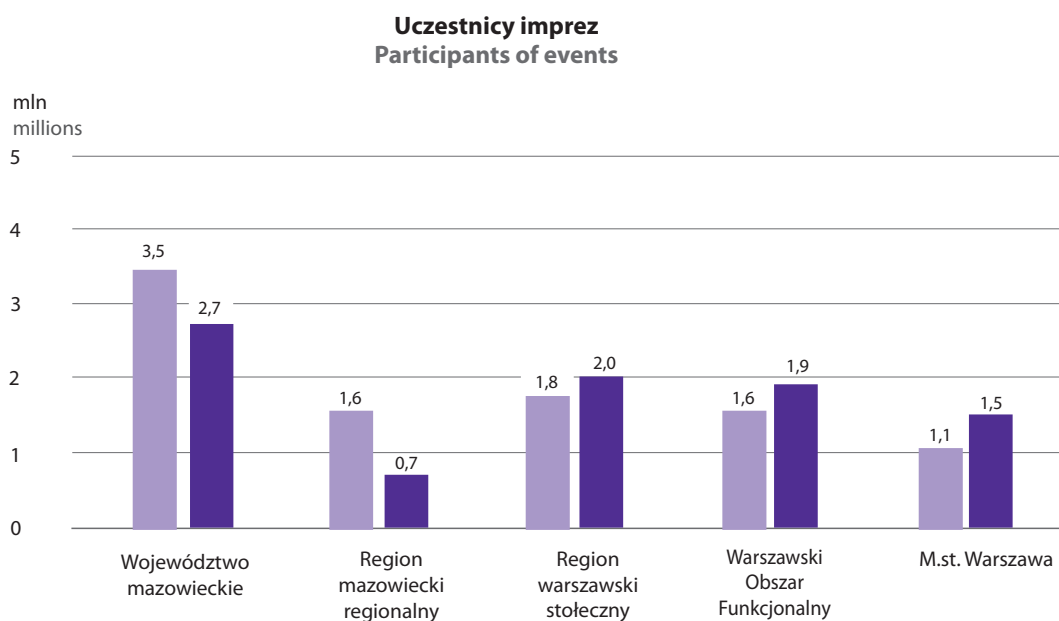
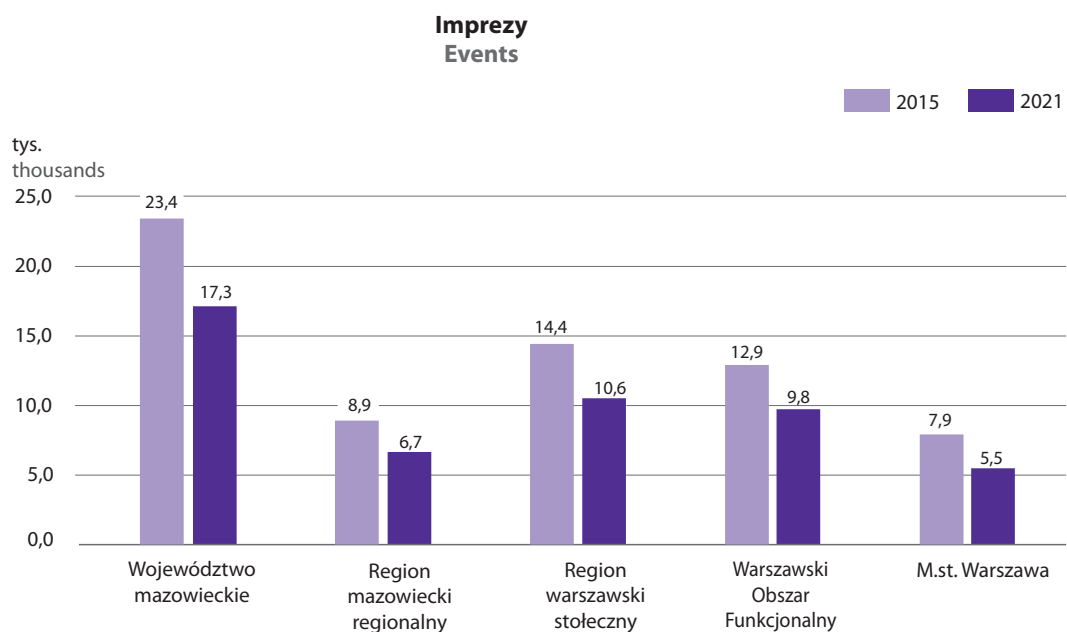
cess to over 20 computers with the Internet. At the same time, there was only one such computer in the Kampinos gmina. Most libraries offer wireless Internet access. In 2021, in Mazowieckie Voivodship it was 61.5% of all libraries, in RWS – 65.3%, in WOF – 64.5%, and in Warszawa – 59.8%.

In 2021, 134 cultural institutions were located in the RWS gminas (centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres), which accounted for 45.1% of the total number of these institutions in Mazowieckie Voivodship. In most of them (61 out of 70 units), the number of these establishments remains unchanged compared to 2015. In 7 out of 9 units where the number changed, there were more cultural institutions. The largest number was in Warszawa, where their number increased by 17 in the years 2015–2021. The number of cultural institutions increased by one each in the following gminas: Dębe Wielkie, Leszno, Poświętne, Stare Babice, Wołomin and Zakroczym. The losses in this infrastructure occurred in Legionowo and Piaseczno.

Local government authorities and cultural institutions pay more and more attention to enabling their residents to participate in various types of cultural and artistic events. Joint meetings help build local identity and a sense of community, they are also intended to interest and attract tourists and residents of neighbouring gminas and Warszawa. The year 2021, due to the pandemic situation, was not conducive to organising events. Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in the RWS gminas organised 10.6 thousand events, which accounted for 61.3% of the total number of these events in Mazowieckie Voivodship. In gminas belonging to the WOF, cultural institutions organised 9.8 thousand of them, and 5.5 thousand of them were held in Warszawa. Compared to 2015, there is a significant decrease in the number of such events in all sections: in Mazowieckie Voivodship by 6.1 thousand, in the RWS gminas – by 3.8 thousand, in WOF by 3.1 thousand, of which in Warszawa – by 2.4 thousand.

1984.5 thousand persons participated in events organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in the RWS area, i.e. 9.8% more than in 2015. In WOF and in Warszawa, 1879.4 thousand and 1485.7 thousand persons, respectively, took part in the events, i.e. more than in 2015 by 16.1% and 34.2%, respectively. In region mazowiecki regionalny, 687.6 thousand persons took part in events organised by cultural institutions, i.e. 58.2% less than in 2015.

Wykres 19. Imprezy zorganizowane przez instytucje kultury
 Chart 19. Events organized by cultural institutions

Organizacja imprez wymaga stosownej infrastruktury. W 2021 r. w województwie mazowieckim zlokalizowanych było 206 instytucji posiadających salę widowiskową. Na terenie RWS znajdowało się 97 z nich, z czego w Warszawie – 47. Liczba instytucji w porównaniu z 2015 r. zwiększyła się o 14,4% w województwie i o 14,1% w RWS. W Warszawie w latach 2015–2020 przybyło 12 takich instytucji, w pozostałej części regionu ich liczba nie zmieniła się. Liczba miejsc w salach widowiskowych w województwie wyniosła 36,4 tys., co oznacza, że w ciągu sześciu lat wzrosła o 6,3 tys. (o 21,1%). W instytucjach położonych w RWS było 15,8 tys. miejsc, z czego 7,5 tys., czyli prawie połowa w Warszawie. W porównaniu z 2015 r. wzrost liczby miejsc w RWS wyniósł 3,0 tys. (23,8%), a w Warszawie – 2,3 tys. (44,5%).

Nakłady na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego stanowią relatywnie niewielki odsetek w budżetach samorządowych. W 2021 r. gminy w RWS i w WOF przeznaczyły na ten cel odpowiednio 2,8% i 2,9% swoich wydatków. Udziały te były nieznacznie wyższe niż w województwie mazowieckim (2,6%) i niższe niż w Warszawie (3,1%).

W czterech gminach RWS udział omawianych wydatków przekroczył 5%. Były to Latowicz (8,6%), Brwinów (6,5%), Nowy Dwór Mazowiecki (5,9%) i Kałuszyn (5,3%). Z drugiej strony w 8 gminach ich udział stanowił mniej niż 1% wydatków ogółem; najmniejszy odnotowano w gminie wiejskiej Mińsk Mazowiecki (0,4%) oraz gminach Leoncin i Ząbki (po 0,5%).

W 2015 r. wydatki gmin RWS na działania związane z kulturą wyniosły 585,8 mln zł (z czego 75,4% stanowiły wydatki m.st. Warszawy). Do 2019 r. kwoty na ten cel systematycznie rosły i osiągnęły wartość 831,8 mln (udział stolicy 74,9%). W 2020 r. wydatki gmin zmniejszyły się, a w 2021 r. ponownie wzrosły. W ostatnim roku gminy RWS wydatkowały na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego 839,9 mln zł (udział stolicy 74,8%), tj. o 4,1% więcej niż w 2020 r.

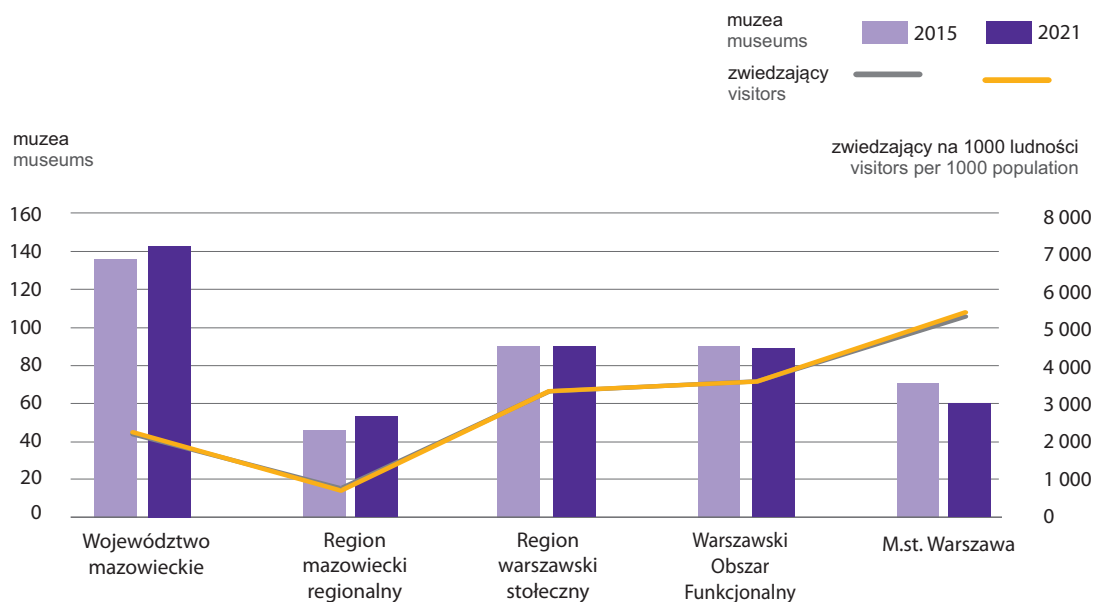
The organisation of events requires appropriate infrastructure. In 2021, 206 institutions with an performance halls were located in Mazowieckie Voivodship. There were 97 of them in the metropolis, of which 47 in Warszawa. Compared to 2015, the number of institutions increased by 14.4% in the Voivodship and by 14.1% in the RWS. In Warszawa in 2015–2020, the number of such institutions increased by 12, in the rest of the RWS their number did not change. The number of seats in performance halls in the Voivodship amounted to 36.4 thousand, which means that it increased by 6.3 thousand in six years (by 21.1%). In institutions located in the RWS there were 15.8 thousand seats, of which 7.5 thousand, i.e. almost half in Warszawa. Compared to 2015, the increase in the number of seats in the RWS amounted to 3.0 thousand (23.8%), and in Warszawa – 2.3 thousand (44.5%).

Expenditure on culture and protection of national heritage constitute a relatively small percentage of local government budgets. In 2021, gminas in RWS and WOF allocated respectively 2.8% and 2.9% of their expenditure for this purpose. These

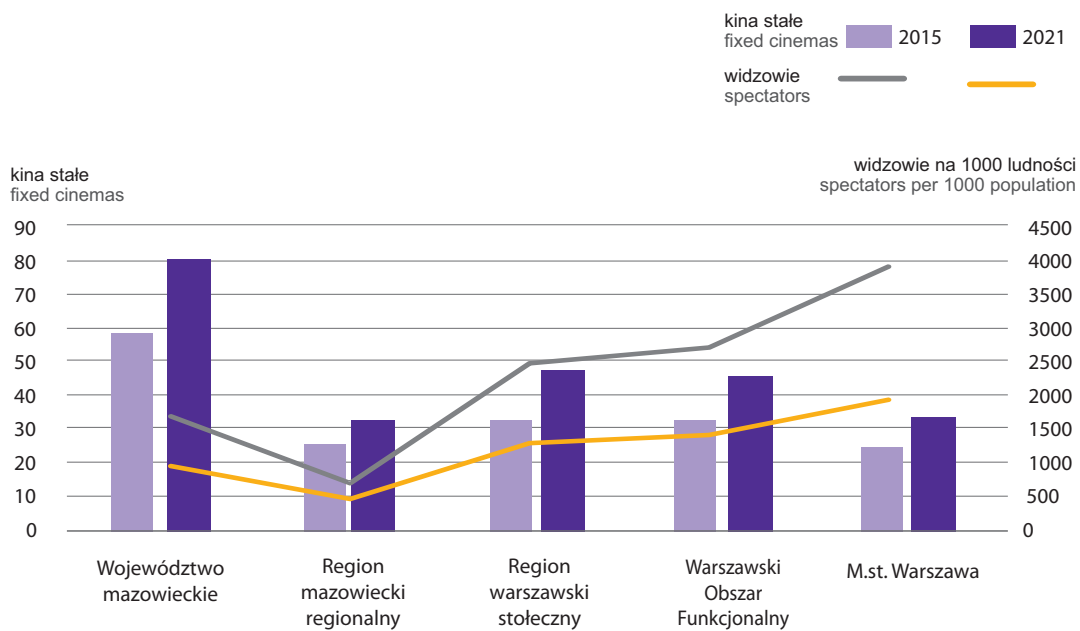
In four RWS gminas, the share of the expenditure in question exceeded 5%. These were Latowicz (8.6%), Brwinów (6.5%), Nowy Dwór Mazowiecki (5.9%) and Kałuszyn (5.3%). On the other hand, in 8 gminas their share was less than 1% of total expenditure; the smallest was recorded in the rural gmina of Mińsk Mazowiecki (0.4%) and the gminas of Leoncin and Ząbki (0.5% each).

In 2015, the expenditure of the RWS gminas on activities related to culture amounted to PLN 585.8 million (75.4% of which was spent by m.st. Warszawa). Until 2019, the amounts for this purpose were systematically growing and reached PLN 831.8 million (the capital's share was 74.9%). In 2020, the expenditure of gminas decreased, and in 2021 it increased again. Last year, the RWS gminas spent PLN 839.9 million on culture and protection of national heritage (the share of the capital city was 74.8%), i.e. 4.1% more than in 2020.

Wykres 20. Muzea
Chart 20. Museums

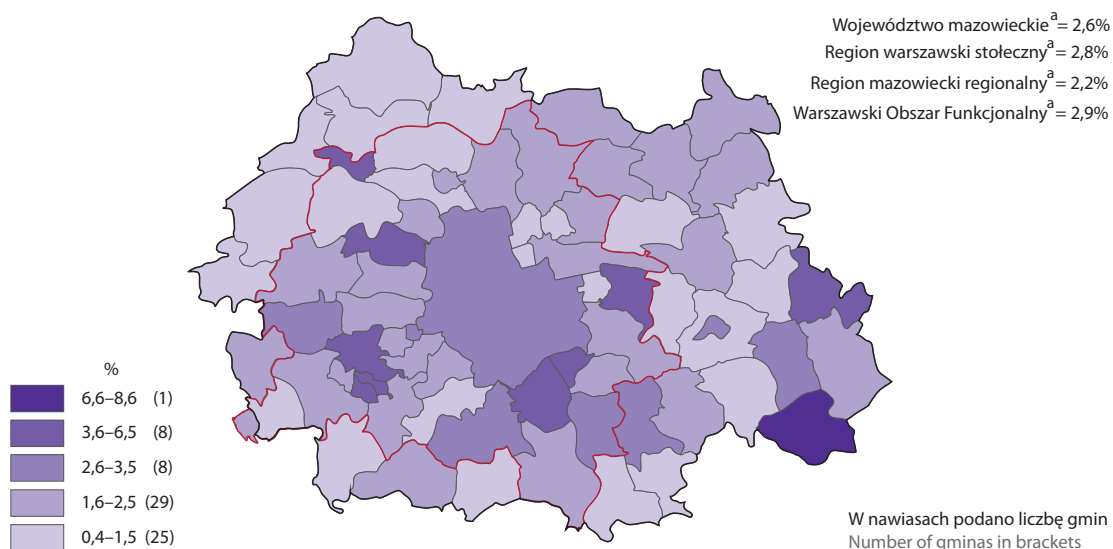
Wykres 21. Kina
Chart 21. Cinemas

Tablica 18. Dochody i wydatki budżetów gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego
 Table 18. Revenue and expenditure of gminas budgets on culture and national heritage protection

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Dochody w mln zł Revenue in million PLN	2015	16,3	37,7	54,0
	2020	27,5	32,7	60,2
	2021	20,1	29,9	50,0
Wydatki w mln zł Expenditure in million PLN	2015	585,8	284,3	870,0
	2020	806,6	331,4	1 137,9
	2021	839,9	324,2	1 164,2

Mapa 39. Udział wydatków budżetów gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2021 r.
 Map 39. Share of gminas budgets expenditure on culture and national heritage protection in 2021

^a Łącznie z miastami na prawach powiatu.
^a Including cities with powiat status.

Rozdział 8. Chapter 8.

Rynek pracy. Podmioty gospodarki narodowej Labour market. Entities of the national economy

8.1. Rynek pracy

Rynek pracy w Polsce w 2021 r. charakteryzował się spadkiem liczby bezrobotnych i wzrostem płac. W latach 2015–2019 udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym mała i w 2019 r. osiągnął minimalną wartość. W latach 2020–2021 udział ten zwiększył się i w roku 2021 w województwie mazowieckim wyniósł 4,0%, natomiast im bliżej centrum gospodarczego, jakim jest Warszawa, tym był on mniejszy. W RWS i WOF wyniósł po 2,4%, a w samej Warszawie 2,2%. Grupa gmin RWS, w których udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym wynosił poniżej 4% liczyła 58 jednostek skoncentrowanych głównie w jego zachodniej części (m.in. Błonie, Ożarów Mazowiecki, Stare Babice).

8.1. Labour market

The labour market in Poland in 2021 was characterised by a decrease in the number of unemployed persons and an increase in wages and salaries. In the years 2015-2019, the share of the unemployed in the working-age population was decreasing and in 2019 it reached the minimum value. In the years 2020-2021, this share increased and in 2021 in Mazowieckie Voivodship it amounted to 4.0%, while the closer to the economic center which is Warsaw, the smaller it was. In RWS and WOF it amounted to 2.4% each, and in Warsaw alone to 2.2%. The group of RWS gminas, where the share of the unemployed among persons of working age was below 4%, consisted of 58 units concentrated mainly in its western part (including Błonie, Ożarów Mazowiecki, Stare Babice).

Bezrobotni zarejestrowani

to osoby, które ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego, niezatrudnione i niewykonyjące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy i zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

Registered unemployed persons

persons who are aged 18 or more and have not reached the retirement age, are not employed or performing any other kind of paid work, available for full-time work and are registered in the powiat labour office respective to the person's place of residence (permanent or temporary), seeking employment or any other paid work.

Tablica 19. Bezrobotni zarejestrowani oraz stopa bezrobocia rejestrowanego^a
Table 19. Registered unemployed persons and registered unemployment rate^a

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	Mazowieckie Voivodship
Bezrobotni zarejestrowani Registered unemployed persons	2015	77 513	139 014	216 527
	2020	51 182	95 193	146 375
	2021	46 627	82 621	129 248
Stopa bezrobocia rejestrowanego Registered unemployment rate	2015	4,7	14,5	8,3
	2020	2,7	9,8	5,4
	2021	2,4	9,8	4,7

a Do wyliczenia przyjęto liczbę pracujących uwzględniającą pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2015 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2010, dla lat 2020 i 2021 – Powszechnego Spisu Rolnego 2020.

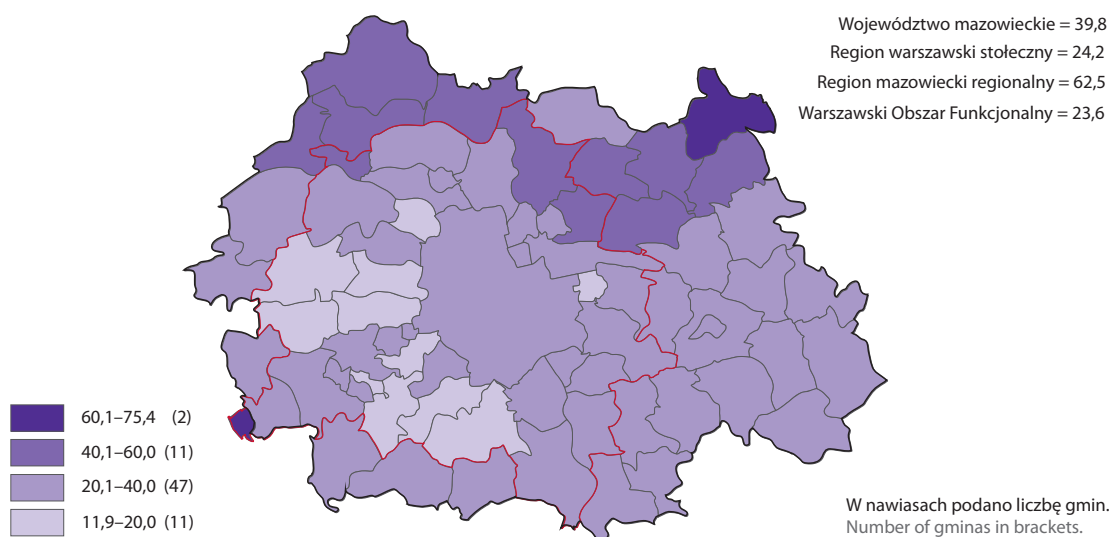
a The number of employed persons, including estimated data of employed persons on private farms in agriculture was used for calculation, estimated using the results: in 2015 – the Agricultural Census 2010, for 2020 and 2021 – Agricultural Census 2020.

Gminy o udziale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym przewyższającym wartość średnią dla województwa (4,0%) koncentrowały się w północnej części RWS, przede wszystkim w powiecie wołomińskim. Do tej grupy należało 12 jednostek wchodzących w skład RWS (Jadów, Klembów, Nasielsk, Nowy Dwór Mazowiecki, Pomiechówek, Poświętne, Radzymin, Serock, Strachówka, Tłuszcz, Wołomin, Zakroczym). Poziom bezrobocie powyżej wartości dla województwa odnotowano też w Żyrdardowie.

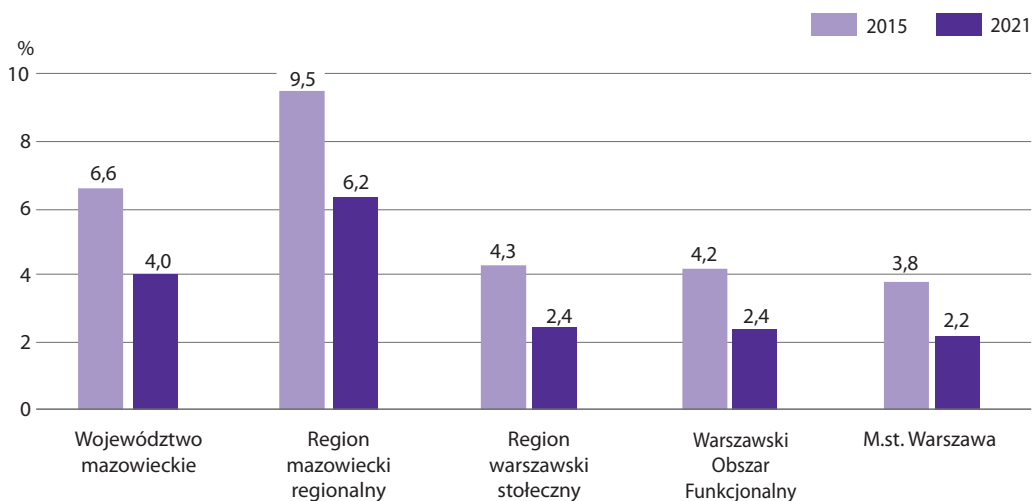
Gminas with the share of the unemployed in the working-age population exceeding the average value for the Voivodship (4.0%) were concentrated in the northern part of the RWS, mainly in wołomiński powiat. This group included 12 RWS units (Jadów, Klembów, Nasielsk, Nowy Dwór Mazowiecki, Pomiechówek, Poświętne, Radzymin, Serock, Strachówka, Tłuszcz, Wołomin, Zakroczym). The level of unemployment above the value for the Voivodship was also recorded in Żyrdardów.

Mapa 42. Bezrobotni zarejestrowani na 1000 ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 42. Registered unemployed persons per 1000 working age population in 2021 As of 31 December

Wykres 22. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym
Chart 22. Share of unemployed persons in the working age population

Pracujący

to osoby wykonujące pracę przynoszącą im zarobek lub dochód. Dane o pracujących dotyczą faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności, bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

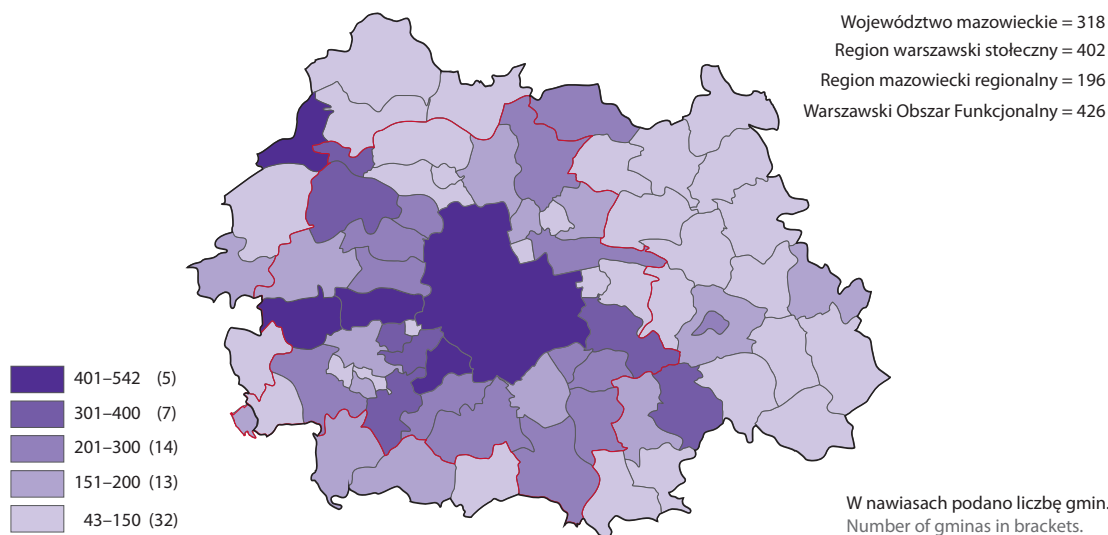
Employment

concern persons performing work providing earnings or income. Data regarding employment concern the actual place of work and type of activity, excluding persons employed in budgetary units operating within the scope of national defense and public safety, persons employed in private farms in agriculture, clergy and persons employed in organizations, foundations and associations; excluding economic entities employing up to 9 persons.

Tablica 20. Pracujący
Table 20. Employed persons

LATA YEARS	Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Pracujący Employed persons	2015	1 103 009	408 140	1 511 149
	2020	1 261 118	439 224	1 700 342
	2021	1 307 605	443 516	1 751 121

Mapa 43. Pracujący^a na 1000 ludności w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia
Map 43. Employed persons^a per 1000 population in 2021
As of 31 December

^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.
^a By actual workplace and type of activity; excluding economic entities employing up to 9 persons and persons working in private farms in agriculture.

Liczba osób pracujących w porównaniu z 2021 r. wzrosła w 42 z 70 gmin wchodzących w skład RWS. Liczba pracujących na 1000 ludności w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób w województwie wyniosła 318, a w RWS 402. Gmin, w których wartość wskaźnika przekraczała 400 było 5 (w 2020 r. – 6). Poza Warszawą były to także gminy Błonie, Ożarów Mazowiecki i Zakroczym. Z drugiej strony liczba gmin, w których na 1000 mieszkańców przypadało nie więcej niż 150 osób pracujących wyniosła 32, czyli w prawie połowie zbiorowości.

Compared to 2021, the number of employed persons increased in 42 out of 70 gminas included in the RWS. The number of employed persons per 1,000 population in enterprises employing more than 9 persons in the Voivodship amounted to 318, and in the RWS 402. There were 5 gminas where the value of the indicator exceeded 400 (in 2020 – 6). Apart from Warsaw, these were also the gminas of Błonie, Ożarów Mazowiecki and Zakroczym. On the other hand, the number of gminas with no more than 150 employed persons per 1,000 inhabitants amounted to 32, i.e. in almost half of the population.

8.2. Podmioty gospodarki narodowej

8.2. Entities of the national economy

Podmiot gospodarki narodowej

osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą. W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej.

Entity of the national economy

a legal person, a organizational entity without legal personality and a natural person conducting economic activity. In the REGON system the term entity of the national economy is identical to the term legal entity. The fact of having legal personality is not a criterion for defining the entity as a legal entity.

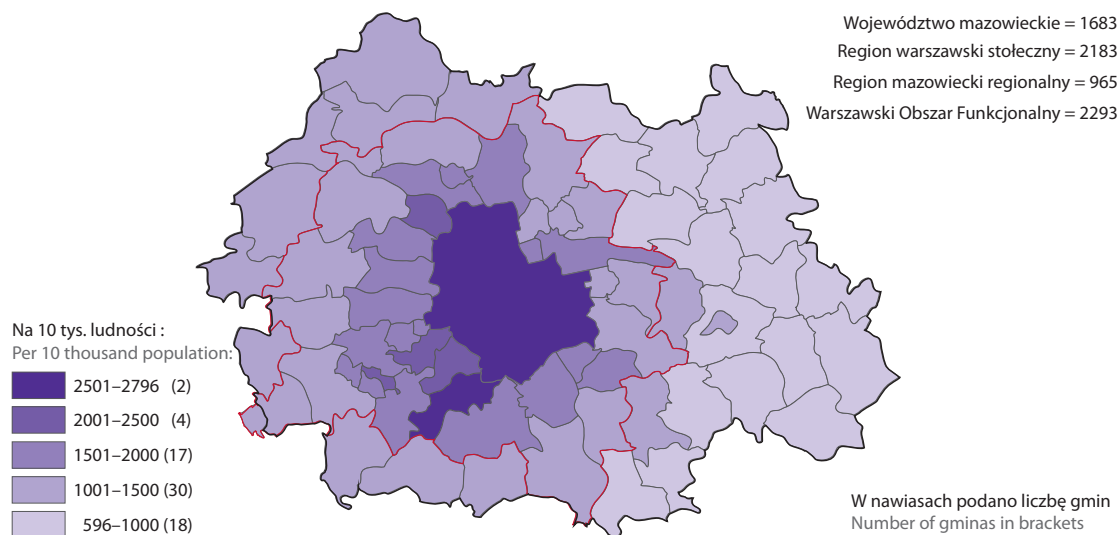
Tablica 21. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

Table 21. Entities of the national economy in REGON register

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Ogółem Total	2015	572 072	193 958	766 030
	2020	675 752	211 577	887 329
	2021	709 271	218 398	927 669
w tym osoby fizyczne of which natural persons	2015	351 415	151 621	503 036
	2020	412 160	166 895	579 055
	2021	430 493	172 218	602 711

Mapa 44. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 44. Entities of the national economy in REGON register in 2021 As of 31 December

Podmioty gospodarki narodowej w regionie warszawskim stołecznym stanowiły 76,5% podmiotów zarejestrowanych w województwie mazowieckim. W samej Warszawie było ich aż 70,4% z całego obszaru RWS, tym samym stolica skupiała w sobie największy potencjał gospodarczy województwa.

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na obszarze regionu warszawskiego stołecznego stanowiły 71,4% ogółu podmiotów województwa mazowieckiego wpisanych do rejestru REGON.

Według podziału na klasę wielkości podmiotów, można zaobserwować, że im większe podmioty, tzn. zatrudniające więcej pracowników, tym większa ich koncentracja w Warszawie i gminach w jej bezpośrednim sąsiedztwie (przede wszystkim położonych wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych). Dotyczy to przede wszystkim podmiotów średnich (zatrudniających od 50-249 pracowników) i dużych firm (250 pracowników i więcej). W ponad połowie gmin regionu warszawskiego stołecznego nie było żadnego pracodawcy zatrudniającego co najmniej 250 osób. W 6 gminach RWS (Dobre, Kałuszyn, Latowicz, Klembów, Strachówka, Prażmów) nie miał siedziby żaden pracodawca zatrudniający co najmniej 50 pracowników.

Entities of the national economy in region warszawski stołeczny accounted for 76.5% of entities registered in Mazowieckie Voivodship. In Warszawa alone, there were as many as 70.4% of them from the entire RWS area, thus the capital concentrated the greatest economic potential of the Voivodship.

Natural persons conducting economic activity in the area of region warszawski stołeczny accounted for 71.4% of all entities of Mazowieckie Voivodship entered in the REGON register.

According to the division into the size class of entities, it can be observed that the larger the entities, i.e. those employing more employees, the greater their concentration in Warszawa and gminas in its immediate vicinity (primarily located along the main communication routes). This applies primarily to medium-sized entities (employing 50-249 persons) and large companies (250 persons and more). In more than half of the gminas of region warszawski stołeczny there was no employer employing at least 250 persons. In 6 gminas of the RWS (Dobre, Kałuszyn, Latowicz, Klembów, Strachówka, Prażmów) there was no employer with at least 50 employees.

Koncentracja w centralnej części regionu warszawskiego stołecznego występowała także w zakresie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. W przeliczeniu na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym najwyższy wskaźnik (ponad 15%) wystąpił łącznie w 7 gminach (Podkowa Leśna, Michałowice, Józefów, Milanówek, Izabelin, Łomianki, Konstancin Jeziorna), mniej o 2 gminy w relacji do roku poprzedniego. Najniższą aktywnością gospodarczą spośród wszystkich gmin regionu warszawskiego stołecznego charakteryzowały się wschodnie peryferia, gdzie znajdowały się 3 gminy obszaru metropolitalnego, w których niewielki (0,2%) udział osób w wieku produkcyjnym prowadziło działalność gospodarczą (liczba gmin zmniejszyła się o 5 w stosunku do 2020 r.).

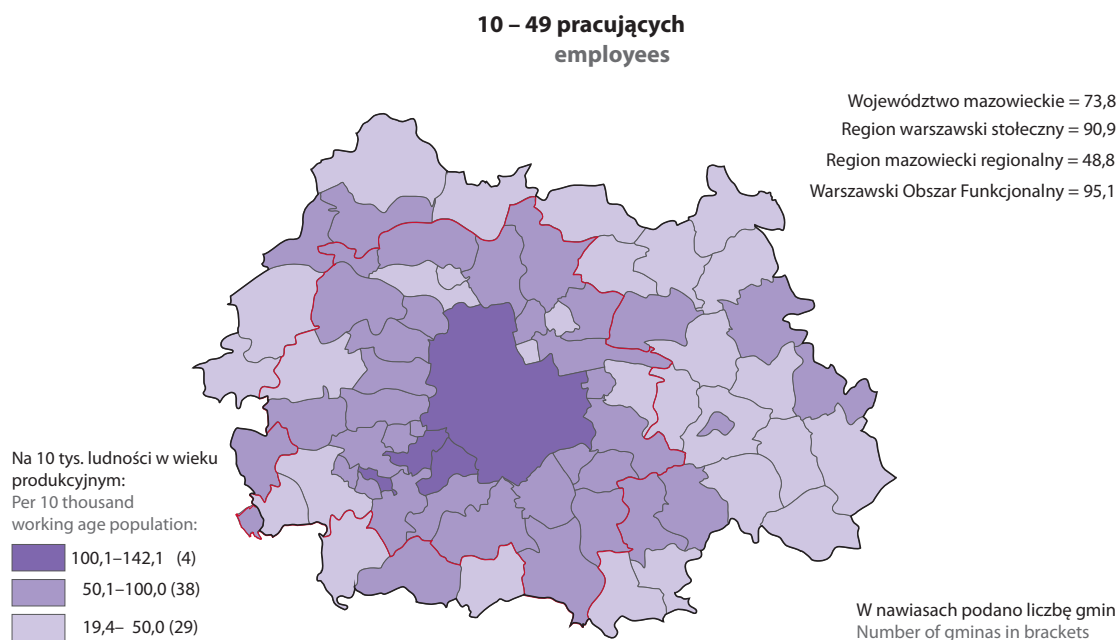
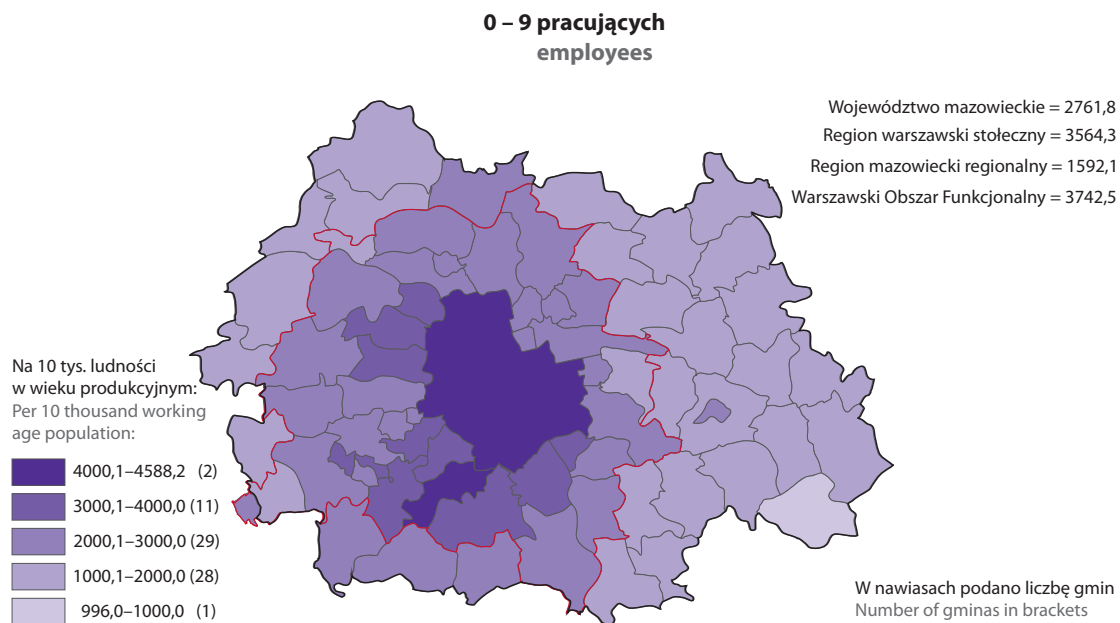
Analizując lokalizację przedsiębiorstw innowacyjnych (sektor wysokiej i średnio-wysokiej techniki oraz sektor usług opartych na wiedzy) widać ich umiejscowienie w rdzeniu RWS, choć w przypadku pierwszej ze wspomnianych grup ich udział w ogólnej liczebności przedsiębiorstw w gminach otaczających Warszawę, jest wyższy (niekiedy nawet dwukrotnie) niż w samej stolicy. W 2021 r. największy udział przedsiębiorstw z sektora wysokiej i średniej techniki wystąpił w gminach: Nasielsk, Czosnów, Karczew, Michałowice oraz Raszyn, a najwyższy wskaźnik zanotowano w mieście Podkowa Leśna. Przedsiębiorstwa z sektora usług oparte na wiedzy najbardziej skoncentrowane były w gminach w większości z najbliższego otoczenia stolicy, a także w Warszawie. Jednak największa koncentracja tego typu podmiotów wystąpiła w m. Podkowa Leśna.

Concentration in the central part of the warszawski stołeczny region also occurred in terms of natural persons conducting business activity. Calculated per 10 thousand of the working-age population, the highest rate (over 15%) was recorded in a total of 7 communes (Podkowa Leśna, Michałowice, Józefów, Milanówek, Izabelin, Łomianki, Konstancin Jeziorna), 2 communes less than in the previous year. The lowest economic activity among all the communes of the Warsaw capital region was in the eastern peripheries, where there were 3 communes of the metropolitan area, where a small (0.2%) share of people of working age conducted business activity (the number of communes decreased by 5 compared to 2020).

Analysing the location of innovative enterprises (high and medium-high technology sector and knowledge-based services sector), one can see their location in the core of the RWS, although in the case of the first of the aforementioned groups, their share in the total number of enterprises in the gminas surrounding Warszawa is higher (sometimes even twice) than in the capital itself. In 2021, the largest share of enterprises from the high and medium technology sector was recorded in the gminas of Nasielsk, Czosnów, Karczew, Michałowice and Raszyn, and the highest rate was recorded in the town of Podkowa Leśna. Enterprises from the knowledge-based service sector were most concentrated in gminas, mostly in the immediate vicinity of the capital, as well as in Warszawa. However, the largest concentration of such entities occurred in the town of Podkowa Leśna.

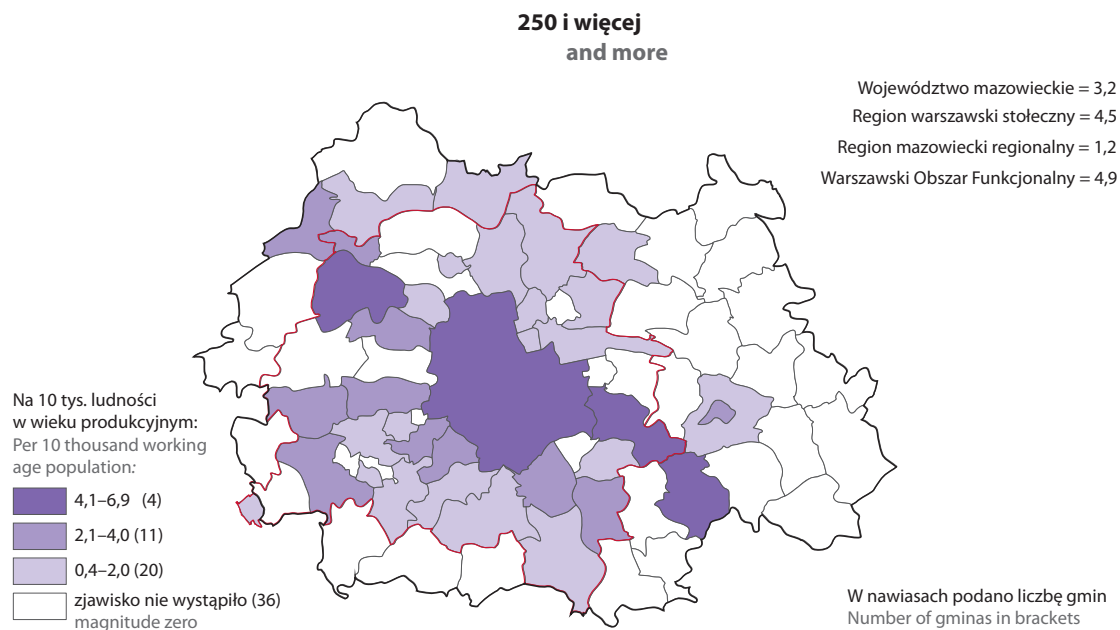
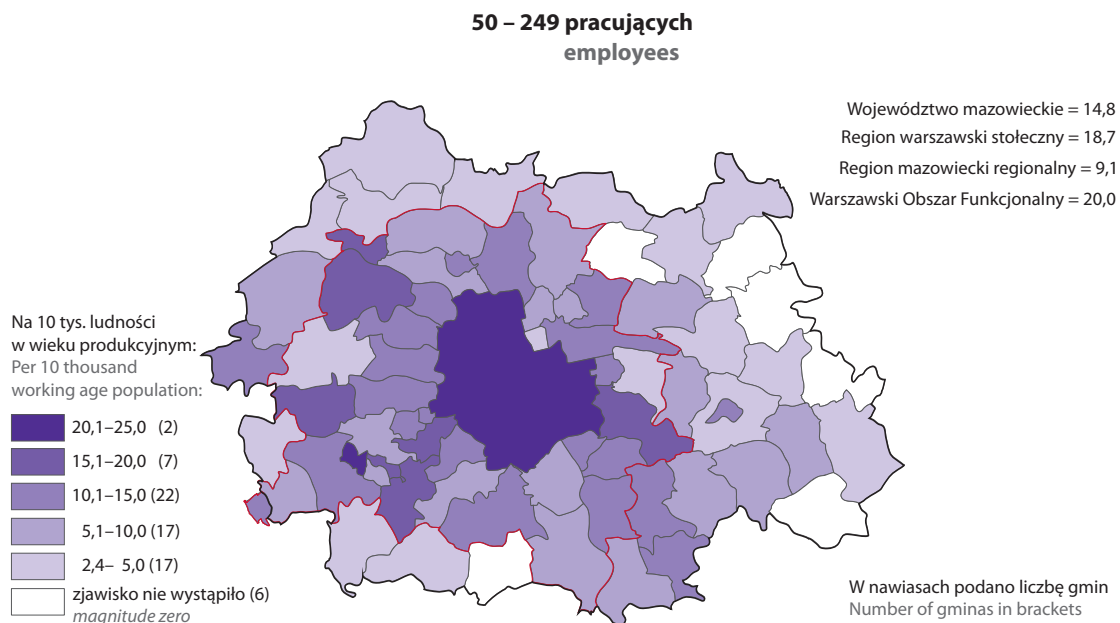
Mapa 45. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według klas wielkości w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 45. Entities of the national economy in REGON register by size class in 2021 As of 31 December

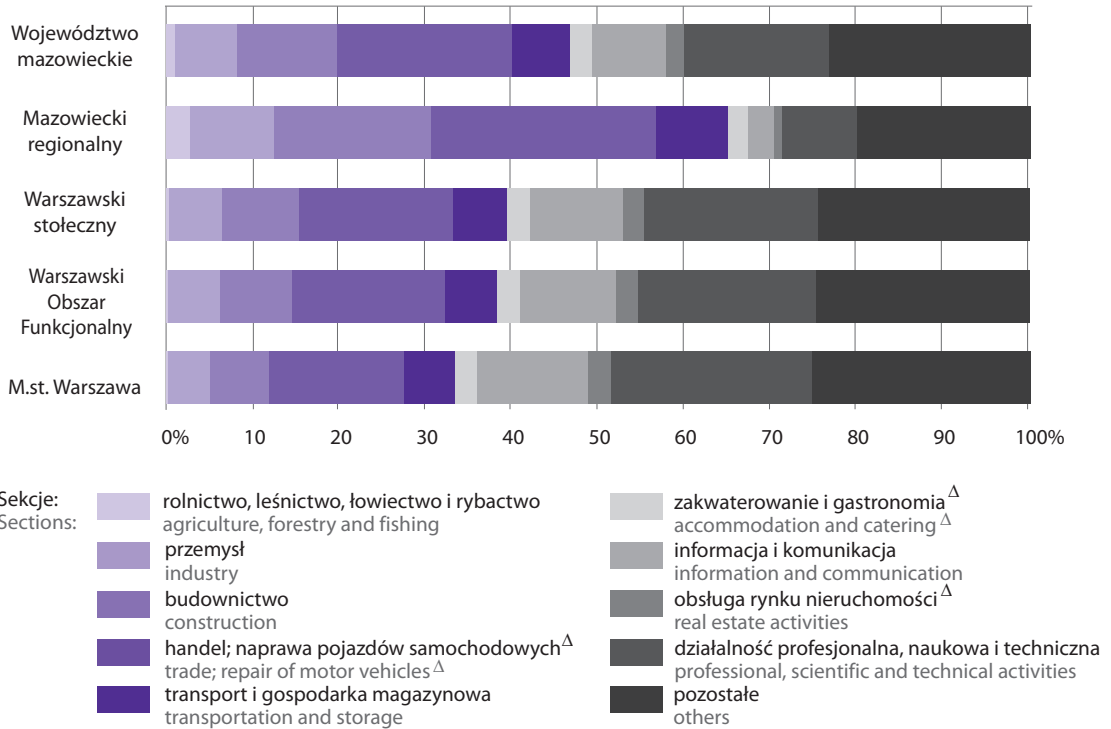
**Mapa 45. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według klas wielkości w 2021 r. (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 45. Entities of the national economy in REGON register by size class in 2021 (cont.)
As of 31 December

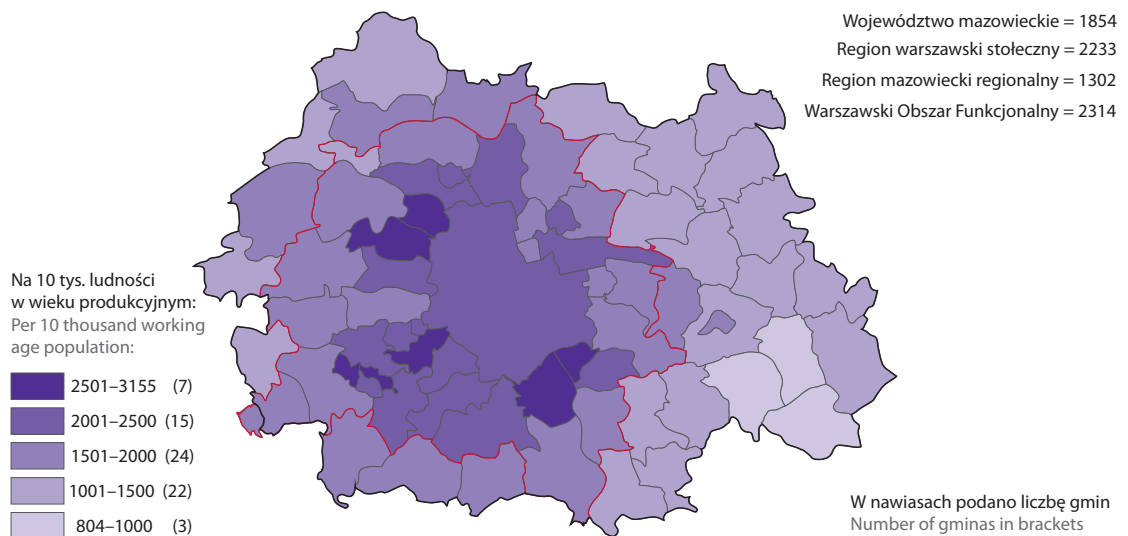
Wykres 23. Struktura osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą według sekcji w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 23. Structure of persons conducting economic activity by sections in 2021 As of 31 December

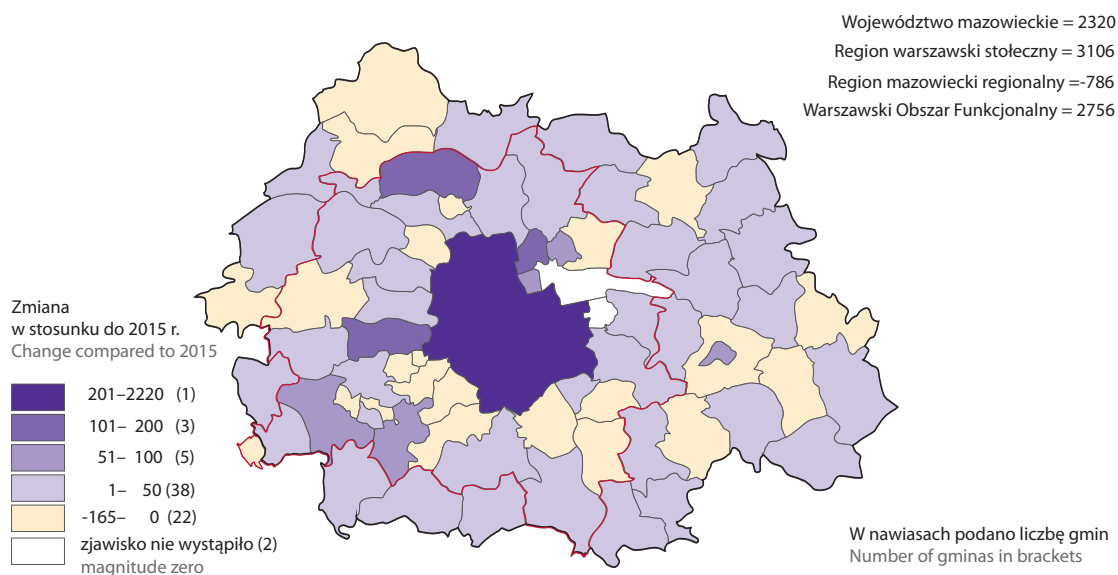
Mapa 46. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 46. Natural persons conducting economic activity in 2021 As of 31 December

**Mapa 47. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 47. Newly registered entities of the national economy in 2021
As of 31 December

Podmioty według sektorów przetwórstwa przemysłowego i usług zaprezentowano zgodnie z podejściem dziedzinowym OECD. Przetwórstwo przemysłowe według zaawansowania techniki oraz usługi według zaangażowania wiedzy.

Entities by manufacturing and services sectors were presented in accordance with the OECD domain approach. Manufacturing by the advanced technology and services by the commitment of knowledge.

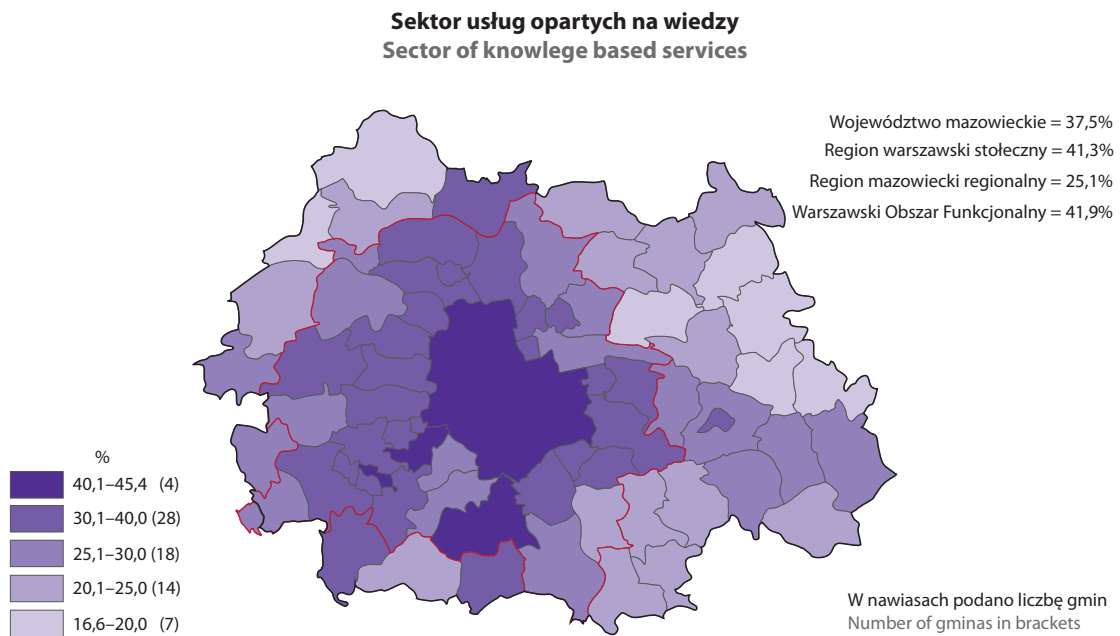
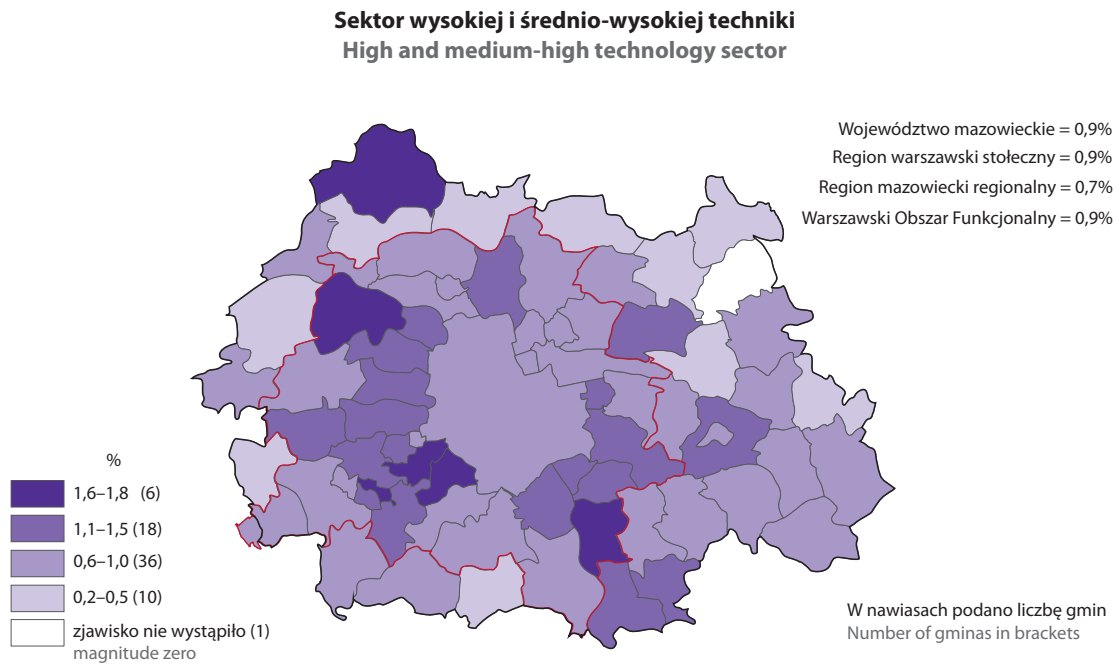
Tablica 22. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów przetwórstwa przemysłowego i usług
Table 22. Entities of the national economy by sectors of manufacturing and services

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	Mazowieckie Voivodship
Podmioty sektora wysokiej i średnio-wysokiej techniki Entities of the high and medium-high technology sector	2015	6 654	1 562	8 216
	2020	6 590	1 612	8 202
	2021	6 691	1 606	8 297
Podmioty sektora usług opartych na wiedzy Entities of the sector of knowledge based services	2015	208 904	45 558	254 462
	2020	274 732	52 046	326 778
	2021	292 885	54 751	347 636

Mapa 48. Udział wybranych sektorów przetwórstwa przemysłowego i usług w ogólnej liczbie podmiotów w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

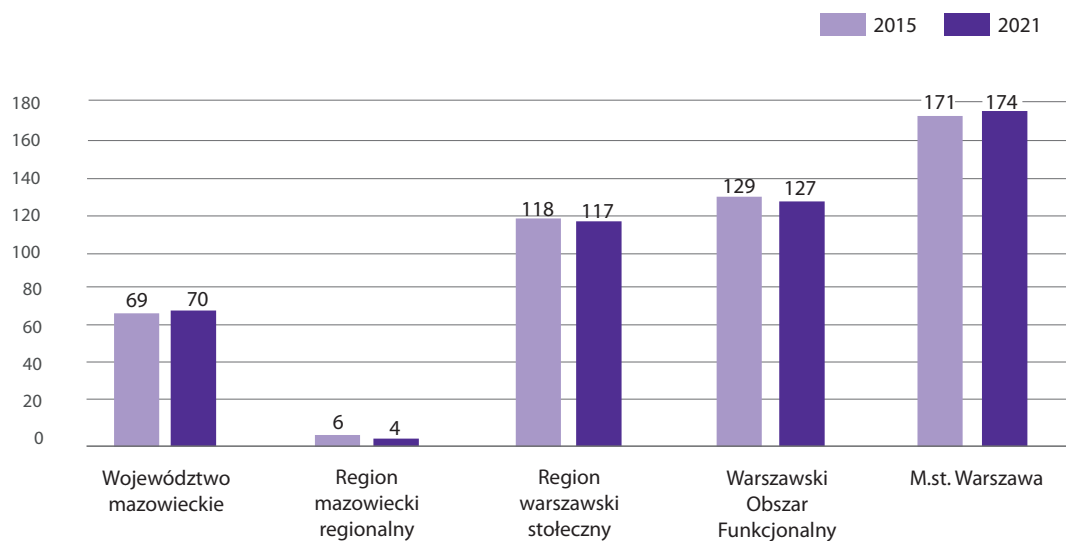
Map 48. Share of selected sectors of manufacturing and services in the total number of entities in 2021
As of 31 December

Tablica 23. Podmioty z kapitałem zagranicznym^a
Table 23. Entities with foreign capital^a

LATA YEARS	Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Podmioty Entities	2015	35 360	1 320	36 680
	2020	36 004	1 012	37 016
	2021	37 858	858	38 716

Wykres 24. Podmioty z kapitałem zagranicznym^a na 10 tys. ludności
Stan w dniu 31 grudnia
Chart 24. Entities with foreign capital^a per 10 thousand population
As of 31 December

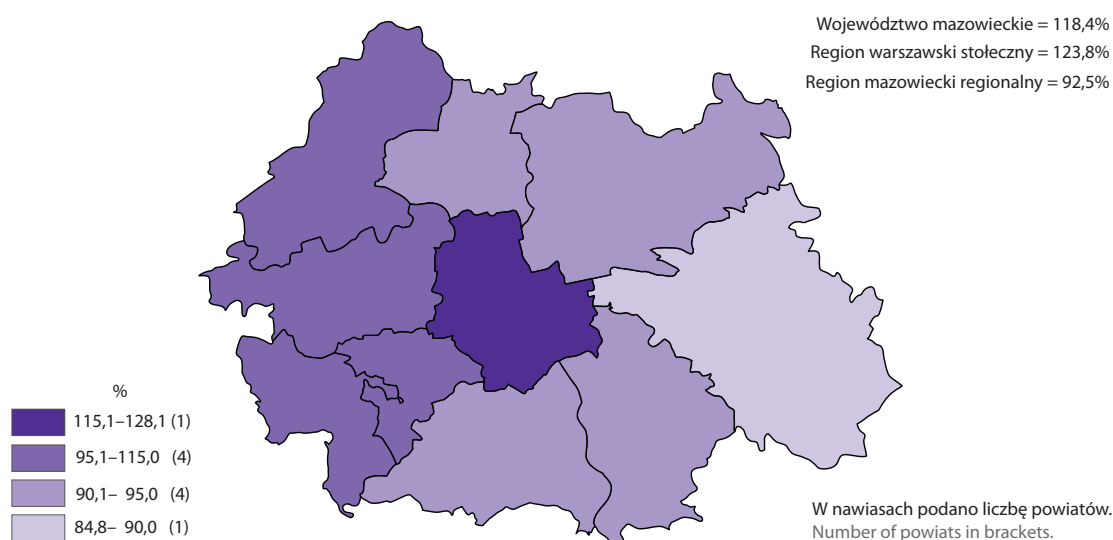
^a Źródłem danych w zakresie podmiotów z kapitałem zagranicznym jest baza REGON.
^a The source of data on entities with foreign capital is the REGON database.

Tablica 24. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto
Table 24. Average monthly gross wages and salaries

LATA YEARS	Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship	
	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny		
Wynagrodzenie brutto w zł Wages and salaries in PLN	2015	5 380,32	3 784,19	5 098,55
	2020	6 898,38	5 057,64	6 581,81
	2021	7 430,60	5 549,12	7 108,20

Mapa 49. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w relacji do średniej krajowej według powiatów w 2021 r.

Map 49. Average monthly gross wages and salaries^a in relation to the national average by powiats in 2021

^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
^a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

W ramach obszaru metropolitalnego (RWS) istniało dość duże zróżnicowanie przeciętnych wynagrodzeń. W 2021 r. w Warszawie było ono o 51% wyższe (7688 zł) niż w powiecie mińskim, który w ramach RWS charakteryzowała najniższa wartość przeciętnego wynagrodzenia (nieco ponad 5091 zł). W stosunku do 2015 r. różnica pomiędzy wynagrodzeniami w tych powiatach zmalała o ponad 7 p. proc., ale biorąc pod uwagę wartości bezwzględne wzrosła o ponad 538 zł (z ponad 2058 do ponad 2597 zł). W 2021 r. w porównaniu z 2015 r. we wszystkich powiatach RWS przeciętne wynagrodzenia wzrosły. Tempo tego wzrostu wahało się od 34% w powiecie pruszkowskim do 51% w powiecie grodziskim.

Within the metropolitan area (RWS) there was quite a large variation in average wages and salaries. In 2021, it was 51% higher in Warsaw (7688 zł) than in miński powiat, which was characterised by the lowest average wages and salaries in the RWS (slightly over PLN 5091). Compared to 2015, the difference between wages and salaries in these powiats decreased by over 7 pp, but in absolute terms it increased by over PLN 538 (from over PLN 2058 to over PLN 2597). In 2021, compared to 2015, the average wages and salaries in all RWS powiats increased. The growth rate ranged from 34% in pruszkowski powiat to 51% in grodziski powiat.

Rozdział 9. Chapter 9.

Finanse publiczne Public finance

Dochody jednostek samorządu terytorialnego

składają się zasadniczo z trzech części – dochodów własnych, subwencji oraz dotacji celowych. Jedną z podstawowych miar samodzielności jest ich samodzielność finansowa mierzona udziałem dochodów własnych w dochodach ogółem. Ich wysoki udział gwarantuje możliwość prowadzenia autonomicznej polityki rozwoju, w tym polityki inwestycyjnej.

Revenue of local government units

consist essentially of three parts – own revenues, subventions and targeted grants. One of the basic measures of independence of local government units is their financial independence measured by the share of own revenues in total income. Their high participation guarantees the possibility of pursuing an autonomous development policy, including investment policy.

Tablica 25. Dochody i wydatki budżetów gmin
Table 25. Revenue and expenditure of gminas budgets

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie Mazowieckie Voivodship
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
Dochody w mln zł Revenue in million PLN	2015	19 092,8	8 840,1	27 932,9
	2020	27 385,0	14 172,0	41 557,0
	2021	31 499,3	15 382,1	46 881,4
Wydatki w mln zł Expenditure in million PLN	2015	17 618,7	8 761,4	26 380,1
	2020	28 920,1	13 766,0	42 686,0
	2021	29 695,8	14 476,1	44 172,0

Największą pozycję w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego stanowią dochody własne. W 2021 r. w regionie warszawskim stołecznym dochody te ukształtowały się na poziomie 20059,3 mln zł i w porównaniu z 2020 r. zwiększyły się o 15,3%.

Region warszawski stołeczny (RWS) charakteryzuje się wysokim udziałem dochodów własnych gmin w ich dochodach ogółem. W 2021 r. wyniósł on 63,7% i przekroczył o 8 p. proc. udział dochodów własnych gmin w całym woj. mazowieckim (55,7%). Udział ten w ramach RWS jest silnie zróżnicowany. Najwyższy udział dochodów własnych odnotowano w Konstancinie-Jeziornej (69,3%), Warszawie (68,3%), Michałowicach (68,1%), Izabelinie (67,0%) oraz w Ożarowie Mazowieckim (66,9%). Z drugiej strony istnieje grupa gmin, w których udział dochodów własnych w dochodach ogółem

The largest item in the total revenue of local government units is own revenue. In 2021, in region warszawski stołeczny, this revenue amounted to PLN 20,059.3 million and increased by 15.3% compared to 2020.

Region warszawski stołeczny (RWS) is characterised by a high share of gminas' own revenue in their total revenue. In 2021, it amounted to 63.7% and exceeded by 8 pp share of own revenue of gminas in the whole Mazowieckie Voivodship (55.7%). This share within the RWS is strongly differentiated. The highest share of own revenue was recorded in Konstancin-Jeziorna (69.3%), Warszawa (68.3%), Michałowice (68.1%), Izabelin (67.0%) and Ożarów Mazowiecki (66.9%). On the other hand, there is a group of gminas where the share of own revenue in total revenue is relatively low. These are peripheral gminas of the metropol-

łem jest stosunkowo niski. Są to gminy peryferyjne obszaru metropolitalnego (RWS) w powiatach mińskim (Latowicz – 26,6%, Mrozy – 29,8%) i wołomińskim (Poświętne – 24,2%, Strachówka – 24,3%, Jadów – 28,7%).

Analogicznie sytuacja wygląda, gdy przyjrzymy się wysokości dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Średnia wartość dla gmin i miast na prawach powiatu w województwie mazowieckim osiągnęła 4736 zł, podczas gdy w RWS 6191 zł. Najwyższą wartość wskaźnika dochodów własnych per capita w 2021 r. (7932 zł) wśród jego gmin osiągnęła Warszawa. Należy jednak zwrócić uwagę, że w przypadku m.st. Warszawy wpływ na wysokość dochodów własnych ma status miasta na prawach powiatu, a co za tym idzie wyższy niż w przypadku pozostałych gmin RWS udział w podatkach dochodowych od osób fizycznych (PIT) i osób prawnych (CIT). Różnice pomiędzy najbogatszymi a najbiedniejszymi gminami RWS są bardzo duże. W grupie najzamożniejszych, poza m.st. Warszawą, stosunkowo wysokie dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca (blisko lub ponad 6000 tys. zł) wykazały gminy: Michałowice, Podkowa Leśna, Ożarów Mazowiecki, Nadarzyn czy Konstancin-Jeziorna. Na drugim biegunie znajduje się liczna grupa gmin położonych przede wszystkim we wschodniej części regionu, gdzie dochody własne nie przekraczają wartości 3500 zł na 1 mieszkańca.

Największy udział w dochodach własnych gmin obszaru metropolitalnego (RWS) generuje podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT). W skali RWS jest to 47,4% dochodów własnych (spadek o 0,8 p. proc. w stosunku do 2020 r.). Niewiele niższą wartość udział dochodów z PIT osiąga dla całego województwa mazowieckiego (45,6% - wzrost o 0,5 p. proc. w stosunku do 2020 r.). Dochody z PIT są dość silnie skoncentrowane. Z gmin RWS pochodzi blisko 80% wszystkich dochodów gmin województwa mazowieckiego z tego źródła, a prawie 73% dochodów z PIT koncentruje się w Warszawie.

Udział dochodów z PIT w poszczególnych gminach RWS waha się od ponad 22% (Zakroczym, Jaktorów, Kampinos, Kałuszyn) do ponad 60% (Łomianki, Podkowa Leśna, Konstancin-Jeziorna, Izabelin, Milanówek). Obie grupy gmin prawie w całości powtarzają się z obserwacjami z ubiegłych lat. Gminy o najwyższym udziale dochodów z PIT w dochodach własnych to przede wszystkim gminy rezydencjalne z wysokim odsetkiem zamożnych mieszkańców. Udział w PIT jest największym źródłem dochodów własnych w 66 spośród 70 gmin wchodzących w skład RWS.

Drugim ważnym źródłem dochodów własnych gmin RWS jest podatek od nieruchomości, który stanowi 11,7% dochodów własnych tych gmin. W tym przypadku jest to udział niższy niż w przypadku średniej dla całego województwa (14,2%). Wpływ na taki stan rzeczy ma przede wszystkim wielkość udziału podatku od nieruchomości w Warszawie, gdzie wyniósł on w 2021 r. jedynie 9,2%, co stanowiło je-

itan area (RWS) in miński (Latowicz – 26.6%, Mrozy – 29.8%) and wołomiński powiat (Poświętne – 24.2%, Strachówka – 24.3%, Jadów – 28.7%).

The situation is similar when we look at the amount of own revenue per capita. The average value for gminas and cities with powiat status in Mazowieckie Voivodship reached PLN 4,736, while in the RWS it was PLN 6,191. The highest value of the own revenue per capita ratio in 2021 (PLN 7,932) among its gminas was achieved by Warszawa. It should be noted, however, that in the case of m.st. Warszawa, the amount of own revenue is influenced by the status of a city with powiat rights, and thus a higher share in personal income tax (PIT) and corporate income tax (CIT) than in the case of other gminas of the RWS. The differences between the richest and the poorest gminas of RWS are very large. In the group of the wealthiest, apart from m.st. Warszawa, the gminas of Michałowice, Podkowa Leśna, Ożarów Mazowiecki, Nadarzyn and Konstancin Jeziorna showed relatively high own revenue per capita (nearly or over PLN 6,000 thousand). At the other extreme, there is a large group of gminas located mainly in the eastern part of the region, where own revenue does not exceed PLN 3,500 per capita.

The largest share in the own revenue of the gminas of the Warsaw metropolis area (RWS) is generated by the personal income tax (PIT). On the RWS scale, it is 47.4% of own revenue (a decrease of 0.8 pp compared to 2020). The share of revenue from personal income tax is slightly lower for the entire Mazowieckie Voivodship (45.6% - an increase of 0.5 pp compared to 2020). PIT revenue is quite highly concentrated. Nearly 80% of all the revenue of the gminas of Mazowieckie Voivodship comes from this source, and almost 73% of revenue from PIT within the RWS gminas is concentrated in Warszawa.

The share of PIT revenue in individual gminas of the RWS ranges from over 22% (Zakroczym, Jaktorów, Kampinos, Kałuszyn) to over 60% (Łomianki, Podkowa Leśna, Konstancin-Jeziorna, Izabelin, Milanówek). Both groups of gminas almost entirely repeat the observations from previous years. Gminas with the highest share of PIT revenue in own revenue are primarily residential gminas with a high percentage of affluent residents. Participation in PIT is the largest source of own revenue in 66 out of 70 gminas included in the RWS.

The second important source of own revenue of the RWS gminas is the real estate tax, which accounts for 11.7% of the its gminas' own revenue. In this case, the share is lower than the average for the entire Voivodship (14.2%). This state of affairs is mainly influenced by the size of the real estate tax in Warszawa, where it amounted to only 9.2% in 2021, which was one of the lowest results in the scale of the metropolis. Less than 10% of own revenue from this source was obtained in 2021 by only 4 gminas of the RWS (Jaktorów – 8.3%, Konstancin-Jeziorna – 8.6%, Podkowa Leśna

den z niższych wyników w skali regionu warszawskiego stołecznego. Mniej niż 10% dochodów własnych z tego źródła uzyskały w 2021 r. jeszcze tylko 4 gminy RWS (Jaktorów – 8,3%, Konstancin-Jeziorna – 8,6%, Podkowa Leśna – 8,9%, Kobyłka – 9,4%). Z drugiej strony, wśród gmin regionu jest także grupa 5 jednostek, w których udział podatku od nieruchomości w dochodach własnych przekracza 30%. Dla 3 gmin RWS dochody z tytułu podatku od nieruchomości stanowią pozycję o największej wartości wśród wszystkich dochodów własnych (Błonie, Strachówka i Kałuszyn).

W ostatnim czasie wiele mówi się o rosnących dochodach z tytułu udziału samorządów w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT). Należy jednak zwrócić uwagę, że są one skoncentrowane przede wszystkim w dużych miastach. Za ponad 75% dochodów gmin województwa mazowieckiego i ponad 87% dochodów gmin RWS z tego tytułu odpowiada Warszawa. Jednak nawet w stolicy udział dochodów z tytułu podatku CIT w dochodach własnych wynosi tylko 7,0%. Udział podatku dochodowego od osób prawnych w dochodach własnych w granicach 5–7% osiąga jeszcze 6 gmin (Raszyn, Nowy Dwór Mazowiecki, Błonie, Nadarzyn, Pruszków i Żabia Wola). W dwóch gminach (Zakroczym i Czosnów) udział ten jest wyższy niż w Warszawie. Spośród 70 gmin regionu warszawskiego stołecznego w 27 gminach (w 2020 r. w 32 gminach) udział dochodów z CIT w dochodach własnych jest na poziomie poniżej 1%.

Są także źródła dochodów, które w skali całego RWS mają marginalne znaczenie, ale w przypadku pojedynczych gmin ich udział jest bardzo istotny. Przykładem może być tu podatek od środków transportowych. Na poziomie RWS jego udział w dochodach własnych wynosi jedynie 0,7%. Dla nielicznych gmin regionu źródło to stanowi istotny składnik dochodów własnych. Najwyższe wartości udziału podatku od środków transportowych w dochodach własnych odnotowano w Jaktorowie (44,9%), Kampinosie (25,2%), Grodzisku Mazowieckim (11,4%) oraz Nadarzynie (10,2%). W Jaktorowie było to jednocześnie źródło dochodów własnych o najwyższej wartości.

W strukturze dochodów istotną kategorią były także dotacje, które w 2021 r. stanowiły 19,9% dochodów ogółem regionu warszawskiego stołecznego.

Oprócz wydatków bieżących jednostki samorządu terytorialnego realizują wydatki majątkowe, które prawie w całości przeznaczane są na cele inwestycyjne. W 2021 r. w gminach RWS wydatki inwestycyjne wyniosły 3199,7 mln zł, tj. o 5,7% mniej niż w 2020 r.

– 8,9%, Kobyłka – 9,4%). On the other hand, among gminas of the region there is also a group of 5 units in which the share of real estate tax in own revenue exceeds 30%. For 3 gminas of the RWS, property tax revenue is the item of the highest value among all own revenue (Błonie, Strachówka and Kałuszyn).

Recently, there has been a lot of talk about the growing revenue from the participation of local governments in the corporate income tax (CIT). It should be noted, however, that they are concentrated primarily in large cities. Warszawa is responsible for more than 75% of the revenue of the gminas of Mazowieckie Voivodship and over 87% of the revenue of the RWS gminas. However, even in the capital, the share of CIT revenue in own revenue is only 7.0%. The share of corporate income tax in own revenue of 5-7% is also achieved by 6 gminas (Raszyn, Nowy Dwór Mazowiecki, Błonie, Nadarzyn, Pruszków and Żabia Wola). In two gminas (Zakroczym and Czosnów) this share is higher than in Warszawa. Out of the 70 gminas of the warszawski stołeczny region, in 27 gminas (32 gminas in 2020), the share of CIT revenue in own revenue is below 1%.

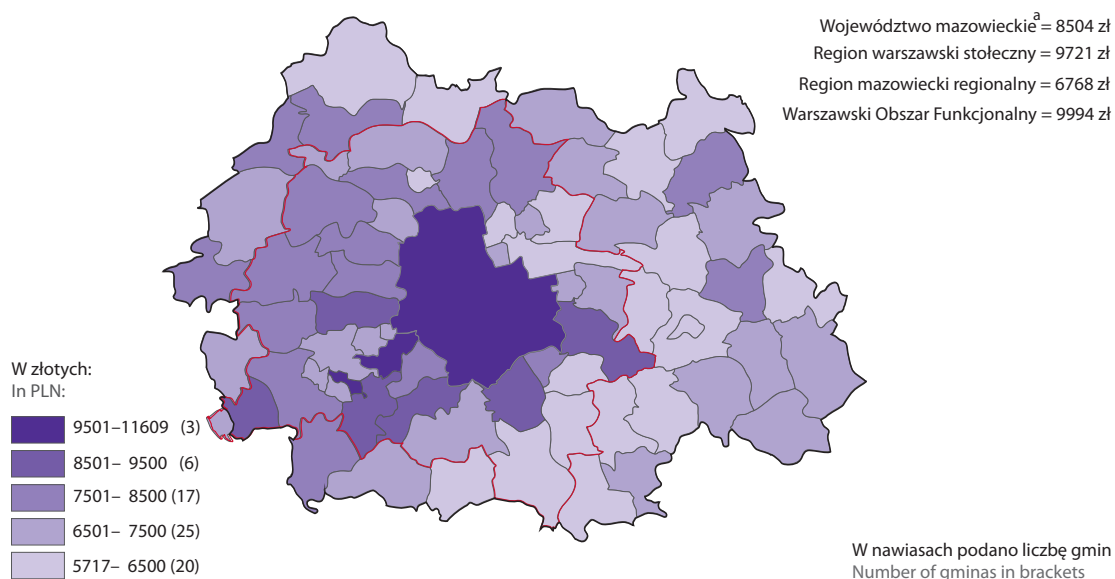
There are also sources of revenue which are of marginal importance in the scale of the entire region warszawski stołeczny, but in the case of individual gminas their share is very significant. An example is the tax on means of transport. At the level of RWS, its share in own revenue is only 0.7%. For a few gminas in the region, this source is a significant component of their own revenue. The highest share of tax on means of transport in own revenue was recorded in Jaktorów (44.9%), Kampinos (25.2%), Grodzisk Mazowiecki (11.4%) and Nadarzyn (10.2%). In Jaktorów, it was also a source of own revenue of the highest value.

In the structure of revenue, grants were also an important category, which in 2021 accounted for 19.9% of the total revenue of region warszawski stołeczny.

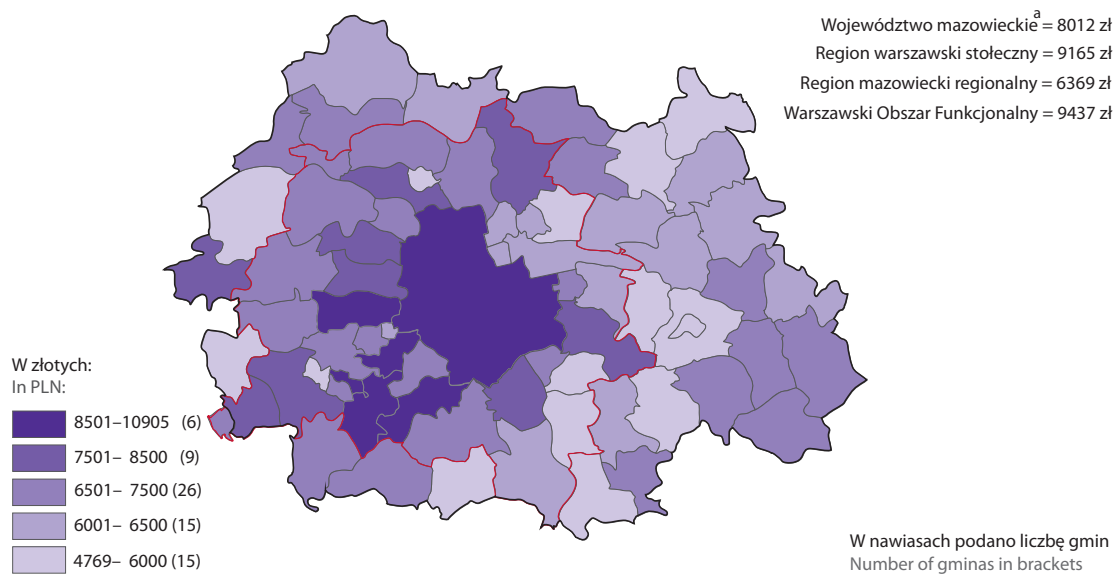
In addition to current expenditure, local government units make property expenditure, which is almost entirely allocated to investment purposes. In 2021, investment expenditure in RWS gminas amounted to PLN 3,199.7 million, i.e. 5.7% less than in 2020.

Local government units in Poland are active players on the investment market. In the years 2015-2021, the gminas of Mazowieckie Voivodship allocated almost PLN 33 billion for investment expenditure, of which over PLN 21 billion was spent on the metropolis, and nearly PLN 13 billion on Warszawa alone. The other gminas with the highest investment expenditure in the analysed period are the powiat towns – Piaseczno (PLN 551 million), Grodzisk Mazowiecki (PLN 485 million) and Pruszków (PLN 468 million).

Mapa 50. Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2021 r.
 Map 50. Revenue of gminas budgets per capita in 2021

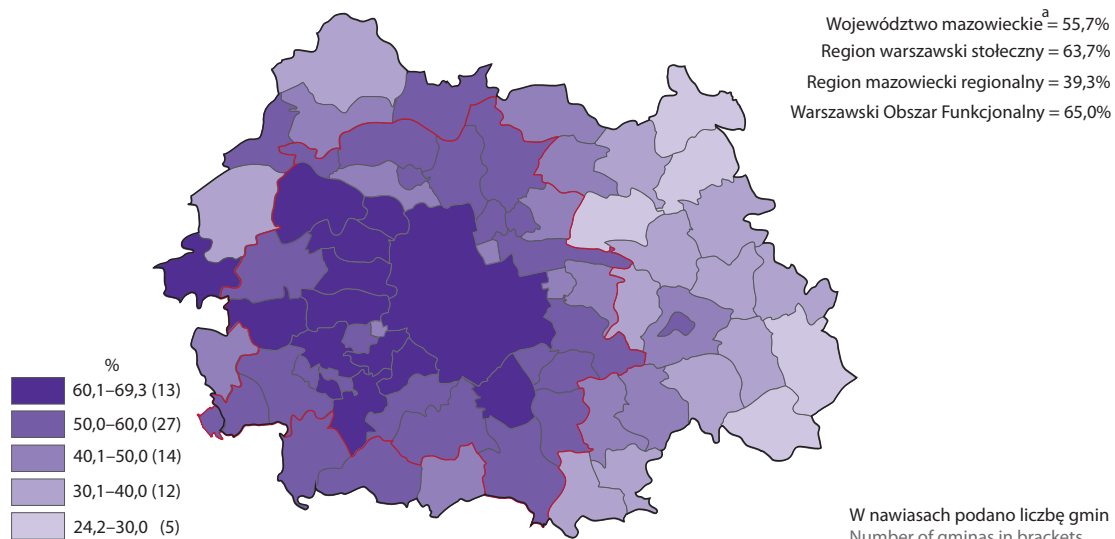
Mapa 51. Wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2021 r.
 Map 51. Expenditure of gminas budgets per capita in 2021

^a łącznie z miastami na prawach powiatu.
^a Including cities with powiat status.

Mapa 52.
Map 52.

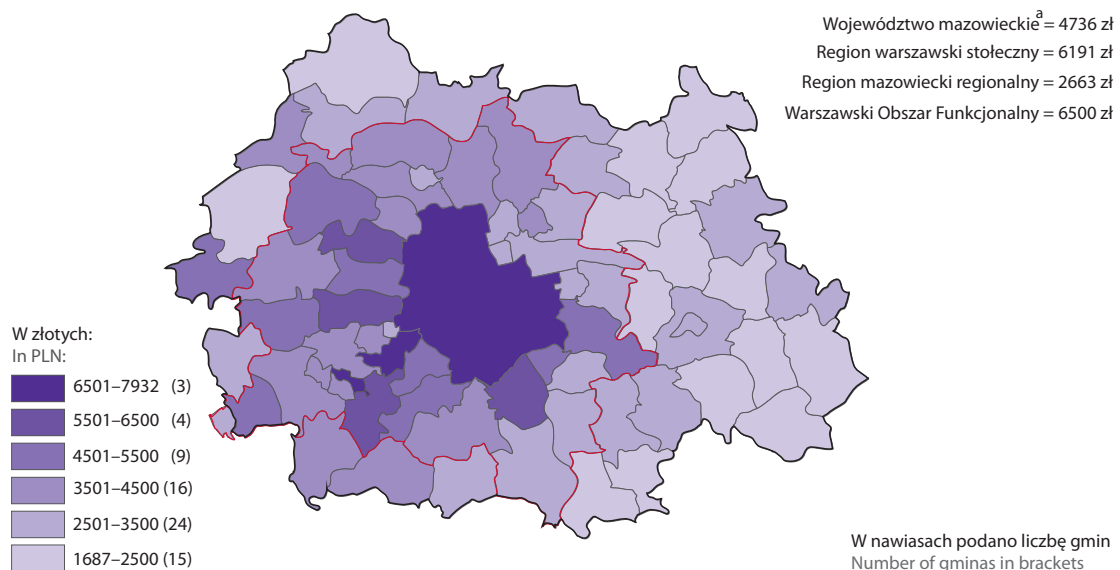
Udział dochodów własnych budżetów gmin w dochodach ogółem w 2021 r.
Share of own revenue of gminas budgets in total revenue in 2021

a łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

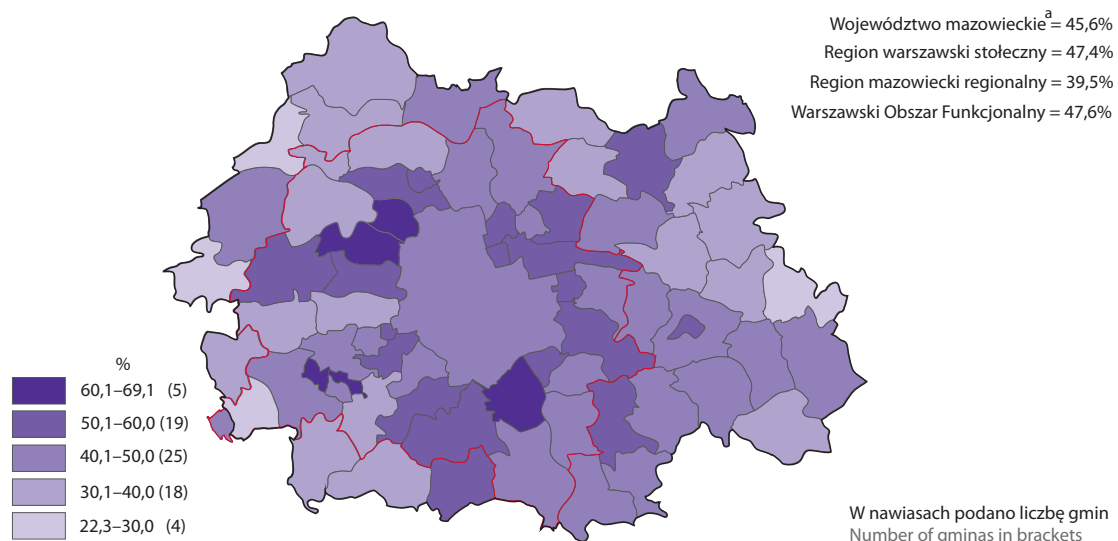
Mapa 53.
Map 53.

Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2021 r.
Own revenue of gminas budgets per capita in 2021

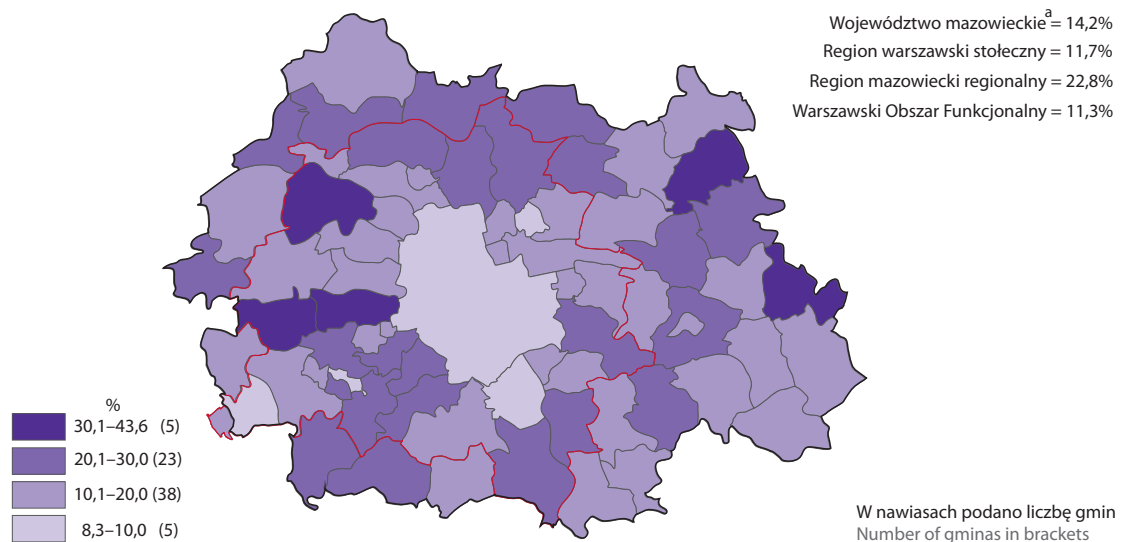
a łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

Mapa 54. Udział dochodów z podatku PIT w dochodach własnych gmin w 2021 r.
 Map 54. Share of revenue from Personal Income Tax in gminas' own revenue in 2021

^a łącznie z miastami na prawach powiatu.
^a Including cities with powiat status.

Mapa 55. Udział podatku od nieruchomości w dochodach własnych gmin w 2021 r.
 Map 55. Share of tax on real estate in own revenue of gminas in 2021

^a łącznie z miastami na prawach powiatu.
^a Including cities with powiat status.

Jednostki samorządu terytorialnego w Polsce są aktywnymi graczami na rynku inwestycyjnym. W latach 2015-2021 gminy województwa mazowieckiego przeznaczyły na wydatki inwestycyjne prawie 33 mld zł, z czego ponad 21 mld zł przypadło na metropolię, a blisko 13 mld zł na samą Warszawę. Pozostałe gminy o najwyższych wydatkach inwestycyjnych w analizowanym okresie to miasta powiatowe – Piaseczno (551 mln zł), Grodzisk Mazowiecki (485 mln zł) i Pruszków (468 mln zł).

W związku z występowaniem istotnych różnic w udziale wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem pomiędzy poszczególnymi latami, bardziej miarodajne jest analizowanie wydatków inwestycyjnych w perspektywie kilkuletniej. Różnice te wynikają przede wszystkim z występowania tzw. „cyklu inwestycyjnego”, jak i dostępności funduszy europejskich, które mają istotny udział w wolumenie środków inwestycyjnych samorządów.

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w latach 2015-2021 wyniósł w gminach RWS 12,8%. W Warszawie było to 10,9% wszystkich wydatków w tym okresie. Powyżej 20% wydatków na cele inwestycyjne przeznaczało 21 gmin regionu. W dwóch gminach udział ten przekraczał 25% (Jabłonna – 25,4%, Pomiechówek – 29,5%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie mazowieckim w latach 2015–2021 gminy zainwestowały 6,1 tys. zł. W RWS wydatki inwestycyjne per capita były w tym okresie wyższe – wyniosły ponad 7 tys. zł. W Warszawie i 30 innych gminach obszaru metropolitalnego wydatki te przekroczyły średnią przypadającą na mieszkańca. Najaktywniejsze na tym polu były gminy: Pomiechówek, Michałowice, Podkowa Leśna, Jaktorów, Wiązowna i Nadarzyn, gdzie w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2015-2021 wydatki inwestycyjne przekroczyły 11 tys. zł. Jednocześnie w gminach: Sobienie-Jeziory, Baranów, Mińsk Mazowiecki, Góra Kalwaria, Prażmów, Legionowo, Zakroczym i Wołomin były prawie 3-krotnie niższe (4 tys. zł i mniej per capita).

Istotna dla polityki inwestycyjnej polskich samorządów jest możliwość pozyskiwania środków ze źródeł zewnętrznych, w tym z funduszy europejskich. W latach 2015-2021 gminy RWS pozyskały z tego źródła 5,8 mld zł z 8,4 mld zł pozyskanych w tym czasie przez wszystkie gminy województwa mazowieckiego. Zdecydowana większość tej kwoty (ponad 4 mld zł) przypadło na m.st. Warszawę. Istotnymi graczami na tym polu były także Grodzisk Mazowiecki (93 mln zł), Legionowo (92 mln zł), Jabłonna (73 mln zł), Pomiechówek (66 mln zł), Sulejówek (62 mln zł). W przeliczeniu na 1 mieszkańca było to odpowiednio 1557 zł dla woj. mazowieckiego, 1883 zł w RWS i 2427 zł w Warszawie.

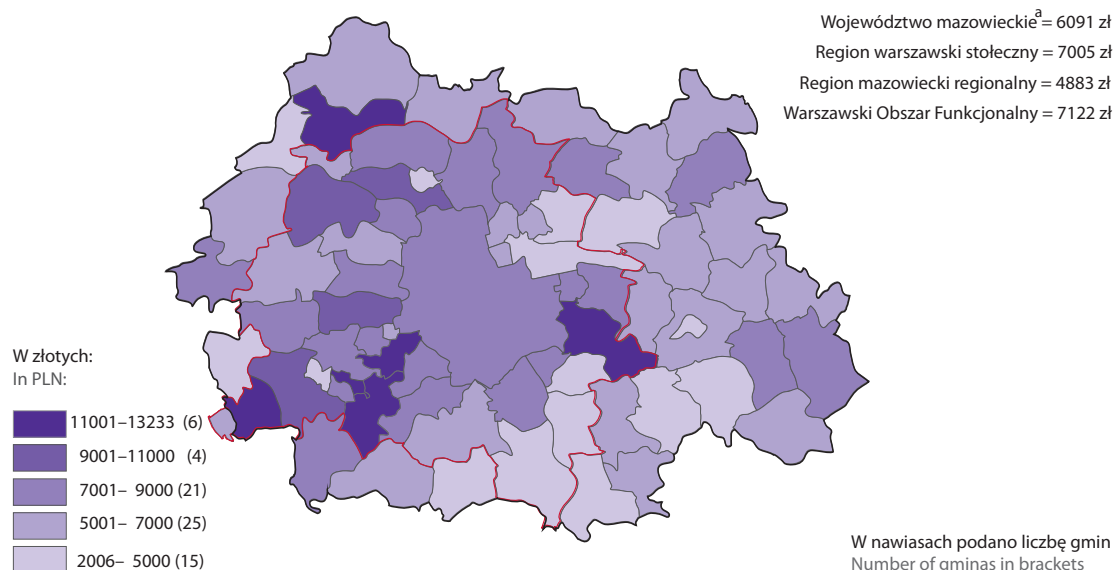
Due to significant differences in the share of investment expenditure in total expenditure between individual years, it is more reliable to analyse investment expenditure over several years. These differences are mainly due to the presence of the so-called “investment cycle”, as well as the availability of European funds, which have a significant share in the volume of investment funds of local governments.

The share of investment expenditure in total expenditure in the years 2015-2021 in RWS gminas amounted to 12.8%. In Warszawa, it accounted for 10.9% of all expenditure in this period. Over 20% of expenditure for investment purposes was allocated by 21 gminas of the region. In two gminas this share exceeded 25% (Jabłonna – 25.4%, Pomiechówek – 29.5%).

Calculated per capita in Mazowieckie Voivodship, in the years 2015–2021, gminas invested PLN 6.1 thousand. In the RWS, investment expenditure per capita were higher in this period – they amounted to over PLN 7 thousand. In Warszawa and 30 other gminas of the metropolitan area, this expenditure exceeded the average per capita in the metropolis. The most active in this field were the gminas of Pomiechówek, Michałowice, Podkowa Leśna, Jaktorów, Wiązowna and Nadarzyn, where investment expenditure per capita in 2015-2021 exceeded PLN 11 thousand. At the same time, in the gminas of Sobienie-Jeziory, Baranów, Mińsk Mazowiecki, Góra Kalwaria, Prażmów, Legionowo, Zakroczym and Wołomin, they were almost three times lower (PLN 4 thousand and less per capita).

The possibility of obtaining funds from external sources, including European funds, is important for the investment policy of Polish local governments. In the years 2015-2021, the gminas of the RWS obtained PLN 5.8 billion from this source, out of PLN 8.4 billion obtained at that time by all gminas of Mazowieckie Voivodship. The vast majority of this amount (over PLN 4 billion) was allocated to m.st. Warszawa. Important players in this field were also Grodzisk Mazowiecki (PLN 93 million), Legionowo (PLN 92 million), Jabłonna (PLN 73 million), Pomiechówek (PLN 66 million), Sulejówek (PLN 62 million). Calculated per inhabitant, it was PLN 1,557 for Mazowieckie Voivodship, PLN 1,883 in RWS and PLN 2,427 in Warszawa.

Mapa 56. Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca w latach 2015–2021
Map 56. Investment spendings per capita in 2015–2021

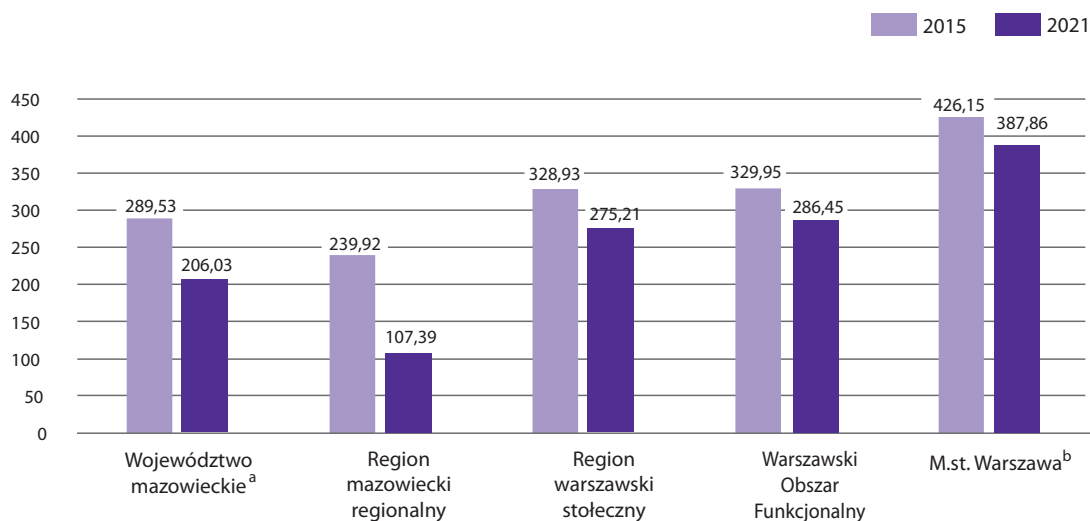
a łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

Tablica 26. Dochody na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych
Table 26. Revenue for financing and co-financing of EU programmes and projects

Wyszczególnienie Specification		Region Region		Województwo mazowieckie
		warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	Mazowieckie Voivodship
Dochody w mln zł Revenue in million PLN	2015	979,2	567,1	1 546,3
	2020	786,9	397,3	1 184,2
	2021	891,8	244,1	1 135,8
w tym środki z UE na finansowanie programów i projektów unijnych w mln zł of which EU funds for financing EU pro- grammes and projects in million PLN	2015	23,7	26,5	50,2
	2020	52,6	29,5	82,1
	2021	32,7	18,3	51,0

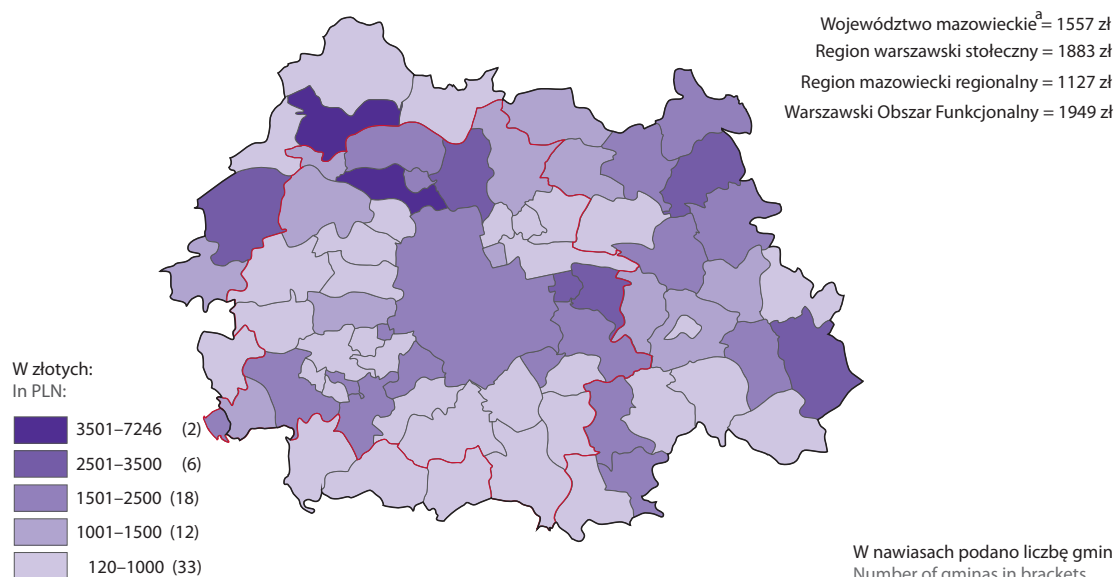
Wykres 25. Dochody na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych na 1 mieszkańca
Chart 25. Revenue for financing and co-financing of EU programmes and projects per capita

a Łącznie z miastami na prawach powiatu. b Dane dotyczą budżetu miasta na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status. b Data concern budget of the city with powiat status.

Mapa 57. Dochody na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych na 1 mieszkańca w latach 2015–2021

Map 57. Revenue for financing and co-financing of EU programmes and projects per capita in 2015–2021

a Łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

Uwagi metodologiczne

Methodological notes

Podział terytorialny. Powierzchnia i użytkowanie gruntów

Z dniem 1 stycznia 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603) wprowadzono zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

Z dniem 27 października 2002 r. (na mocy ustawy o ustroju miasta stołecznego Warszawy z dnia 15 marca 2002 r., Dz. U. Nr 41, poz. 361, z póź. zm.) zniesiony został powiat warszawski oraz gminy warszawskie i dzielnice w gminie Warszawa-Centrum. M.st. Warszawa stanowi obecnie jedną gminę, mającą jednocześnie status miasta na prawach powiatu, podzieloną na 18 dzielnic.

Informacje o stanie geodezyjnym i kierunkach wykorzystania powierzchni przedstawione są na stan 1 stycznia 2020 r., w oparciu o ewidencję gruntów wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 1990). Ewidencja ta wprowadziła od 2002 r. zmiany polegające głównie na włączeniu do użytków rolnych: gruntów rolnych zabudowanych (poprzednio ujmowanych w pozycji grunty zabudowane i zurbanizowane), gruntów pod stawami (ujmowanych w pozycji wody śródlądowe stojące) oraz rowów (które stanowiły odrębną pozycję). Od 2017 r. do użytków rolnych zostały włączone grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych ujmowane do 2016 r. w pozycji grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione.

Ludność. Ruch naturalny

Informacje o ludności opracowano na podstawie:

1. Bilansów stanu i struktury ludności na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzypisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania z innych gmin i z zagranicy na pobyt stały oraz czasowy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych, sprawozdawczości urzędów stanu cywil-

Territorial division. Area and land use

On 1 January 1999 (pursuant to the Act of 24 July 1998, Journal of Laws No. 96, item 603), a fundamental three-tier territorial division of the state was introduced, the units of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the territorial division of the country. Auxiliary units in gminas include, among others, village administrator's offices, whose organisation and scope of activity are determined by the competent gmina council in a separate statute.

On 27 October 2002 (pursuant to the Act on the System of the Capital City of Warszawa of 15 March 2002, Journal of Laws No. 41 item 361, as amended), the existing warszawski powiat as well as Warszawa gminas and districts in the Warszawa-Centrum gmina were abolished. The Capital City of Warszawa is now one gmina, which at the same time is a city with powiat status, divided into 18 districts.

Information on the geodesic status and directions of land use are presented as of 1 January 2020, based on the land register introduced by the decree of the Minister of Regional Development and Construction dated 29 March 2001 on the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2017 item 1990). The land register has introduced changes since 2002, mainly consisting in including to agricultural land: built-up agricultural land (previously included in the item "built-up and urbanised land", land under ponds (included in the item "standing inland water") as well as ditches (which accounted for a separate item). From 2017, agricultural land includes woodland and shrubland on agricultural land recognised until 2016 in the item "forest land as well as woodland and shrubland".

Population . Vital statistics

Information on population were compiled on the basis:

1. The balances of the size and structure of population in the gmina. Population balances are compiled for periods between censuses based on the last census, taking into account changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent residence and temporary stay from other gminas and from abroad), as well as address changes of the population due to changes in the administrative division,

nego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach, rejestrów Ministerstwa Cyfryzacji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały, sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach,

Dane o ludności oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań. Od 2010 r. do 2019 r. podstawą (bazą wyjściową) bilansu są wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31.03.2011 r., natomiast dla lat 2020-2021 wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31.03.2021 r.

Dane o stanie ludności zaprezentowano również według **ekonomicznych grup wieku**:

- wiek przedprodukcyjny – mężczyźni i kobiety w wieku 0–17 lat,
- wiek produkcyjny – mężczyźni w wieku 18–64 lata, kobiety w wieku 18–59 lat,
- wiek poprodukcyjny – mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej.

Przez ludność w **wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym oraz ludność w wieku poprodukcyjnym.

Dane o **ruchu naturalnym** ludności w podziale terytorialnym opracowano:

- małżeństwa – według miejsca zamieszkania męża przed ślubem (w przypadku, gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania żony przed ślubem),
- urodzenia – według miejsca zamieszkania matki noworodka,
- zgony – według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez niemowlęta rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku życia.

Dane o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 czerwca.

2. documentation of Civil Status Offices regarding registered marriages, births and deaths,
3. the registers of the Ministry of Digitization on internal and international migration of population for permanent stay.

Data on population as well as demographic rates and indicators per capita (per 1,000 population etc.) were compiled on the basis of the results of the Population and Housing Census. From 2010 to 2019, the balance is based on the results of the National Population and Housing Census of 31 March 2011, while for the years 2020-2021, the results of the Population and Housing Census of 31 March 2021.

Data on population were presented also by economic age groups:

- pre-working age – males and females aged 0–17 years,
- working age – males aged 18–64 years, females aged 18–59 years,
- post-working age – males aged 65 years and more and females aged 60 years and more.

Non-working age population is understood as population at pre-working age and post-working age.

Data regarding the vital statistics according to territorial division were compiled as follows:

- marriages – according to the husband's place of residence before the wedding (in the case when the husband lived abroad before the wedding, the wife's place of permanent residence is taken into account),
- births – according to the mother's place of permanent residence,
- deaths – according to the place of permanent residence of the deceased.

Natural increase of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

Infant is a child under the age of 1. Data on births and deaths (including infant deaths) are presented according to the criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization.

Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population as of 30 June.

The Webb Method consists in qualifying the surveyed territorial unit (gmina, powiat) to one of eight types of population development depending on the sign and absolute

Metoda Webba polega na zakwalifikowaniu badanej jednostki terytorialnej (gminy, powiatu) do jednego z ośmiu typów rozwoju ludności w zależności od znaku i wartości bezwzględnej przyrostu naturalnego i salda migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności. Klasyfikacja Webba wyróżnia:

Cztery typy odnoszące się do **jednostek zaludniających się** w wyniku:

- A — przewagi przyrostu naturalnego nad ubytkiem migracyjnym (+PN > -SM),
- B — przyrostu migracyjnego i jeszcze wyższego przyrostu naturalnego (+PN > +SM),
- C — przyrostu naturalnego i jeszcze wyższego przyrostu migracyjnego (+PN < +SM),
- D — przewagi przyrostu migracyjnego nad ubytkiem naturalnym (-PN < +SM),

Cztery typy odnoszące się do **jednostek wyludniających się** w wyniku:

- E — przewagi ubytku naturalnego nad przyrostem migracyjnym (-PN > +SM),
- F — ubytku migracyjnego i jeszcze większego ubytku naturalnego (-PN > -SM),
- G — ubytku naturalnego i jeszcze większego ubytku migracyjnego (-PN < -SM),
- H — przewagi ubytku migracyjnego nad przyrostem naturalnym (+PN < -SM).

W przypadku, gdy wartości bezwzględne współczynnika przyrostu naturalnego i współczynnika salda migracji stały się równe lub gdy wartość jednego ze współczynników wynosi zero wprowadza się dodatkowe typy (przejściowe).

value of natural increase and net migration for permanent residence calculated per 1,000 population. The Webb classification distinguishes:

Four types relating to **units populating** as a result of:

- A — prevalence of natural increase over the migration loss (+PN > -SM),
- B — migration increase and even higher natural increase (+PN > +SM),
- C — natural increase and even higher migration increase (+PN < +SM),
- D — predominance of migration increase over natural decrease (-PN < +SM),

Four types relating to **units depopulating** as a result of:

- E — prevalence of natural decrease over migration increase (-PN > +SM),
- F — migration decrease and even higher natural loss (-PN > -SM),
- G — natural loss and even higher migration loss (-PN < -SM),
- H — predominance of migration decrease over natural increase (+PN < -S)

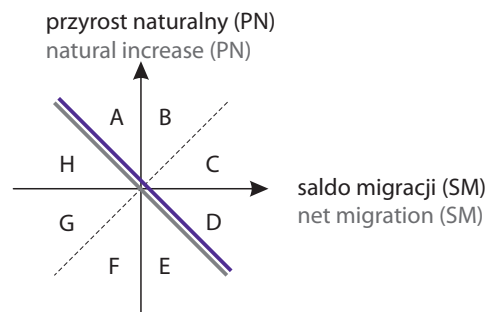
In the case when absolute values of indicators of natural increase and permanent net migration are equal or when the value of one of the indicators is zero, additional types (transitional) are introduced.

The type of the examined unit is determined by reading the relation of both variables using the coordinate system

Gminy zaludniające się Populating gminas	A	+PN>-SM	C	+PN<+SM
	B	+PN>+SM	D	-PN<+SM

Gminy wyludniające się Depopulating gminas	E	-PN>+SM	G	-PN<-SM
	F	-PN>-SM	H	+PN<-SM

Gminy w stanie przejściowym Gminas in transition	

Typ badanej jednostki określa się odczytując relację obu zmiennych przy wykorzystaniu układu współrzędnych (oraz dodatkowo wprowadzonych przekątnych), w którym oś rzędnych odpowiada wartościom współczynnika przyrostu naturalnego, a oś odciętych wartościom współczynnika salda migracji stałej w badanym okresie.

Edukacja i wychowanie

Informacje zawarte w publikacji prezentowane są według stanu organizacyjnego ustroju szkolnego regulowanego przez przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. 2021 poz. 1082, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. 2021 r. poz. 1915). Przedstawione informacje opracowano na podstawie danych pochodzących z systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

W roku szkolnym 2021/22 dzieci 6-letnie były objęte obowiązkiem odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w placówkach wychowania przedszkolnego, zaś dzieci 7-letnie obowiązkiem szkolnym. Nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18 roku życia.

Od 1 września 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która wprowadziła 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz zlikwidowała gimnazja.

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek tych zaliczono: przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Szkoły i placówki mogą być publiczne lub niepubliczne. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji i Nauki, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne.

Prezentowane w publikacji dane dotyczą wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży oraz szkół ponadpodstawowych (łącznie ze specjalnymi), do których zaliczamy licea ogólnokształcące dla młodzieży oraz dla dorosłych, technika dla młodzieży, branżowe szkoły I i II stopnia, szkoły specjalne przysposabiające do pracy, ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz szkoły policealne. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji central-

(and additionally introduced diagonals), in which the ordinate corresponds to the value of natural increase rate, and x-axis to the values of net migration for permanent residence in the examined period.

Education

The information contained in the publication is presented according to the organisational state of the school system regulated by the provisions of the Act of 14 December 2016 Education Law (Journal of Laws 2021 item 1082, as amended) and the Act of 7 September 1991 on Education System (Journal of Laws of 2021 item 1915). The presented information was prepared on the basis of data from the educational information system administered by the Ministry of Education and Science.

In the school year 2021/22, 6-year-old children were subject to the obligation to undergo one-year pre-school preparation in pre-primary education establishments, and 7-year-old children were obliged to attend school. Education is compulsory until the age of 18.

On 1 September 2017, a reform of the education system was launched, which introduced an 8-year primary school, a 4-year general secondary school, a 5-year technical secondary school, a 3-year stage I sectoral vocational school, a 2-year stage II sectoral vocational school and liquidated lower secondary schools.

Pre-primary education establishments are establishments for children from the age of 3 to the start of primary school education, providing care to children and preparing them for school education. These establishments include: nursery schools, pre-primary sections in primary schools, pre-primary education units and pre-primary centres.

Schools and establishments can be public or private. A non-public school may obtain the rights of a public school if it implements the minimum curriculum and applies the rules for classifying and promoting students established by the Minister of Education and Science, enabling students to obtain state certificates or diplomas. Central (government) administration entities and local government units can administer public schools only.

Data presented in the publication concern pre-primary education, primary schools for children and youth, and post-primary schools (including special schools), which include general secondary schools for youth and adults, technical schools for youth, stage I and II sectoral vocational schools, special job-training schools, general art schools leading to professional certification and post-secondary schools. Data comprise schools and establishments managed by central (government) administration entities and local govern-

nej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwa) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

Dane dotyczące wychowania przedszkolnego oraz szkół podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego.

Infrastruktura komunalna. Transport. Mieszkania

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

Informacje o **długości sieci wodociągowej** dotyczą sieci rozdzielczej bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **przyłącza wodociągowe i kanalizacyjne** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.

Dane o **zużyciu wody** z wodociągów w gospodarstwach domowych obejmują ilość wody pobranej z sieci wodociągowej za pomocą urządzeń zainstalowanych w budynku. Do przeliczenia zużycia wody na 1 mieszkańca przyjęto ludność według stanu w dniu 30 czerwca.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu i kanalizacji obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

Dane o **odpadach komunalnych** dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także u innych wytwórców odpadów (bez odpadów niebezpiecznych), które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Informacje o odpadach komunalnych podaje się zgodnie z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. (Dz. U. poz. 1923).

Ścieżka rowerowa (droga dla rowerów) – droga lub jej część przeznaczona do ruchu rowerów, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi. Droga dla rowerów jest oddzielona od innych dróg lub jezdni tej samej drogi konstrukcyjnie lub za pomocą urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego. Za długość ścieżek rowerowych należy uważać długość dróg dla rowerów przebiegających w jednym kierunku. Długość ścieżek położonych po dwóch stronach

ment units (gminas, powiats and voivodships), as well as by other legal and natural persons.

Data on pre-primary education and schools are given as of the beginning of the school year; data on graduates – as of the end of the school year.

Municipal infrastructure. Transport. Dwellings

Data regarding municipal installations concern operative installations.

Information regarding the **length of the water** supply network concerns distribution network, excluding connections leading to residential buildings and other constructions.

Data regarding the **length of the sewage network**, apart from street conduits, include collectors, i.e. conduits receiving sewage from the street network, while they do not include sewers designed exclusively for draining run-off.

Water supply and sewage connections leading to residential buildings (including collective accommodation facilities, such as: employee hotels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) are understood as branches linking individual buildings with the distribution network or in the case of sewage system – with combined network.

Data on **water consumption** from water supply system in households include the amount of water taken from the water supply network using devices installed in the building. To calculate the consumption of water per capita, the population as of 30 June was assumed.

Data regarding the users of water supply systems and sewage systems include also population residing in collective accommodation facilities.

Data on **municipal waste** concern waste generated by households, excluding discarded vehicles, as well as by other producers of waste (not containing hazardous waste), which because of its character or composition is similar to waste from households.

Information on municipal waste is given in accordance with the waste catalogue introduced by the ordinance of the Ministry of the Environment dated 9 December 2014 (Journal of Law, item 1923).

Bicycle path (road for bicycles) – a road or its part intended for bicycles, marked with appropriate road signs. The road for bicycles is separated from other roads or roadways of the same road structurally or by means of road safety devices. The length of bicycle paths should be considered as the length of roads for bicycles running in one direction. The length of bicycle paths located on two sides of the road

drogi jest liczona odrębnie. Ujęto ścieżki rowerowe służące głównie do celów komunikacyjnych, a nie turystycznych, tzw. szlaków rowerowych (np. położonych w lesie).

Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieskalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hoteli pracowniczych, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkałych (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.).

Dane o zasobach mieszkaniowych opracowano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych – według stanu w dniu 31 grudnia, w każdorazowym podziale administracyjnym. Bilanse zasobów mieszkaniowych sporządza się dla okresów międzypisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przyjmując za podstawę mieszkania zamieszkałe i niezamieszkałe oraz uwzględniając przyrosty i ubytki zasobów mieszkaniowych.

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię – jeśli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Informacje o mieszkaniach, powierzchni użytkowej mieszkań oraz o izbach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieskalnych.

Informacje o efektach budownictwa indywidualnego dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora.

W zasobach mieszkaniowych za podstawę obliczenia przeciętnej liczby osób na mieszkanie i na izbę przyjęto ogólną liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia.

is calculated separately. The information includes bicycle paths used mainly for communication purposes, not tourism, so called bicycle routes (e.g. located in the forest).

Information regarding **dwelling stocks and completed dwellings** concerns dwellings, as well as rooms and the useful floor area in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hotels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and spaces not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

Data on dwelling stocks were compiled on the basis of balances of dwelling stocks – as of 31 December, according to each administrative division. The balances of dwelling stocks are estimated for the periods between censuses on the basis of results from last census assuming inhabited and uninhabited dwelling as a basis and considering increases and decreases of dwelling stocks.

A **dwelling** is a premise comprising one or several rooms including auxiliary spaces, built or remodeled for residential purposes, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which a separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

A **room** is a space in a dwelling separated from other spaces by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e. with a window or door containing a glass element in an external wall of a building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

The **useful area of a dwelling** is the total useful floor area of the rooms, kitchen, foyers, bathrooms, and other spaces comprising the dwelling.

Information regarding dwellings, useful floor area of dwellings and rooms completed refers to dwellings in newly built and expanded buildings (the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.

Information regarding the results of private construction refers to dwellings completed by natural persons, foundations, churches and religious associations, intended for the own use of the investor.

In dwelling stocks, the total population as of 31 December was adopted as the basis for calculating the average number of persons per dwelling and per room.

To calculate the results of the housing construction per 1000 population, the data on the number of population

Do przeliczenia efektów budownictwa mieszkaniowego na 1000 ludności przyjęto dane o liczbie ludności według stanu w dniu 30 VI, natomiast przy przeliczeniu na 1000 zawarłych małżeństw – według stanu w dniu 31 grudnia.

Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Dane o ochronie zdrowia od 2012 r. podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji oraz do 2011 r. – Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego; z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.

Działalność **aptek ogólnodostępnych** unormowana jest ustawą z dnia 6 września 2001 r. prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2021 r. poz. 1977). Dane o aptekach ogólnodostępnych nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty obrotu detalicznego produktami leczniczymi. Punkty apteczne tworzone po dniu wejścia w życie ustawy mogą być usytuowane jedynie na obszarach wiejskich, jeśli na terenie danej wsi nie jest prowadzona apteka ogólnodostępna (art. 70. ust.3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne).

Przychodnia jest to przedsiębiorstwo podmiotu leczniczego, w którym udziela się ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych podstawowej lub specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz świadczeń z zakresu rehabilitacji leczniczej. Przychodnie prezentuje się łącznie z: ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi.

Porady lekarskie w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (dotyczą porad w podstawowej i specjalistycznej opiece zdrowotnej) podano łącznie z badaniami profilaktycznymi i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich, bez porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych. Porady w podstawowej opiece zdrowotnej od 2017 r. podaje się łącznie z poradami nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej. Są to świadczenia udzielane od poniedziałku do piątku w godzinach od 18.00 do 8.00 dnia następnego oraz całonocowo w dni ustawowo wolne od pracy, w tym podstawowe świadczenia w nagłych przypadkach lub w kontynuacji leczenia. Obejmują również porady nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej udzielone w ramach podkontraktów ze szpitalem na wykonywanie tych porad.

Dane o **opiece nad dziećmi do 3 lat** prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 1324, z późn. zm.), na podstawie której opieka może być organizowana w formie żłobka (łącznie z oddziałami) oraz od 2011 r. – klubu dziecięcego albo sprawowana przez dziennego opiekuna lub nianię.

as of 30 June were assumed, while in calculations per 1000 contracted marriages – as of 31 December.

Health care and social welfare

The data concerning health care since 2012 are given including data on health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration and until 2011 – the Internal Security Agency; excluding health care in prisons.

The activity of **generally available pharmacies** is regulated by the Pharmaceutical Law of 6 September 2001 (Journal of Laws 2021, item 1977). Data regarding generally available pharmacies do not include pharmacies which operate in the structure and for the needs of hospitals.

Pharmaceutical outlets are generally accessible retail outlets for medicinal products. Pharmaceutical outlets established after the effective date of the Act may be located only in rural areas, if there is no generally accessible pharmacy in the given village (art. 70, item 3 of the Act of 6 September 2001 – Pharmaceutical Law).

An **out-patient department** is an enterprise of a medical entity that provides primary out-patient health care and specialized health care as well as benefits in the field of medical rehabilitation. Out-patient departments are given together with: health centres, clinics, ambulatory departments and infirmaries, diagnostic facilities and medical diagnostic laboratories.

Doctor consultations in the field of out-patient health care (regarding consultations within primary and specialized health care) were given together with preventive examinations and opinions of military medical commissions, excluding consultations provided in admission rooms in general hospitals.

Consultations in primary health care since 2017 are given including consultations on night and holiday health care. These are benefits provided from Monday to Friday from 18.00 to 8.00 the next day and round-the-clock on holidays, including basic emergency services or continuation of treatment. They also include consultations on night and holiday health care provided as part of subcontracts with the hospital to perform these consultations.

Data on **care for children up to the age of 3** are presented in accordance with the law dated 4 February 2011 (Journal of Laws 2022 item 1324, as amended) under which care can be organized in the form of a nursery (including nursery words) and since 2011 – children's clubs, provided by a day carer or nanny.

Dane o **domach i zakładach pomocy społecznej** dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne.

Mieszkańcy domów i zakładów pomocy społecznej to osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemożące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Kultura

Biblioteka jest to jednostka organizacyjna lub jej część posiadająca uporządkowany (zinwentaryzowany) zbiór książek, czasopism i innych materiałów piśmienniczych, liczący co najmniej 300 jednostek inwentarzowych, której głównymi celami są tworzenie i obsługa zbiorów oraz udostępnianie ich użytkownikom w sposób kontrolowany.

Księgozbiór obejmuje zinwentaryzowane wydawnictwa nieperiodyczne (książki i broszury) i wydawnictwa periodyczne (gazety i czasopisma).

Jednostką obliczeniową księgozbioru jest **wolumin**, czyli tom (zawartość jednej okładki) zarejestrowany w księdze inwentarzowej. W przypadku periodyków za wolumin uważa się zbiór (zazwyczaj roczny) numerów jednego tytułu gazety lub czasopisma stanowiący jedną pozycję inwentarzową.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) to użytkownik zarejestrowany w bibliotece, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w ciągu roku.

Dane o czytelnikach dotyczą osób korzystających z wypożyczalni, tzn. otrzymujących materiały biblioteczne do wykorzystania poza terenem biblioteki. Podstawowym dokumentem służącym do gromadzenia danych o czytelnikach w bibliotece jest aktualna karta wypożyczeń (karta czytelnika) lub inny dokument służący do rejestracji.

Rynek pracy. Podmioty gospodarki narodowej

Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; do pracujących zaliczono:

1. osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
2. pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:

Data concerning **social welfare homes and facilities** refer to the institutions for which the founding bodies are: local government units, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons.

Residents of social welfare homes and facilities are persons who require 24-hour care due to age, illness or disability, who cannot function independently in everyday life, who cannot be provided with necessary assistance in the form of care services.

Culture

Library is a unit having an organized (catalogued) collection of books, periodicals and other writing materials which has at least 300 catalogue items, available to users in a controlled manner.

The calculation unit of the collection is the **volume** (the contents of one cover) registered in the inventory book. In the case of periodicals, the volume is a collection (usually annual) of one title or of a newspaper or magazine, which constitute one inventory item.

A borrower (user actively borrowing books) is a user registered in the library who checked out at least one volume during the year. Data on borrowers refer to persons using the library, that is receiving library materials for use outside the library. The basic document used to collect data about borrowers in the library is the current loan card (borrower card) or other document used for registration.

Labour market. Entities of the national economy

Data on employed persons refer to persons performing work providing earnings or income; the employed include:

1. employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relation);
2. employers and own-account workers, i.e.:
  - a) owners, co-owners (including contributing family workers, excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity excluding private farms in agriculture,
  - b) other self-employed persons, e.g. persons practising learned professions;
3. outworkers;

- a) właściciele i współwłaściciele (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
- b) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
3. osoby wykonujące pracę nakładczą;
4. agentów ;
5. członków spółdzielni produkcji rolnej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych).

Dane o pracujących dotyczą faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Dane o liczbie bezrobotnych zarejestrowanych, zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy obowiązującą od 1 czerwca 2004 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100, z późn. zm.), obejmują osoby, które ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego, niezatrudnione i niewykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępujące do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły oraz uczące się w branżowej szkole II stopnia i szkole policealnej, prowadzącej kształcenie w formie stacjonarnej lub zaocznej) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z dodatkowymi wyłączeniami dotyczącymi źródeł dochodów, zapisanymi w ustawie.

Wynagrodzenia obejmują wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty należne pracownikom z tytułu pracy. Składnikami wynagrodzeń są: wynagrodzenia osobowe, wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej, wynagrodzenia bezosobowe, wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne, honoraria.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne) przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

1. wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
2. wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilan-

4. agents;
5. members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and other cooperatives engaged in agricultural production as well as farmers' cooperatives);

Data on the employed concern the actual workplace and type of activity; excluding economic entities employing up to 9 persons and persons working on private farms in agriculture.

Data on the number of registered unemployed, in accordance with the Act of 20 April 2004 on employment promotion and labour market institutions, effective from 1 June 2004 (Journal of Laws of 2021, item 1100, as amended), include persons over 18 years of age and under retirement age, unemployed and not performing any other gainful job, able and ready to take up full-time employment (or if they are disabled able and ready to take up employment at least half of that working time), not studying at school, with the exception of schools for adults (or taking an extramural exam in the scope of the school's curriculum, and studying at a second-level industry school and post-secondary school, providing full-time or extramural education) or higher education institutions in the extramural studies system, registered in the powiat labor office competent for the place of residence (permanent or temporary) and seeking employment or other gainful work, with additional income source exemptions provided for in the Act.

Wages and salaries include monetary payments and the value of benefits in kind or their equivalents due to employees for work performed. The components of wages and salaries are: personal wages and salaries, from profit and balance surplus in cooperatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere units, impersonal wages and salaries, agency commission wages and salaries, fees.

The average monthly (nominal) wages and salaries per paid employee were calculated assuming:

1. personal wages and salaries, excluding wages and salaries of persons engaged in outwork as well as apprentices and persons employed abroad,
2. payments from profit and balance surplus in cooperatives,
3. annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere units,
4. fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g. to journalists, film producers, radio and television programme producers.

- sowej w spółdzielniach, dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
3. dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
  4. honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Dane o wynagrodzeniach podaje się w ujęciu brutto, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika.

Dane dotyczące podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji/działów/grup PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej bez względu na charakter własności, tj. zaliczane do sektora publicznego i prywatnego.

Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru REGON określają przepisy ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2022 r. poz. 459, z późn. zm.) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2015 r. (Dz. U. poz. 2009, z późn. zm.) w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń.

Informacje udostępniane z rejestru REGON tworzone są bezpośrednio na podstawie danych zgłaszanych do rejestru przez podmioty, na których ciąży obowiązek ich aktualizacji. Dane te w zakresie udostępnionych informacji nie podlegają dodatkowej weryfikacji.

Dane zaprezentowano w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885, z późn. zm.).

Data on average wages and salaries refer to full-time and part-time paid employees converted to full-time paid employees.

Data on wages and salaries are given in gross terms, i.e. including deductions for personal income tax and since 1999 also employee's contributions to compulsory social security (retirement, other pensions and sickness) paid by the insured employee.

Data on entities of the national economy registered in the REGON register include legal persons, organizational units without legal personality and natural persons conducting economic activity classified to individual sections/divisions/groups of PKD 2007 according to the predominant kind of activity. Data include entities of the national economy regardless of the nature of ownership, i.e. included in the public and private sector.

The National Official Business Register, hereinafter referred to as REGON, is an administrative register held by the President of Statistics Poland. The rules for running the register are defined by the Law on Official Statistics, dated 29 June 1995 (uniform text: Journal of Laws 2022 item 459, as amended) and the provisions of the decree the Council Ministers of 30 November 2015 (Journal of Laws item 2009, as amended) on the mode and methodology of running and updating the business register, including application, questionnaire and certificate specimens.

Information made available from the REGON register is created directly on the basis of data reported to the register by entities legally obliged to update it. These data regarding the information provided are not subject to additional verification.

The data presented in the Polish Classification of Activities - PKD 2007, prepared on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 January 2008 by the regulation of the Council of Ministers of 24 December 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885, as amended).

Within the PKD 2007, "Industry" was distinguished as an additional grouping, which includes the sections: "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply" and "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities".

The term "services" includes sections: "Wholesale and retail sales, repair of motor vehicles, including motorcycles", "Transportation and storage", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply", "Accommodation and catering", "Information and communication", "Financial and insurance activities", "Real estate activities", "Professional, scientific and technical activities", "Administrative and support service activities", "Public administration and defence; compulsory social security", "Education", "Human

W ramach PKD 2007 wyodrębniono „Przemysł” jako dodatkowe grupowanie, które obejmuje sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „usługi” ujęte są sekcje: „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”, „Transport i gospodarka magazynowa”, „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi”, „Informacja i komunikacja”, „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa”, „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”, „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa”, „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby” oraz „Organizacje i zespoły eksterytorialne”.

Prezentowane w tabl. 21 (aneks tabelaryczny w formacie xls) podmioty gospodarki narodowej przetwórstwa przemysłowego według zaawansowania techniki oraz usług według zaangażowania wiedzy opracowano zgodnie z podejściem dziedzinowym OECD, tj. klasyfikując jednostki do 4 sektorów przetwórstwa przemysłowego (wysoka technika, średnio-wysoka technika, średnio-niska technika, niska technika) lub do 6 sektorów usług (usługi wysokiej techniki oparte na wiedzy, usługi rynkowe oparte na wiedzy, usługi finansowe oparte na wiedzy, inne usługi oparte na wiedzy, usługi rynkowe mniej wiedzochłonne, inne usługi mniej wiedzochłonne).

W ramach przetwórstwa przemysłowego (sekcja C) zaprezentowano:

1. sektor wysokiej techniki, który obejmuje: produkcję podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych (dział 21), produkcję komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (dział 26), produkcję statków powietrznych, statków kosmicznych i podobnych maszyn (grupa 30.3),
2. sektor średnio-wysokiej techniki, który obejmuje: produkcję chemikaliów i wyrobów chemicznych (dział 20), produkcję broni i amunicji (grupa 25.4), produkcję urządzeń elektrycznych (dział 27), produkcję maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowaną (dział 28), produkcję pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli (dział 29), produkcję lokomotyw kole-

health and social work activities”, „Arts, entertainment and recreation and recreation”, „Other service activities”, „Activities of households as employers; undifferentiated goods- and services-producing activities of households for own use” and „Activities of extraterritorial organizations and bodies”.

Presented in table 21. (tabular annex in xls format) entities of the national economy of manufacturing according to the advancement of technology and services according to the involvement of knowledge were developed in accordance with the OECD domain approach, i.e. classifying units into 4 manufacturing sectors (high technology, medium-high technology, medium-low technology, low technology) or up to 6 service sectors (high technology knowledge-based services, knowledge-based market services, knowledge-based financial services, other knowledge-based services, less knowledge-intensive market services, other less-knowledge-intensive services).

As part of manufacturing (section C) the following were presented:

1. high technology sector, which includes: manufacture of basic pharmaceutical substances and medicines and other pharmaceutical products (division 21), manufacture of computer, electronic and optical products (division 26), manufacture of air and spacecraft and related machinery (group 30.3),
2. medium-high technology sector, which includes: manufacture of chemicals and chemical products (division 20), production of weapons and ammunition (group 25.4), manufacture of electrical equipment (division 27), manufacture of machinery and equipment n.e.c. (division 28), manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers, excluding motorcycles (division 29), manufacture of railway locomotives and rolling stock (group 30.2), manufacture of military fighting vehicles (group 30.4), manufacture of transport equipment not elsewhere classified (group 30.9), manufacture of medical and dental instruments and supplies (group 32.5).

As part of services (sections G–U) the following were presented:

1. high-tech knowledge-based services sector, which includes: activities related to the production of films, video recordings, television programmes, sound and music recordings (division 59), broadcasting public and subscription programmes (division 60), telecommunications (division 61), related activities with software and consultancy in the field of IT and related activities (division 62), information services (division 63), scientific research and development works (division 72),

jowych oraz taboru szynowego (grupa 30.2), produkcję wojskowych pojazdów bojowych (grupa 30.4), produkcję sprzętu transportowego, gdzie indziej niesklasyfikowaną (grupa 30.9), produkcję urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystryczne (grupa 32.5).

W ramach usług (sekcje G–U) zaprezentowano:

1. sektor usług wysokiej techniki opartych na wiedzy, który obejmuje: działalność związaną z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych (dział 59), nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych (dział 60), telekomunikację (dział 61), działalność związaną z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązaną (dział 62), działalność usługową w zakresie informacji (dział 63), badania naukowe i prace rozwojowe (dział 72),
2. sektor usług rynkowych opartych na wiedzy (bez usług wysokiej techniki i finansowych), który obejmuje: transport wodny (dział 50), transport lotniczy (dział 51), działalność prawniczą, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe (dział 69), działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem (dział 70), działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne (dział 71), reklamę, badanie rynku i opinii publicznej (dział 73), pozostałą działalność profesjonalną, naukową i techniczną (dział 74), działalność związaną z zatrudnieniem (dział 78), działalność detektywistyczną i ochroniarską (dział 80),
3. sektor usług finansowych opartych na wiedzy, który obejmuje: działalność finansową i ubezpieczeniową (działy 64–66),
4. sektor innych usług opartych na wiedzy, który obejmuje: działalność wydawniczą (dział 58), działalność weterynaryjną (dział 75), administrację publiczną i obronę narodową; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (dział 84), edukację (dział 85), opiekę zdrowotną i pomoc społeczną (działy 86–88), działalność związaną z kulturą, rekreacją i sportem (działy 90–93).

Więcej informacji na temat sektorów przetwórstwa przemysłowego i usług można znaleźć m.in. w publikacji Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Szczecinie „Nauka i technika w 2020 r.”.

Finanse publiczne

Podstawę prawną określającą procesy związane z gromadzeniem i rozdysonowaniem środków publicznych stanowi ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, z późn. zm.) i przepisy wprowa-

2. sector of knowledge-based market services (without high-tech and financial services), which includes: water transport (division 50), air transport (division 51), legal, accounting and tax consultancy activities (tax division 69), activities of head offices; management consultancy (division 70), architectural and engineering activities; technical research and analysis (division 71), advertising, market and public opinion research (division 73), other professional, scientific and technical activities (division 74), employment-related activities (division 78), detective and security activities (division 80) .
3. knowledge-based financial services sector, which includes: financial and insurance activities (divisions 64-66),
4. the sector of other knowledge-based services, which includes: publishing activities (division 58), veterinary activities (division 75), public administration and national defence; compulsory social security (division 84), education (division 85), health care and social welfare (divisions 86-88), activities related to culture, recreation and sport (divisions 90-93).

More information on manufacturing sectors and services can be found, among others, in the publication of Statistics Poland and the Statistical Office in Szczecin titled “Science and technology in 2020”.

Public finance

The legal basis for the processes related to the collection and distribution of public funds is the Public Finance Act of 27 August 2009 (Journal of Laws of 2022, item 1634, as amended) and the provisions introducing the Act of 27 August 2009 on the Public Finance (Journal of Laws of 2009, item 1241, as amended). In the case of financial management of local government units, also the Act of 8 March 1990 on gmina self-government (Journal of Laws of 2022, item 559, as amended), the Act of 5 June 1998 on powiat self-government (Journal of Laws of 2022, item 1526), the Act of 5 June 1998 on voivodship self-government (Journal of Laws of 2022, item 547, as amended) and the Act of 13 November 2003 on the income of local government units (Journal of Laws of 2021, item 1672, as amended).

Revenue and expenditure of the budgets of gminas, cities with powiat status, powiats and voivodship are determined in the budget resolution by the competent authorities constituting the calendar (budget) year, on the dates and on the terms specified in the constitutional laws and the Act on the Public Finance.

A city with powiat status simultaneously performs tasks related to the activities of the gmina and powiat and draws up one budget, in which individual revenue is specified, taking

dzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r., poz. 1241, z późn. zm.). W przypadku gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego również ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, z późn. zm.), ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1526), ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 547, z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1672, z późn. zm.).

Dochody i wydatki budżetów gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województwa są określane w uchwale budżetowej przez właściwe organy stanowiące na rok kalendarzowy (budżetowy), w terminach i na zasadach określonych w ustawach ustrojowych oraz ustawie o finansach publicznych.

Miasto na prawach powiatu realizuje jednocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat. W publikacji dane prezentowane na mapach i w tabelach z zakresu dochodów i wydatków m.st. Warszawy dotyczą budżetu miasta na prawach powiatu, natomiast województwa mazowieckiego podawane są łącznie z miastami na prawach powiatu. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego grupuje się zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o finansach publicznych, tj. w podziale na działy i rozdziały – określające rodzaj działalności oraz paragrafy – określające rodzaj dochodu, przychodu lub wydatku. Prezentowane w dziale dane opracowano zgodnie z klasyfikacją wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 513).

Prezentowane dane w zakresie wydatków według działów obejmują wszystkie paragrafy wydatkowe zrealizowane w danym dziale.

into account the sources of revenue of the gmina and powiat, and expenditure carried out jointly by the gmina and powiat. In the publication, the data presented in maps and tables concerning the revenue and expenditure of m.st. Warszawa relates to the city budget with powiat status, while Mazowieckie Voivodship is given together with cities with powiat status. Revenue and expenditure of the budgets of local government units are grouped in accordance with the principles set out in the Act on the Public Finance, i.e. broken down into sections and chapters – specifying the type of activity and paragraphs – specifying the type of revenue, income or expenditure. The data presented in the section was prepared in accordance with the classification introduced by the Regulation of the Minister of Finance of 2 March 2010 on the detailed classification of income, expense, revenue and expenditure as well as funds from foreign sources (Journal of Laws of 2022, item 513).

The presented data on expenditure by divisions cover all the items of expenditure carried out in a given division.